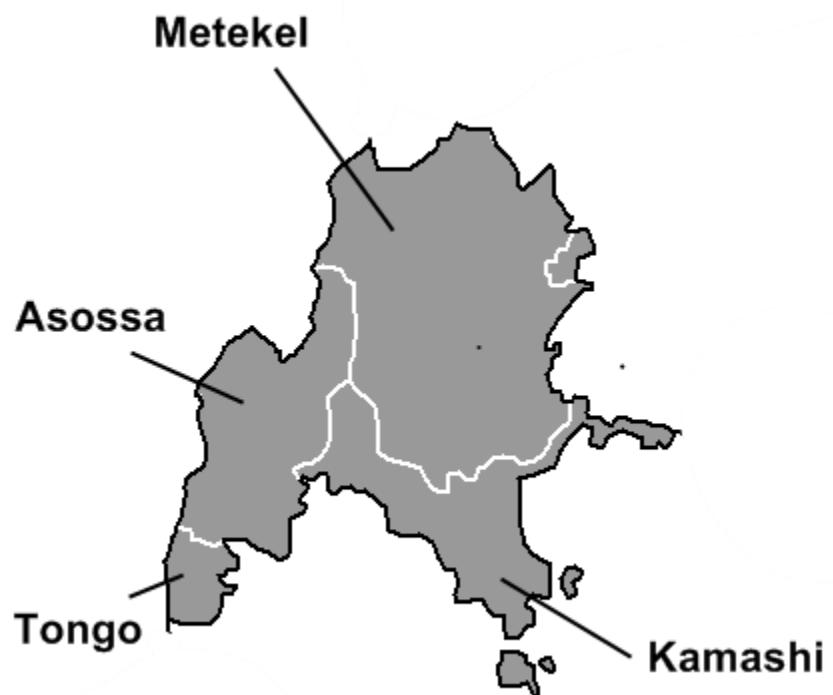

Alqulúmá adaarú

Alkitábá gárralá tháñ

Shúlindu 3

2010, Grade 3 Sbjct: Inv. Science , ST, in Berta

Alqulúmá adaarú

Alkitábá gárralá tháñ

Shúlindu 3

Maabá katábóne

- Bádaawi Mahámmad

Maabí muus'óne

- Abdunasir Ali
- Yusuf Mussa
- Mahmud Taha

Trial Version

2010

©Alhuríá k'de ma álu d'iní tha alqik'ílímá Benishangúl Gúmuz tha álmáktábá álgirayóyú.

Grade 3 Sbjct: Inv. Science , ST, in Berta

Ahuha alú

Rootha alú	gundi
Ak'us'o Duk'únúñ.....	1
1 Maaba u gugúdá k'ed'e	1
1.1 Thiñthíñ.....	1
1.2 Shambá gúdila /thoñorndú gúdilá tháñ	11
1.3 Alqádab	20
Ak'us'o holoñóníñ.....	26
2 Añáñk'a mbá ma halaga shambá zíñé u shambá madíñáné.....	26
2.1 Gíñ p'us'álú u gíñ buushú	26
2.2 S'aka u Fírí	69
Ak'us'o taláta.....	92
3 Alk'ádárá ma halaga i hoshala tháñ u garra	92
3.1 Almurúa u ashíddaa/ P'ad'íá	92
3.2 Gíñ halíyu (Booloyu)	104
Ak'uso árbaqa	112
4 Alú buurááñañk'á ñgó maadaa.....	112
4.1 Náñ mbálo s'ulla sha alqík'ilím?	112
4.2 Shimbíla ma halaga mbá madí gundí.....	117
4.3 Alhakúmá alqíkílmú as'últ'á k'ed'e	118
4.4 Alqík'ilím Belashangúl gumuz tha addarájá asiasóyú	120
4.5 Alqáda u gíñ gabulú madí tha are	123
4.6 alqádá shúúní	127
4.7 Alqadab	128
4.8 Shambá gudilá / Shambá sákanlá	129
4.9 Alqádá wala p'ul thábaqí illá míñ thalúyu (mbá alqimaanú)	130
4.10 Alqáda shambá has'uluné	132
4.11 Anamua álgadó	132
4.12 Alqida áyadila tha alqík'ilimañk'ayú	133
4.13 Añá bür maabí álú tha alqík'ilímáñk'aíyu mbá álgadó u azamanú.....	134
4.14 Maabí madí hú	137

Ak'us'o Duk'únúñ

1 Maaba u gugúdá k'ed'e

1.1 *Thiñthíñ*

Geedí gárraqí hathú madi gíñ s'ullá tha thiñ thiñá? Gíñ s'ullá shá thiñ thiñ gíñ thiñla u mbá mérilá míthil uqúñ, húhúlu, yaguth, ir, s'is'í-are, u gíñ bíló p'us'í thírí. Bus'ík'eñk'a féd'í alqaínatí gíñ thiñlá. Nánoqí alfaídaa daaa máré d'afaruqí. Míthil mbá daaa ashíidaa, mbá amarshíñí, mbá p'ar bad'íngíñare.

Lagíñ máhatháñ álé thiñí áñ maadaa alqádábá thiñ thiñú. Nañ giñó ma ñgó álé thiñí gabúla thiñ thiñ, u ma ñgó thiñé ñgó maadaagú ma p'ishí.

1.1.1 Alqaínatí thiñ thiñú

Geedí gárraqí alqainatí kamú ma máre? K'éérá thá hugú? Tha addar saleyu háthú garrathá na alqaínatí thiñ thiñu mbá féd'í ndaamílí.

Bus'ík'e fed'í alqaínatí thiñ thiñu alfááidaagu, walá féd'íne yóomí má namuqí.

Thiñ thiñ thálfaítá máre mbá daaa máre ma gasamá aléñ talátá mbálogú :

1. Mbá daaa ashíddaa.
2. Mbá amarshíñ bus'íke.
3. Mbá p'ar bad'íngíñ are.

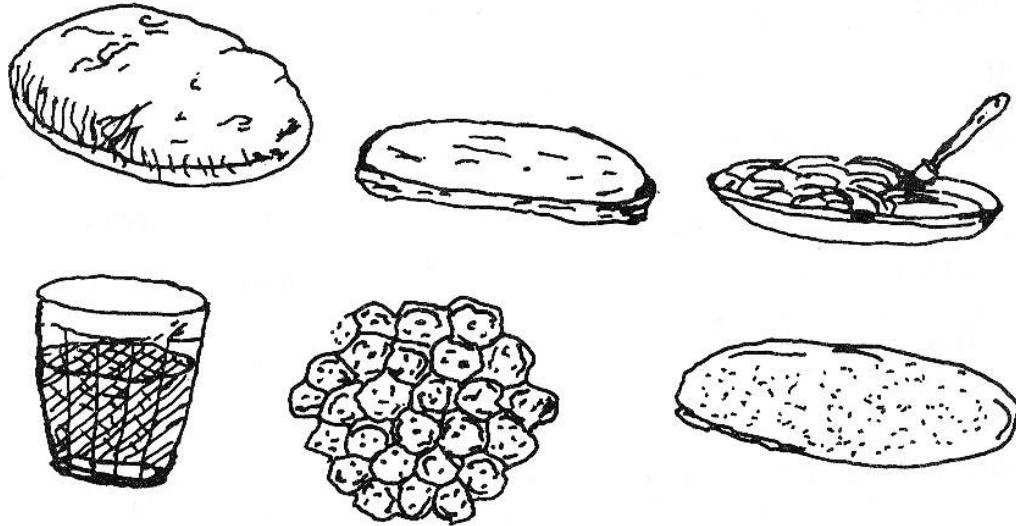
1. *Thiñ thiñá mbá daaa ashíidagú*

Geedí gárraqí ma háthú álé shak'al (gii) gínéñgunúñ.

Míthil -: buuna, gud'a kataba wála aqílí fed'í háthú ashídaathi, míñ wáné thík'í hathúne mbá shábaháné háthúe? Áñ bad'añgañ zííqí mbá gudí thá bus'íke-yu míñ waáné adíne shábaháné háthúéqí?

Míñ thiñ thiñá mbá thiñá ññinéñ thíkíñaáné. Thiñ thiñá mbá thiñá míthil shambá dudí s'ís'ia wálla shambá daar k'ílíkíshó mbá daaáné mu ññinéñ zííne Shambá s'ulláne na thiñthíñaló thiñ thiñá ashílddo mmaáné. Alqaínatí thiñ thiñá ashídó -: zílí, amúhulé, gaashá, mbá thiñlagú shíñ na fiilí albanbé, dok'ó (alqbaťáát'is) k'aithá,... d'áñí.

Maaba sháné shák'ala féd'í thiñ thiñá daaa ashíddaa u añ bad'añgañ, u ap'ad'íñ hatháñiuándaaahatháñé alqafiá bus'ik'eñk'á. Ashan shúgo áñ thiñá thiñ thiñáashíddóyomí.

Asúra 1/1 thiñ thiñá daaa ashíddaa

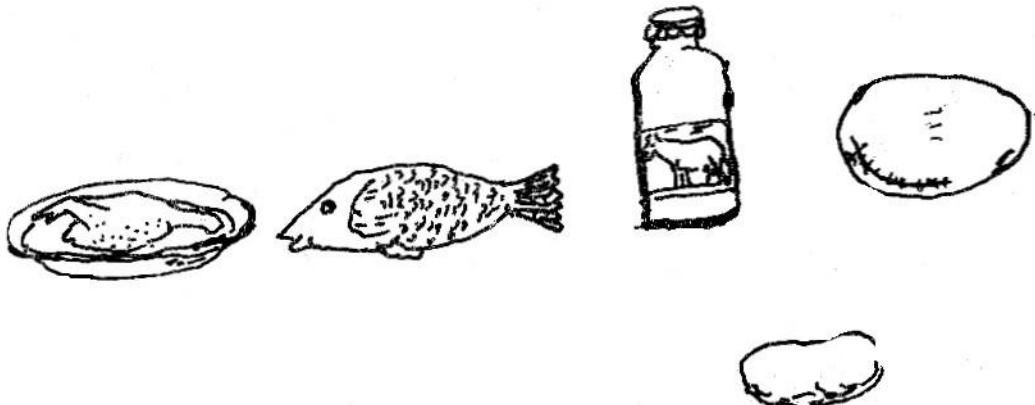
fiilí	root
-------	------

2. *Thiñ thiñá mbá amarshíñí*

Geedí gárraqí gabul háthú sááo thá añá algirayoeqí ú shambá zía s'uriña ñgama u ñes'añgama u shambálé zíí háthú hássa ma d'auk'únuña? Ma thap'uoóqí náñ thap'uogánéqi?

Bus'ik'eñk'a ma k'itha gímañ ma ooré mathí hús'í(górí) na uqúñá? náñ górné (á hus"ine)? suríñáñk'a, ñés'añk'a ma hatháñ k'itha gíne gíñ gór uqúñáñk'a thiñ thiñá thiñá mbá s'úllá sha thiñ thiñá ámarshíñí ñiñeñ mmaáné.

Bus'ik'énk'a sháné marsha míñ añá thik'iñáné míñ gíñ bushú u míñ gíñ p'us'i álu Míthil - : d'abará, alqaatas, sheege, d'añí ... míllañ míñ giñ buushú uqúñ, yaguth, huhulu ir...ninéñ. Bus'ikeñk'á fed'í thiñlagu k'illíñ sha na d'aaña.

Asúra 1/2 thiñ thiñá ámarshíñí

3. *Thíñ thiñá p'ar bad'iñ gíñ are*

Geedí gárraqí mahatháñ thiñá thiñá p'ar bad'iñgíñ are u mbá daaa ashíddá shábaha háthuéqí sha hatháñ shák'al gíñ k'ílliña? Nanoqí? Ándí thiñ thiñá thá p'iñáné tháñ? áñ thap'aqí tha alqfatamín u almaqadín máré holoñoníñálé yómí áñthík'a bak'á sharné thá bus'ík'elyu

Míthíl alfadamín náfaqí areñk'aye shafá alú bus'ík'e thueqí. Alfadaamín míñ añá thík'iñáne: thá shasháyú, thalbabaya-yu, tha allemúnu tha alburtukánú d'añí ...adí míllañ. Míñ thiñ thiñá p'ar bad'iñ gíñ areyu d'úk'unuñ alfatamín ñinéñ mmaáne.

Alfatamin d'añí na alqaínatí k'ed'e

Mbálegu:

- Fatamín - e
- Fatamín - Bí
- Fatamín - Sí
- Fatamín - Dí u ke ñinéñ s'ullánegú

Tha assandúk'á ziiunduléyú háthú thik'i alqainatí u annufáqá mbá alqfatamínu u añá thik'iñáné.

	Alqaínatí fatamínú	Mín thiñ thiñá thik'iñáné thayú	Alfaítá daané hátháñeqí
1	Fatamín “e”	Albañjar Gíñ bushú na nek'éth, ír	Bad'iñgíña s'ullá daafand p'arné-are
2	Fatamín Bi d'áñí na alqaínatí máre mbá zíñé tháñ	Úqúñ Zílí Gíñ mak'osh Gíñ fas'ila nambíilo Míthil albambe (albanat'úr) Yaguth Gíñ buushu na nek'éth Húhúlú Ad'und'úsh	Beriberi Belagíra K'afa nagasa (d'uthua) Bad'iñgíña thá k'árayu K'afa p'ud'l alu míñ tha bus'ik'e(amúñ oora)
3	Fatamín “Si”	Allémún Alburtuk'án Gíñ thiñla na íle	Dídí, shafalu u thoñora k'afó. P'arné are
4	Fatamín “Di”	Añ bad'añgaña munzu Yaguth, u yaguth k'osh	Regídes bad'iñgíña k'aaro p'arnare
5	Fatamín Ke	Nek'eth Shaasha Huthuru nek'eth	K'aafa wala marúúgáqí p'arnare

assáha	<i>heath</i>
Bolod'oñondí	<i>Goiter</i>
Are p'aara	<i>prevention</i>

1.1.2 Almaqadín

Almaqadín gíñ thi k'íla thá thiñ thiñáñgunuñu mbá p'ar hatháñe bad'iñ gíñ are. Mín fadaamín ñinéñ mmaáné. Féd'í bus'ík'eñk'á yomí baalá shúgo u alqaínatí almaqadínú shambá zíí máré daaa annufaqa máre ma d'afaruqí : Alqainatí

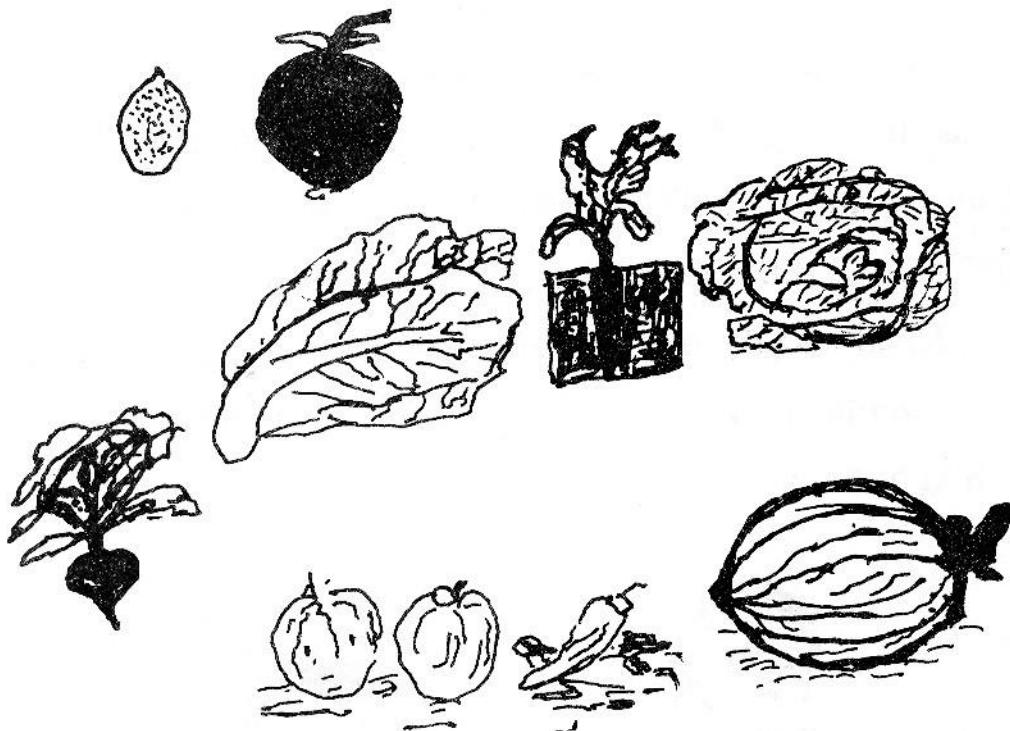
1. kalsíem u fósfares
2. bíret
3. ayodín

1. Kalsíem u fosfaras annúfaqa k'e d'é ap'ad'iñ ndu-fudíqí u míñ aña thik'iñáné thá ííru thá úqúñu, thá huhuluyu ...d'áñí.

2. Bíret annúfaqa k'ed'e áñ thík'a anáfas ma p'íshí thá k'áfayu míñ thá gaasháyu, húhúlú, albanjer,...d'añí gílgú walá mathí k'añá ad'uthu k'áfán k'andu.

3 Ayodín : annúfaqa k'ed'e bak'á bok'osh máábí bóólo míñ aña thí k'iñáné thá k'oríyu, thá yaguthá deeli d'oñondiyú.

Thínthíñá áamarshiñí	<i>carbohydrates</i>
Thiñthíñá daa ashídda	<i>Protein</i>
almáqadin	<i>Minerals</i>

Asúra 1/3 Thiñ thiñá p'ar bad'íñ giné are.

Thiñ thiñá d'afaruqí

Geedí gárraqí náñ k'algálá sha thiñ thiñá d'afaruqí? thiñ thiñ alqaína d'uk'únúñ náfaqí alqáfiáñk' ayeqíá? Nánoqí?

Ashañ añ thík'a alaqfía áñ thiñá Thiñ thiñá magiigí míñ alqaínatí thiñ thiñu talatá thiñ thiñá mbá amarshiñí u thiñ thiñá mbá p'ar bad'íñ gíñ are.

Mahatháñ gíá thiñ thiñ añ ágagalíñu sha wala p'íshí nalqaina d'uk'únúñ Míthil: p'ímp'il tha uqúñ harañ /thá dok'o harañ.

Thiñthíñ	<i>Diet</i>
biret	<i>iren</i>

As úra 1/4 Gadí thiñthíñ thiñtiñ alqaina d'uk'únúñ.

As úra 1/4b Gadí thiñ thiñthiñ alqaina d'afaruqi.

Iyu p'eera 1.1

Geedí rothá d'ok'othóla háthú mbá ma asse háthú mothathá asse mbá ma busañ háthú mothá thá bus'áñ.

1. Gíñ k'algala sha Thiñ thiñ gíñ merá u mbá thiñlá ñinéñ maáné.
2. Thiñ thiñ thalqádaab maabí d'añodiyéqí walá geediyéqí ñinéñ maáné.
3. Thiñ thiñá daaa ashíddaa thiñ'iña thá ñoshoyu, thá p'ímp'ílu tha arr ñak'íífú
4. Thiñ thiñá ámarshiñí geedí biilo u ammáyathá.
5. Thiñ thiñ ñinéñ daaa ashíddá p'íshí ñíne d'uk'únúñ.

Móóthá thá d'ok'othálé

1. K'éérá thá hu nalqaínátí álfadaamínú?
2. K'éérá thá hu nalqaínátí Thiñ thiñu talata?
3. Náñ k'algala sha thiñ thiñá d'afaruqí?
4. Ándí thiñ thiñá ma-íyu fadaamín míllañ?
5. Bak'á bók'osh hatháñ bóólo ándí alqaíná álmaqadíná thiñgañaáné?

1.1.3 Thiñ thiñ u alqáfia

A, Alfáídá thiñ thiñú

Geedí gárraqí tha addérsá d'afareyu háthú gárra alqaínátí thiñ thiñú u alfaídaa daaáné sha áné hía háthú álú míllañ háthú mathí gárra thá gáne shúgo thiñ thiñálogú: bus'ík'e

d'aañéqí, ashiddéqí bad'íñgíñ are p'aaréqí ñinéñ ma mare...d'áñi. Sha áné bák'á bus'ik'énk'a áné shák'ala ma p'ishí.

Thiñ thiñ Shámbá Mus'íñáné hu u shambá thámlánéqí thalbáál

Geedí gárraqí náñ thamgala thiñ thiñqí thalbáál. Madí háthúa? Thiñ thiñ walá ma s'arí náñ hás'úlne na adáqab? d'ak'othothá maabíñgáma tháayú háthú rothutháqí thaayú tha alfásílu.

Gíñ gídí arrúh k'íllíñ míñ gíñ p'us'íalu min thá s'ak'ayú ñinéñ thin máré u le famílí féd'í thiñthíñ lé gíñ buushu u shá máré olu gíñ k'algala shá thiñ thiñ ír, almánga, almuz, huhulu, úqúñ, yaguth, fíri, t'uk'a, p'imp'í ---d'añí míllañ. Gílegu k'íllíñ fed'í álémus'a-hugú ma p'ishí bak'á harabi máré sha áné durra hatháñ tha alqáfíáñk'ayú. Maabá gíine (úúsáné) láziim ná ás'ara thabá k'ed'e, walla gabuláné góá ná k'íthá mááshualú, ná d'oosha bush alu, u gíñ ñíshíné áné s'ará.

Thíñ thiña máné shambá mís'íláne hu

- Thíthíñ álé tháma thá gíñ s'arííyu.
- Añá thík'íne bubañí.
- Thiñ thiñ yomiyomí ale thama tha shor aña walá úlné géedí bílo.

Thíñ thiñ áñ thamaga albáál shá má gudegú mílláñ harábí. Azúúzúñ aña bád'í áñ harábí mandáñ ná durra hatháñ tha alqáfíáñk'ayú. Thíñ thiñ sha áne gúdá mílláñ gídí thoñor riíndu ágdíñáné tháñ. Mbálagu:

- Áñ áhoshalíña thá munsú u thá d'uutha
- Áñ thama tha talaajayu
- Áñ d'úule thá k'orí

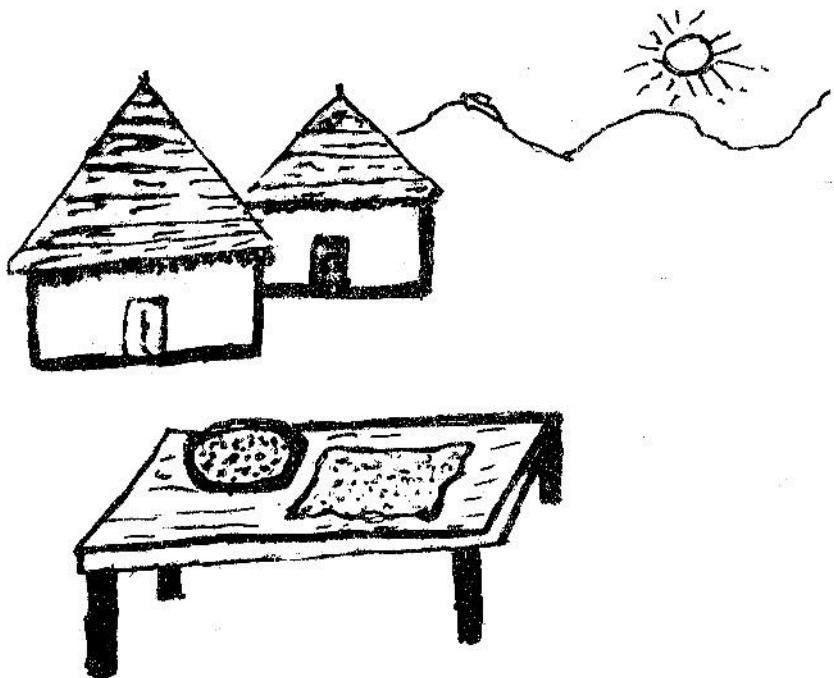
Hoshalíña

Thíñ thiñ alé hóshalíña ánágúdaa míllañ / nat'auale thiñ thiñqí hoshalthíña thoñoríndu holóñóníñ ññinéñ hoshalíñáné tháñ

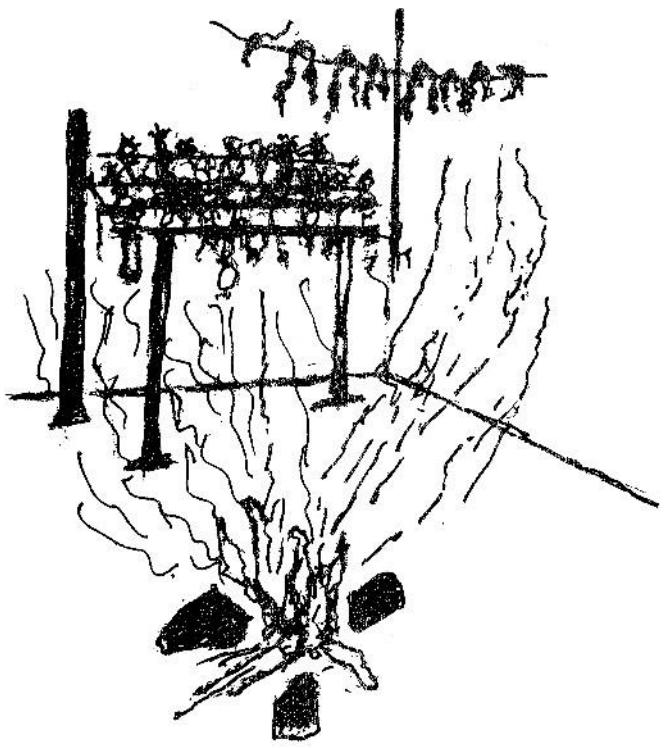
1. Thá munzú.

2. Thá mú /tha d'uutha.

Míthil: Asharmút' thá d'uutha u k'enk'és' álá peerayu álá nááadaa thá munsú álú lé alfúúl.

Asúra 1/5 shambá hóshalthiñla gínañgunuñ

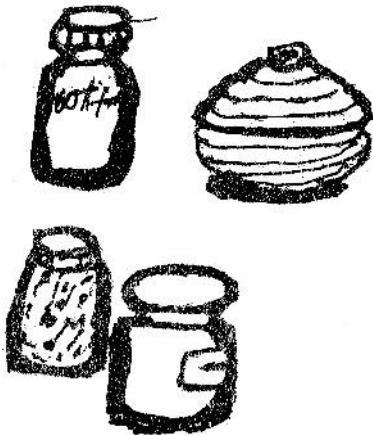
Asúra 1/6 uquñú/ asharmut' thá mú alú.

Thiñthíñqi hoshalthiña	<i>Drying food</i>
D'uuthá	<i>Smoke</i>
Attalája	<i>Refrigerator</i>

2.Thamthám tha attaláájayú

Thiñ thíñ ma thámálá tha attaláájayú gádaarí nágúdaa míllañ/ ná t'awale. Mithíl gíñ thamlá tha attaláájayú uqúñ, húhulu, yaguth, s'is'íá aré másal almánga, alburtukán...d'áñí míllañ.

3/ Thiñ thiñ ndu liidaa

Asúra 1/7 thiñthiña ma ndu Liidaagu

Thiñthiñ thalqadaab

Maaba shambá shákalne gíñ k'illíñale thalqádáb lé thiñ thiñ fédí alqádaab. Thiñ thiñ thalqadaab náfaqí alqafíáñk'ayéqí. Geedí gárraqí thiñ thiñ tha alqadáb shañíné fágadì háthúne? u mbá walá thiñí thalqádaab fágadí háthúá?

Ma maabí k'al sha álá thiñá u gabúlá álá thiñá u thá thiñ thiñ alú láziim ñgó maadá gíñ gíllá k'illíñ.

A, Gábúl thíthíñ

Gábúlá thiñ thiñ gíñ gííña marénnégú thá bulué.

- Añ gís'a thabáñk'a u gíñ thiñña thayú.
- Láziim añ has'úlo gaddur mbá thiñá mbá k'ódaa alú .
- Áñ d'oñósha añá mädíñá d'oñoshá thiñ thiñéqí.

Asúra 1/9 Gadí gís'i thabá ma thiñé

I/ Gíñ shák'allá ma álé mádiñláqi

Addaaqába has'ul thiñ thiñ walá ma thiñala thalqadáb u walá ma muus'álá hu háthú mádiña thágí thádaamsíliát. Addaamílítálo gíñ féd'íné

- Thíñthíñ u
- Shambá thiñlá

Íyú p'eera 1.2.

Moothá tha d'okothálegu ma d'úgurí

1. Rotha thá thiñ thiñá náadílá thá d'uutha alú mbá gúdí ná t'awale walá ma harábí?
2. Rothathá gíñ d'úllá thiñ thiñqí tháñ shá máré t'awalaqí bak'á hárá bíne?
3. Rotha-thá addaaqábá hás'úl thiñá hatha thá addqábá?
4. Rothá /k'éérathá/ hú na thoñoríndú mus'ílá Thiñ thiñí tháñ shá áne t'awale.?
5. Kátaba gíñ gíylá gabúla álé thiñá?

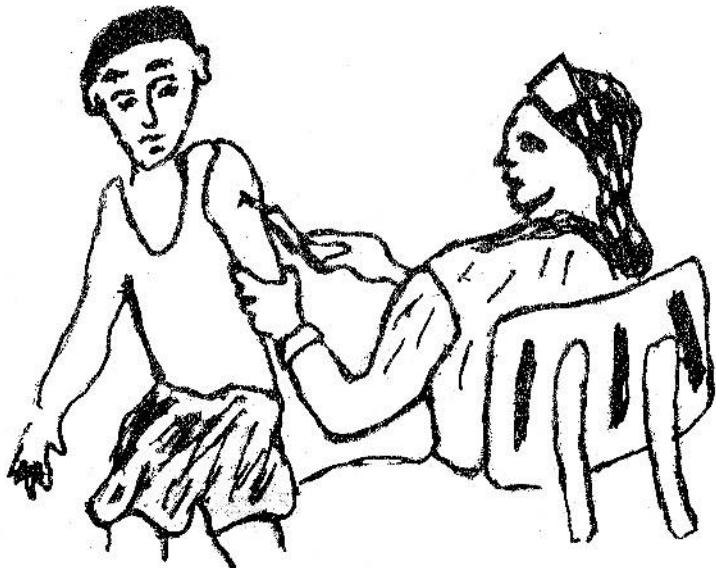
1.2 Shambá gúdila /thoñorndú gúdilá tháñ

Maaba Shá áné zía na árrúh k'álgá bíshi gíñ k'íllíñalé u shá ná thík'á ná shak'alaga ashuk'úlálégú másal:

- p'aalí.
- attíjara.
- Ashuk'úlá álhagumó.

Geedí gárraqí maabíñgama náñ shak'al máré mbá thík'í maré fuudaa tháñ?

Abuñáthánambálo thík'í máré fuudaa than (atahílítháñ) lé maabí zíí tháñgama tha adáru gíñ shak'al máré rothúthágí tha alu tha ahap'úñathále thalfásílu.

Asúra 1/10 maabí shak'ál ashuk'úlá thik'ílá fuudaa tháñ

1.2.1 Fuudaa

Geedí gárraqí tha addársá d'afareyu gíñ k'al márthé bishí maré shááñíné thik'í máréne? Náñ shák'algoalá sha álá thik'a?

Gíñ shak'algoalá fuudaa sháala shibila gíñzíí maabí tha bishi tháñ ñinéñ mmaáné.

Tha áddersáláyú zíí thá bulué ángárrathá náñ s'ulla sha fuudaa, náñ náfagáné, shaañíné nafaañáné tháñ u shaañíné thik'iñáné.

Geedí gárraqí náñ gíí fúúdaa madí háthuá? Gíñ k'al hatháñe bishi áñ shibiláné tháñ u áñ shák'ala gíñ k'illíñ tháñ. Maabí gabulú alqíddaa tha alqíddaa ñinéñ mamalíñu mårénayú. Hássa wala mathí zííqí shambalo tha fuudaa ñinéñ shibillá gíñ k'illíñ.

Mbále zíigá áñ addáráñk'á alqáíná fuudó holónoníñ ñinéñ mmaáné shák'alla tháñ míthil **fuudaa duudu** u mbá ma **alhadíd**.

Asúra 1/11 fuudaa alhdíd mbá Itiiop'ía

Asúr 1/12 fúúdaa duudu mbá Itíóp'ía

Maabí shá máré p'áala máré thík'a gíñ féd'í máré k'íllíñ walá gadaar máré ílá máré shíbílagáne alú máré maaluyú thá fuudaa.

Másal: addájir, maabá shák'alí tha alhagúmayú máré shíbíla gíñ p'aalola.

- Maabí p'alí u maabí shák'alí tha alhagúmayú máré shíbíla addáwa tha alhakimú.
- Maabíngúnúñ ma máré féd'í máré shíbíla giímáñ féd'í fuudaa.

Asúra 1/13 Maabí ma maliňu gíñ p'áalo máré yú tha asúgú thá fuuda

Thoñoríndú thíkíla fuudaa tháñ

Alqinsán shá áné gúdaa thad dúníayú ma p'íshí yómí áné gía gíñk'íllíñalé. Áné thík'a fuudaathán **másal**: p'aala, gíñ buushú raba. Geedí gárraqí masharma gílagú náñ thík'iháthú fuudaatháñ?

i nafaqa thá fuudaa ma p'ishí

Fuudaa sha p'ishí gíñ k'illíñé álé mú's'a hu bak'á hárbláne álá nafaqí tháñ má p'íshí.

Másal: thíñthíñé, ñiñíshéqí u addawéqí..... d'añí

Maabí fuudá shák'álógá máré mbá shíllthíñó máré máré íila alkumar tháñ, máré thíña ak'át tháñ, máré mééra báás'á tháñ u thá máré háraba shambá fed'í máréné wala p'íshí. Geedí gárraqí fuudaa ma hárábáñó gíñ s'ik'í ñgó baqadén kátabathá háthú rothu-tháqí tha alú thá ahap'úñathá le.

Iyú p'eera 1.3.

Moothá thá d'ok'othálé ma má mbá p'iíshí assé u mbá shúúní bus'añ

1. Fuudaa gíñ náfagáné álé shíbíla gínmáñ tháñ u ále shíbíla gínmáñ alú tháñ mmaáné.
2. P'aalí thoñoríndú thík'ílá fuudaa tháñ ñinéñ mmaáné.

3. Maabí gúdí thá añañgámayú k'illiñ ashuk'úlā namuqí ññinéñ shák'al máré.
4. Tha adáráñk'ayú fuudaa alqáína taláta ñinéñ zíiqí.
5. Maabá shá áné thik'a gíñ zíí ñine thá bishí k'illíñ ná shák'alagá mmaáné.

Mótháthá d'ak'othálé mbá shabaha sha álé shák'ala shúgo Adí / wala Ádí

1. Geedí gárraqí álé shibílagá alkarrás u algálam.
2. Assugar, ashátha, k'osh, u k'orí álé shibila.
3. Álé shibila algámisha u assíjar.
4. Fuudaa álé shibila addaawa tháñ /álé alajaqí tháñ.
5. Fuudaa p'ishí álé ííla alkumáár than.
6. Yómí yomí álé shibila geedíe alhaáwa.

1.2.2 Alwákit/ azzáman

Geedí gárraqí gíñ k'algala sha alwágid madí háthúá? Gíñ k'algalá sha alwágid/ azzamán.

Másal: Assána Hosháláthá tháñ tha bulue shámbá hulú márqué.

- Saqa = 60 daagíga
- Yóm = 24 sáqa
- Ísbú = 7 yóóm
- Shahar = 30 yóóm
- Saná = 12 sháhar

Alwakít (azzáman) álé náfáqí tháñ map'íshí

Maaba gíñ shák'alcíne k'illiñ magsama tha azzáman walá ma gasamaño thá azzáman walá nafaqí/walá daaa ñgí anatíja. Ashañ shúgo algíráya, almurajaqád, shoora, aqííli, alfat'úr, alk'ádaa, alqásha u mbá p'adíñia abáyathá tháñ le ammáyathá lé mbá dírshíñia tháñ áñ gásama k'illíñ.

Ashúk'ul walá magásamagala alwagíd has'ul attáqab:

- Áfaru asháqab gundí.
- Ashíddá fámílu d'uk'í má añíyu.
- Gíñ wala fágadí álé d'uk'uthiñia azzáman tháyú u áné hás'ula ap'illua ma ñaalú máre.

Geedí gárraqí maabí k'alcíne azzáman fuudá beñení ñinéñ mmaáné. Nañ shábaháné háthúe, ná rothálo. Rothu shuthaqí tha alú tha alfasílu (ná gárra háthú)

Asúra 1/14 Geedí gaaraqí tha alwágidaa gásámó máreyú má álé shák'al máré tháñ.

Ashíddaa

Geedí garáqí nañ s'ulá sha ashíddaa? Madí háthuá? Gíñ s'ullá sha ashíddaa ñinéñ ma shímbíláqa u ñinéñ maruhaqá gíñ fed'íño k'illíñ thé ashíddáqa ñgó shák'ala ñinéñ maáné. Min zoozó mbá ziií ñgó ñgó muus'a ashíddáqaqi lémin ñgó thúrá gíñ k'illíñ. Geedí górraqí ashán shúgo alwágidá walá górra háthú háthú p'aadáthá maabíngáma ashúk'ulthí **míthil**: ashuk'ula rak'as'i álu:

- Ahóláyú p'aala / Agoññiyu p'aala.
- Áñ feetha thága añgú.
- Firí k'als'a.

Gíllagú ma shák'áláña á p'ishíñ abáyathé añ máré shin dámá hátháñ gundi algiráyéqí. Maabí ñgúnuñ zíiqí máré áshak'aliña geedí ashúk'ulá walá mbá ma algádúrá máré waláp'ishí dúrra géédí thé alqáfíá máreyú u añá górra máré walá thík'i anatíjá p'iishígú.

Asúra /115 maabí nafaqígú tha ashíddá máre ma álegú shák'alí .

Alqíddaa shák'alña tháñgu na mbiiló shaañíné shák'alña ne tháñ u alfáídá máre u shambá mus'ílane hu

Geedí gárraqí madí háthúgú na alqíddálóá? U gíñ fed'ígaña negua? Maabí sha máre shák'alá walá ashíddaa ñinéñ d'uk'únúñ ñinéñ fed'íne lé alqíddaa shák'allá tháñ ñiné k'abine.

Alménjel, d'oñ, p'aalí, hangir u d'oore ... d'áñí

Geedí gárraqí gíllégú mbá shak'al máábi ñgamá tháñ ma zíqí kátabathá tha alkarásá ñgámayú háthú rothu tháqí thayu tha hap'uñoatha le, u tha gíllégú zíqí mbá p'ilíndu áñ thámagá albaál sha k'ithí hátháñ wálla s'adí hatháñ.

D'óóré	hammer
almánjel	Sickle

i geera 1.4.

Moothá thá rothale mbá maase Asse mbá ma bus'áñ Bus'áñ

1. Aqílí yómi lémin áqáñ áné miila p'ishí thá alwágídínno.
2. Ashíddaa u gíñ biilo shák'allá tháñ na alqíddaa daaa ñgó alfáída.
3. Ashúk'úl ma gasamalá thá alwágid daaa alfáída.
4. Geedí biilo k'osínuqí u míhí olgíñ bak'á shákal mare.
5. Sáqa mayu 60 sawááni.

Thá d'ak'othalayú ázzalathá mbá masse háthú mótha thá

1. Azzáman fuudá beñení mmaáné álmáqáná k'ed'e nambálonno?
I, ma k'ááli A, ñíshílá thá doño míthil fuudaa
M, álá náfaqí tháñ ma p'ishí L, A U I, moothá mmaamáré
2. Ándí d'ok'othálé mbá náfaqí azzámáná d'afareqí ma p'ishí
I, Alkarásiyú geera tha azzáman
A, aqilí tha azzáman M, daagaza thalgírayayué
L, I u A ñinéñ ma máré

3. Áshuk'ul mágásámágalá alwágíd:
 I, bírthíñné A, gídí alfaidaa ,
 M. athík'íñ fuudaa L k'illíñ mótháñ ma mare.

1.2.3 Albarnáámaj

Geedí hathú madí gíñ s'ullá sha albarnáámijá? Háthú áhuhá albarnáámij alú ashuk'úlé marrayá rothu shuúthaqí thaalú k'illiña ñgama tha alfásílú

Albarnáámij náfaqí gíñ féd'íñó ñgó shák'aléqí k'illíñ. Másal: garra, guudaa sak'ala, thiñ thiñ álwágid gasma, gabulá ñgó shák'ala gíñ k'illíñ albarnáámij ñinéñ thárñó hu.

Gíñ thamóñó tha albarnáámijú kíllíñ Sha ñgó shák'ala ñgó magá jáhis. Albarnáámij gíñ féd'í hu muus'a u íyú p'eera ñinéñ maáne.

Albarñámij gasamlá aleñ holóñóníñ:

1. Mbá s'uríñ gúndi u
2. Mbá d'úgur gúndi

1. Mbá s'uríñ gúndi másal sána u hámsa sana tharthé.
2. Mbá d'úgur gúndi másal: assáqa, alyóm, alqisibú/addór/ ashááhar, mbá k'algala albarnámija alyomú másal gadí górraqí shambá áhuhiné albarnáámijá ályomú alú hoshala thá tháñ tha assunduk'á zíunduláyú.

Animara	Assáqa	Gíñ shák'allá
1	Mín assáqa 11-2.00	Ñgó áhátha míñ thá nindígíyu, ñgó Sállea, ñgó gía ashái, ñgó tháñha alfat'úúr, ñgó garra thal mazíidú
2	Mí 2:00-6:30	Ñgó górraqí thal madaarasayu
3	Míñ 7:00-7:30	Ñgó thiña alk'adaa gíñ thiño ñatháñ ñgó mus'ahu.
4	7:30- 8:00	ang ó shóóra
5	Mín 8:00-9:30	Ñgó shak'ala gíñ daawólá míñ añá górrawoño u ñgó rájaqa gíñ kátaboño thál mádaarasayú
6	m ín 10:00-2:00	Ngó p'aadaa mabíñ gama ashuk'ul thí Ñgó adó thalma zíidu
7	Hábitháñ	Ñgó thiña alqásha, Ñgó geera alkarásiyú u ñgó muus'a míñ gifáqa hu ñgó dírsha

Albarnáámaj shambá áhuhiláne alú k'íllíñ shúgo geedí, gárraqí s'és'eñathá assandúk'á zíundulé mbá áddorú háthú járabathá háthú áhorá thá gíñ shák'al háthú thayú.

Anímara	Alyóm	Gíñ shakall á (gíñ giilá)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

Ma hatháñ fed'í aň áhuha albarnáámij mbá shuk'ulú ñgó hoshala alú tháñ ñgó fágadaa ándí mbá thárñó shak'alá u thoñorindú shák'al ñóné tháñ másal ñgó shibíl gímáñ tháñ tháñ sharíñgo awalí ñgó fagad na p'íshí. Ñgó thará shimbíl.

albarnáámaj	plan
-------------	------

1.3 Alqádab

Geedí gárraqí huthú madí gíñ k'algoalá sha alqádábá? Gíñ k'algoalá sha alqádáb gíñ fágadílá maabá gídí alqihidíram tháñ mmaáné u ndu saínsu mmaáné.

Geedí gárraqí thá hathú fagado míñ tha algíráyá tháróñá garráyú gíñ k'algoalá shá alqádaab, míñ thálé shiñ baró añaqarrá geedí alqadáb gjidaa thá gíñ mádiñné. Ñgó hamala gíñ zíiqí, p'aadaa, alqihidíram, álá amanu u álá nasahu/ annzíha ñináñ mmaáné

alqádab	ethics
---------	--------

I/ Hamala/ gadaara

Geedí gárraqí háthú madí gíñ k'algoalá sha hamalayá? Uannúfaqa k'ed'eyá?

Gíñ k'algoalá sha hamala ma má mamánáñ zíiqí mbá gídí at't'ábáqá shuuní másal p'íilí, mbá rothí nduyú, mbá k'alí tha ñinéñ zíiqí ñgó hámala maabálo lémin háthú gudaatha ma d'uk'únúñ.

Hamala alfaídá k'ed'e: Áthík'íñ ñgo ahááp'u p'íishí u gílagu k'íllíñ fed'í assábur walá mango gjidaa assábaúrr walá thik'íño.

At'abáqá hamaló sháná adá matha p'uqí:

- Gín fed'ínó fééd'a haap'uño shin.
- Marothí roothá shuuní ñgó k'ap'aga thoñor índú mbá bak'ínena añtháñ.
- Ñgó k'alaqá maleeshu ñgóhítaram.

Gíñ k'algala hamálá mbálé bak'í maabí alé buuralu añ d'uk'úníñé u alé gídaa aladaab.

Hamalua	<i>tolerance</i>
Assé rootha	<i>Telling the truth</i>

A, Ap'aadua

Geedí góraqí náñ fed'ígala ap'adua? Alyómá zíí gíñ shúunié bassa? Alyómá gíñ p'íshiya? Roothu shuthaqí thaalú thal fasílú.

Alyómalogú k'íllíñ álá p'aadú thayu gíñ k'algala sha ap'aaduá gíñ zíyó sha gíí maaba ñíne d'u k'únúñ ñgó p'aadaa ñine tháñ thá rotha, thá shíddaa, thá fuudaa, d'añí míllañ ná gíñ paadulátháñ.

M, Alqíhithíram

Geedí góraqí háthú madí gíñ k'algala alqíhitirámá? Tha alqík'ílímáñk'aíyú algínis d'añí mbá buurálugu mbá gúdigú ma d'uk'unúñ, u míñ áiyu gíñis gidí alqádá k'ed'e, gídí adíiná k'ed'e, alqíidá k'ed'e, gídí at'ábá k'ed'e. Algínisá mañ alyóma zíí gímañ / alqídaa k'ed'é alá íhíttar ma ñíne walá thashíla ñineqí.

Aiyu gínis máré huluqí tha asiásayu, thá alú shimbílú, thá addálmiayu walá p'íluqígú máré gudaa tha salama. Sha ma maabí ihtaramuoqí ap'íshua zííqí, anamua/ almasawa zííqí lt'iopia bak'á máré as'is'í mbá saqígu míñ tha dáramañú halhú tha alqálamú uí hitarama máré. AShan shúgo añ wassalu tháthi u áñ ihttaramauthá ma ñalúñk'a.U maabá d'añí sha hatháñ maabí hal hú tha alqíhtirámú ñineñ maaña.

Dí. Ap'ishua/ a amanua

Geedí góraqí náñ k'algala tha ap'ishua a amanua? Maabí shá máré gudaa ma d'uk'unúñ fed'í iyú amanua u ap'ishua bak'í mare tha ála wasaluthí bak'a hoshalulá tháñ tha aré shúúní. Geedí góraqí láziim háthú maathá maabí ámanl ñineñ ap'íshu maabí u ádidiñ adár tharthéqí.

Gi. Anasííha

Maabí tháñk'a giatha anasííha malqádá ádaarañk'á. Ñgó k'ala a li gídi ásúlt'a/ alí ma agúr ñgó rotha maabí ñgunuñ thaalúé thá bus'áñ walá p'ishí wallá ñgó k'ala mbále ammáné, abbáné agudíné, ahap'úné, alqahala ñk'oné walá p'ishí.

Alqinsán sha áné shak'ala gíñ shúúní maabíé mbá walá gídi alqádáb ñinéñ s'úlláne. Ashan shúgo anasííha shimbíléqí u sha ñgó gúdá thá maabí lé ashííba ñineñ mmaáné.

Gíñ thiñlá u mbá merrla Thiñ thiñ ñinéñ k'algáláné míthíl uqúñ, t'uk'a, ir, albuñ,...d'añí míllañ Le gíñ p'us'í alu lé mbá gii aré shoorú lé mbá thirthú lé gíñ thumla mbá hoshalí.

Thiñ thiñ tha alfaídá daaa mare le gásmála aleñ taláta mbá daa ashidda, mbá amarshíñi u mbá p'ar bad'íñgiñ are.

Sha bus'ík'eñk'a sha áné shak'ala ma p'íshíí fed'í thiñ thiñ tha alqainát. Mbá k'alagaña sha tha alqainat. Mbá k'alagaña sha fed'í thiñ thiñ tha alqainat máre.

Thiñ thiñ shá nat'awale bak'á hara bíne gídí tháñ orind'úshambá mus'íne álé hóshalína álé talaja, áé d'ule thá k'orí.

Mahatháñ thiñi áñ thiña thaládáb uáñ go maadaa gíñ gíila mamaabí fed'í álé thiña u ma maabí thiñe, u ma maabí áleñi, u mamaabí k'óodaate ñgó thamágá álé albáál p'íshíí sawalá ma maadaaño durrñgó thaláfíayú.

Alqínsán k'alga bishí gíñ k'illíñale sháné thik'a u sháné thik'a féd'í fuudaa shale thik'a fuudá fed'í álé fuudaa shale thik'a fuudá fed'í álé sha k'alaga.

Maabí sha máré gudaa añ d'uk'únúñ tha saláma máré gadaaru, máré amanu, máré naasahu u máré p'aadu.

i geera

Moothá thá d'ok'o thále mbá masé asse mbá ma bus'áñ bus'añ

1. Bus'ík'eñ k'a mí añá thik'íne ashíddá mínthá gíñ thiñaíyú.
2. Ir meera yóomí íne d'ak'unuñ thiñ thiñ thalíínáno.
3. Ap'adwa at'abaqa p'íshíñ p'ulne.
4. Uqúñ masher mut'ale gadaari nagudaa millañ nát'awale.
5. Amanua agidíñi ñgó ahaap'undú u águdíñi ñgó thá maabí the míllañ.

Ahoratha/ dímatha rootha d'úthuqí thá añá sharíla íyu.

1. Gíñ ad'añíñ bus'ík'e u mbá ap'ad'íne _____ s'uláne.
2. Almaqadíná ab'ad'íñ ndu fuudíqí u k'aara _____ u _____ ñinéñ mámáré.
3. Thíthíñá p'ar bad'íñgíñ aré _____ u _____ íñéñ s'ulanagu.
4. _____ bad'íñgíñá bání máábá walá mathíña k'orí.
5. Almaqadína p'ar bad'íñgíña ad'añíñ k'afa _____ íñéñ s'uláne.

Geerathá gíñ makatabá “I” thá buluwe háhú ahuluthágí thambá makátabáe “A” thá buluwé

I

A

1. Thiñ thiñá p'ar bad'íñgíñare I, Uqúñ, d'abariú lqadaa
2. Thiñ thiña daa ashíddaa A, almánga, albabáya,
3. Thíthíñá amarshíñi M, alak'íif, ñosho, k'osh

Geera thá d'ok'othálégú mbá ma assé háthú azalathá

1. Ándí walá mbá náfaqí ma hatháñ ale thiñí?
I, bak'á s'omañánne ma mánáñ tha bíshí
2. A, roothá p'il álu u ap'íllua M, buushíyu yak'as'íña
L, “a” u “m” moothá mmaa máré

2. Áñdí Thiñ thíñá thik'ila thá gíñ p'us'alu íyu?
I, ir K'osh A, uqúñ k'osh M, k'osh L, ír
3. Ándí walá mbá ma alqadáábá p'iishí?
I, amana A, álá amanuyu M, anasííha gundí geerá
L, Agadaarua

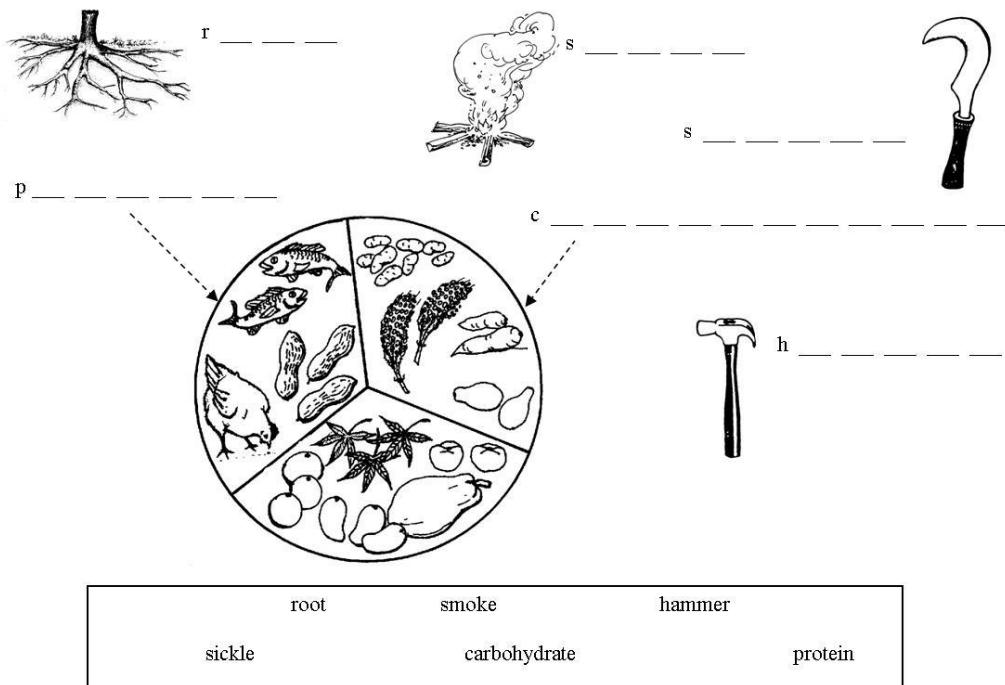
4. Ándí mbá thik'ña yaguthá albaharuhí nál maqadíín
I, fosfaras A, kalisíyem m, d'on L aíodíín
5. Ándí mbá fed'í sháñ náfaqí tháñ ma p'ishíí
I, fuuda A, ashíddáñk'a M, alwakíd L, k'illíñ

Móóthathá dák'othálégu

1. K'éérá thá hu ná thoñoríndú át'awalíña thiñ thiñqi tháñ walá ma harábí?
2. Mbá k'ál háthú shá walá alqadaab mmané roothá thá?
3. Fuuda náñ shá k'aláné tháñ?
4. Nañ k'algala shá ashíddaa?
5. Albarnámíj gamu zííqí?

UNIT 1 - English Practice Page

I. Nafaqathaqi thá roothá ma katábá tha asunduk'u hathú motháthá mbá huluqi thá asúralegule

II. Katábáthá gíñ daa assahalágú tha alkarrasañgamayú mbá matarjamagú tha Alqingilizi

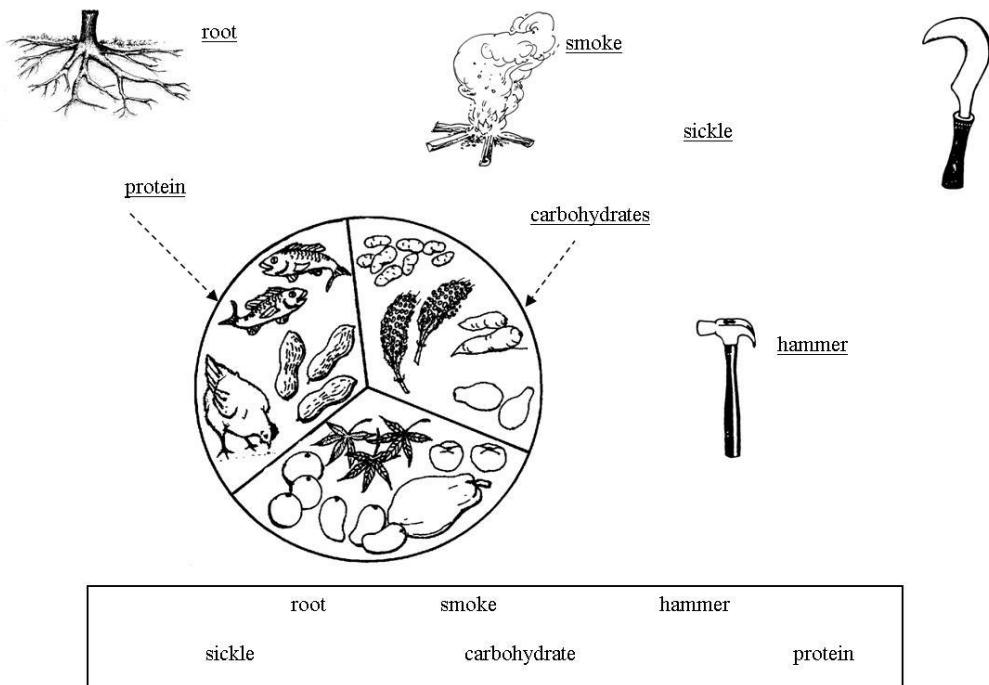
~~e k d i e t i b m i n e r a l s a q i r o n r v~~

III. D'ok'thálágú zííqi thá bulué k'ap'athagu mbá hulu maréqi tháñ hathú ahulutháqigú

<u>H</u> 1. health	A. attaláája
<u>E</u> 2. plan	B. hamalua
<u>I</u> 3. ethics	C. thiñthiñ
<u>B</u> 4. tolerance	D. boolo d'oñondi
<u>G</u> 5. truth	E. albárnáámaj
<u>D</u> 6. goitre	F. thiñthiñ hoshalthiña
<u>J</u> 7. prevention	G. ssé(anasiha)
<u>A</u> 8. refrigerator	H. assaha
<u>C</u> 9. diet	I. alqadáb
<u>F</u> 10. drying food	J. are paara

UNIT 1 - English Practice Page

I. Nafqa thaqi thá roothá makatábá tha asundúk'u hathú motháthá mbá huluqi thá asurále

II. . Katábáthá gíñ daa assahalágú tha alkarrasañgamayú mbá matarjamagú tha Alqingilisi
The first one is circled for you.

ekdietjbminerasaqionrv

III. Katábáthá gíñ daa assahalágú tha alkarrasañgamayú mbá matarjamagú tha Alqingilisi.

<u>H</u> 1. health	A. attaláája
<u>E</u> 2. plan	B. hamalua
<u>I</u> 3. ethics	C. thiñthiñ
<u>B</u> 4. tolerance	D. boolo d'oñondi
<u>G</u> 5. truth	E. albárnáámaj
<u>D</u> 6. goitre	F. thiñthiñ hoshalthiña
<u>J</u> 7. prevention	G. ssé(anasiha)
<u>A</u> 8. refrigerator	H. assaha
<u>C</u> 9. diet	I. alqadáb
<u>F</u> 10. drying food	J. are paara

Ak'us'o holoñóníñ

2 Añáñk'a mbá ma halaga shambá zíñé u shambá madíñáné

2.1 Gíñ p'us'álú u gíñ buushú

2.1.1 Gíñ p'ús'álu

I, Alaínáatí gíñ rík'íla/ mbá rís'íla

S'ís'íá gídí aré rik'íla thá rík'a aña walú máré, ná aré máre d'afarqígu na shágíla márre/zízii máre lé tha alóón d'afaúqígú, lé ñees'á máre míthil zíli, amúhulé, u zíqí mbá faruyu aleñ holóñníñ míthil d'abari aleñ holóñoniñ amúhule walá faruíyu u zíqígu mbá k'eña alu ná fááshú mbá walá madí alu k'eená mbálo mbá gídí iyú d'úk'úñuñinno.

,Asúra 2/1 Giñ p'us'i álugú

Mbá faruíyu aleñ holóñaníñ

A, Asúra 2/1 mbá madíyu

afaruá

Geedí gárraqí buurathá gíñ rík'íla alú na aregú háthú fagadaa thá mbá faruíyu u wala mbá faruíyu u shambá p'us'ínalugú u shambá walá p'us'ínalugu.

Aris'á madíyu afarua	<i>dicot</i>
Aris'á walá madíyu afarua	<i>Monocot</i>

Jaraba 1
Ñgó buuro gíná are alúgú u alqainatí gíñ ris'íla míthil: daarbarí, aládaas zílí, amuhule.
Shambá shák'aláne

1. Gíllagu ñgó faro k'illíñ aña gárragale.
2. Háthú gasamu the háthú fagatathá shambá zíí mare.
3. Gíñ thík'o háthú aña zíí gíllelagú háthú róthutháqí thayú tha alfásílú.

Anatíja /alfáídaa

Móóthá thá d'ok'othale míñ thá gíñ jarabo háthú iyu.

I, Gíñ buuró háthú alú thá náno thá náno d'afaru máré?

M, míñ mbá buuró háthú alu ándí mbá madí gasama? U ándí mbá walá madí gasama?

2 Shñgó jaraba gíñ p'us'alulegu. Gíñ fed'íné

- Gíñ rík'íla mbá hoshalí
- Añá fud'ílané
- Alqístig

Shambá shák'aláne

1. Háthú fud'atha añ d'uk'únúñ.
2. Añ zíí máré alé líidaandu ma p'íshíí.

Anatí ja (alfáidá)

Bak'á harabí máré u maaba féd'íné shá áné hoshala tháñ náthík'a mandáñ.

Asúra 2/2 shambá gesíla d'abariyu

Gíñ p'us'alu na bus'ike k'ed'e (gíñ ríkíila)

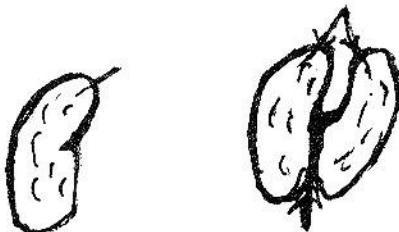
Gíñ rik'íla tharoña garra na alqaínatí máré shambá gasamne ná bus'ík'e máre shin báro añ hoshalshú tháñ gasamqí aléñ taláta.

1. na shafa alú
2. na are /uquñ/
3. na amúñ

anatíija	result
----------	--------

Mafed'íña sháñ maada járabatha d'abarí shúgo.

- Na are (uquñ)
- Na are (uquñ)
- Na amúñ

Asúra 2/3 shambá gasamu d'ábariqi na bus'ík'e

Mbálé madíñaqí tha aré mbálé zii ñine tha gundí na shafánno míñ mbá k'eññánéqi na are thik'iñaqí, tha máré p'uus'a aqamuñ p'ulagu min thálo ñinéñ thik'í máré thiñ thiñ mbá gí s'ís'ia u fíllí u s's'ia afinini ñinéñ s'ulláné mbá thik'ila thá s'is'ia anínýú sha ñgó maada shambá gásam gíneqi ma buus'á álu. Thá ñgó jarabá féd'í:

- d'abarí/ aládaas
- Alkós
- Fíri

Shambá shak'aláne ma mad'uqí

1. Alkósá mayu fíri álé d'ak'a d'abarí thayué nagudaa yom.
2. Háthú shuthá tha alú nád'abaríló háthú k'eenathé nafaashu.
3. Mbá thikí háthú náarék'ed'enno.

Moothá thá d'ok'o thalo míñ thá gíñ jarbo háthúyu

I, Mín mbá k'enlá gíne areqí na fashú náñ thik'ila?

A, Min mba jarbo háthúne andí mbá k'algala sha na amúñ?

M, Sáwarathá tha addaftara ñgamayú ná bus'ík'e gíñ rík'ila shambá gásamné.

í geera 21

Motha tha d'ok'othálé mbá ma asse assé mbá ma bus'añ bus'áñ

1. D'abarí wala faruyu áléñ holónóníñ.
2. Gíné are wala d'afaruqí.
3. Mbá k'algá sha d'abarí asád'ak'o ñiñéñ daam máréethé Thiñ thin.
4. Gíná are gasamala aleñ holoñoniñ mbá faruyu u wala mbá faruyu.
5. Gaashá, amúhulé u zílí wala mbá gasamu yu mma máré.

Mootháthá ma p'ishí aña sharnayu

1. giné are sha nagudaa bak'a haara bíne _____ hñinéñ gíne
2. gíñ rík'ila gasamla aleñ taláta na bus'ík'ek'ed'e

3. ----- u -----
 4. gíné ma ale p'us'í alu nanaañ k'ed'e mbá adí ma filí u na s'ís'ía -----

Mootha thá rotha bíló d'ugurílé

1. Rothá thá/ k'eratha hu gíné áre mbá gasamuíyu u walá mbá gasamuyú tha añañgamalyu?
2. Gíne aré náñ d'afaru máré tháñgu?

M, Giné áre shambá olúne

Gíne are u gíñ fas'ila miñ thá áré máreyu ñinéñ thík'ílá. Min tha añañ k'ayú alqaínatí gíñ ríslá u mbá fas'ila d'áñí míllañ áyú añañmáñ alqainá máñ shin ñinéñ thík'íñó nanoqí zíí ná gíñ ad'afarú ne nambáló s'ak'a, bubaaní, añbad'añgañ, d'íshe, azola, bulíyu. Gíñ buushu thothohíñi aña alú k'illíñalé madíñoqigu lagín s'is'ía are walá thohíñi lagín giñ buushú ninéñ lak's'íñne añ alú thañ.

Geedí gárraqí gíñ lak'as'íñ s'is'ía are alú añ k'ílíñ mbá p'us'íganálu madí háthúá?Walla gíñ fárne

- bubaaní
- fírí
- gíñ buushu
- maaba
- thalu máré

Aris'a afarua	<i>Disperse seed</i>
---------------	----------------------

I, Bubaaní:

Thoñoríndu walú /olu/ gíne are than, bubaaní nahas'úla na ada na p'uus'a aña máñ. Mbá gadaar bubaaní sháné has'ulá:

1. Mbá maqíbush
2. Mbá shefeethí

Geedí gárraqí k'éérá thá giné are hu mbá has'ul búbaaní mbá adí áqálú p'uus'á aña máñ.

Asúra 2/4 Maabá fadí gíné alu

Mbá far búbaani mbá shefethí áné s'uruñáñ ñinéñ farne

Geedí gárraqí mbá zíí sháné fár bubaaní?
U mbá farned'uñd'une? Náñ d'afarumárétháñ? Sháthúmootha d'ok'othále.
Járabí shútha gílgágu shak'alá. Sháñ gó fágadaa sha bubaaní fár gínááré Ngó thama
thaalu mbálágó áwalí. Gíñ féd'íné gínááregú mbá shafu thígú másal: Gíné amuud'a u
ñeerá-áré.

Shambá shák'aláne

Ngó faadaalu mad'uk'únúñ tha buaaníyu.
Áná rushí máré shambá s'uríñu márreqí ñgó thamaga albál.

Anatíja /alfáídaa

Moothá d'ok'othálé shambá jarabo háthú ashúk'ulálegú.

1. Gíné áre ándí mbá s'ík'o ma ithigí?
2. Ándí mbá s'ík'o d'uñd'uñ u nánóqí?

3. Mbá s'ík'o d'uñd'uñ u ma ithigí ándí mbá ñéés'í shambá shabaháné háthúe?
Gíne áre mbá p'us'íí alu mas'uríñ s'ísia máreqí mbá shafethi ñinéñ far búbaaní mbá

ñees'í má ithigí ñinéñ p'us'ine

Másal -: Ñeera are fár bubaaní tha shafethiñi lágin d'abarí u amúhule ñes'í walá d'afári
bubaní tháñ.

Másal bubaaní, fírí far giné are áné rrís'á añáñgunúñ. Másal tha as'ak'ale áfírí na s'úa
na rí's'a / ná faas'a / aña máñ. Le mbá p'us'í thá fíru náfíllí gúr fírí ná fas'a añá máñ.

Geedí gárraqí giné are k'ílliñ shú shuñigú thá firareía? Ándígu mbá s'ú fírí rothútháqí tha
alú.

Asúra /25 giné are mbá has'ul firi

Min mbá hoshal háthú giné are tháñ mbá shu shúñí thá firaré jaraba thá gíla shak'alá giné are mbá shushúñí thá firare áfagadaathá. Gíñ féd'ínégú

- Giné aregu másal almúhule, heeshá millí/ hasira/ gíñ thík'ílá tháñ gamagu ñgó farogú.
- Algádá mbá hór fírí /assahana.

Shambá shák'aláne mamac'1úqí.

1. Gíñ buuro háhálu lák'as'a thá thá firue
2. Háthú fágadaa thá ándí mbá d'amílí /mbá k'at'ásí/ u ándí mbá shu shúñí thá firare.

Asúra 2/6 Gine are mbá shushúñí thá fíri are

Anatíja /alfáidaa

Moóthátha d'ak'o thálé shambá jarbo háthú gílagu

I, Andí giné are mbá k'at'azoqí (d'amiloqí) u mbá shushuñoqí?

A, Giné are shámáré shu shúñe tha fíráre náñ féd'íné madí háthúá?

M, Mín giné are mbá buuró háthú al1ú andí mbá s'u fírí shá áné rís'á añá máñ?

Giné are walá k'íllíñ ñinéñ s'u firí mbá shafethí bas u mbá shu shuñí tha firi are u mbá gídí thoñor añá hi firi ñine thé shafayu u buaaní ñinéñ mmaáné.

L, Gíñ buushú

Geedí górraqí háthú madí shambá p'us'í gíne alu thé gíñ bushúá? Másal fírí, bubáání gíñ buushú shin gídí shambá rík'í máré gíne áre:

1. Ná thíña na hulau
2. Na daama tha bushú
3. Le mí's'e márre thiña márre búla alú u s'ís'í añañguñuñ zííqí mbá k'algala shambá ris'a mis'e madí háthúá? U náñ k'alagáné shambálo.

Mbá has'ul márre thé bush mbá k'os'ínuqí míllañ másal hasisú gqáshá.

Maháthú fédí háthú maadaa tha giné are mbá míslík'í mbá daam gíñ buushú tha bushu gíñ fed'íne ma'k'al háthu sháthú jeraba thé:

- Giné aregu
- Or
- At'arbésa

Shambá shak'aláne ma mad'úqí

1. Gináré faro háthú hasaba the u fud'atha tha oru bak'a thé nát'á wale.

2. Has'ulo shutha tham shutha tha t'arbe sare.

Anatija (alfaídaa)

Moothá thé dok'othale shambá jarabo háthú gílogú

,I Giné areñgunuñ zii mbá bánoqígo thé orue? Mbá zíi sha ñine?

A, Mbá zí shañí na gíñ bano thé oru?

M, Thá jarabáláyú náñ fagadó háthú / náñ hia hathu álú?

Asúra 2/7 Giné are mbá bání thé bushá gíñ búúshuyú.

M,Maaba

Maaba thiñ giné ná d'ak'a alú áqálú ná p'úús'a áñ k'illíñale wálla máré rík'a walla máré faas'a u has'úl máré thé shafa gundí, tha jíbba máre tha buusha méréyu á alú nálak'as'á ná p'úús'a.

Andí gíñ thiñlá mbá d'ak'ílalú mbá p'us'ílú rothú shuthaqí thayu thé maabá ágárrañile u á madíña tha maabá ágárrañ háthuéqí

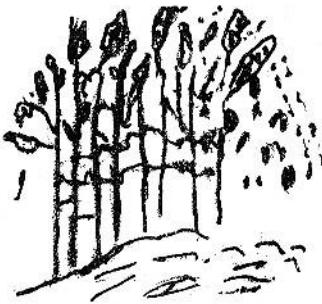
Kátabathá giné are mbá rík'ila thalkarasayu madíña tha maabá ágárrañ háthué.

Asúra 2/8 Maabá p'álí ma álé rík'i

L, Shambá p'ús'i giné álu thé alú máre

S. S'ís'íá ñgunuñ/gíñ bílop'us'a alu/ ma hoshalé p'úús'i míllañ. Másal: d'abari, alqadaas, shaashá d'añí míllañ...

Asúra 2/9 Giné are má álé s'ahálí/lak'ás' álu/ shambá p'us'í maré

Í geera 2.2.

Mootha thá d'ak'o thale mbá mase Asse umbá ma bus'añ Bus'añ

1. Gine are k'illíñ has'ul búbaní ná ap'us'iña añá máñ.
2. S'is'ía mbá gíñ aré tháré máre ñinéñ p'us'íne alu.
3. Giné are fár gíñ búúshu u búbaní na shaílá mare.
4. Gine aré shu shuñí thá firi aré góðaar, fírí na has'ulá u ná ap'us'iña añá máñ.
5. Giné are ñgunuñ zíqí mbá p'us'í álu thá boolí maré.

Azala thá mbá máthí thá rothálayúgu

1. Náñ fár giné are mbá ap'us'íne alú añ k'illíñ?
- I, maaba ,A bubaní ,M fírí ,L k'illíñ motháñ mmaánéré
2. Gíne aré shefethigú (shafuthigú) náñ farne mbá p'us'íga nálu añámañ?
- I, bubaní A, gíñ buushú M, thálu máre L, maaba
3. Andí 1 mbá walá has'ul firí?
- I, Gíne aré áhi fírí thá fashú k'edeíyúeqí
- A, mbá gudí tha firare M, mbá ñes'í
- L, wala zíqí mbá mathí walla mbá ma mótha
4. Andí gíne aré le mbá s'áahálí ná p'us'a thá boolá ked'e?
- ,I/ d'abarí ,A alqadaas M, Úá L, k'illiñ ma motha
5. Andí giné arelé mbá walá ris'í máába?
- I, Amúhule ,A Almanga M, zílí L, motha wala zíqí

Moothá thá d'ók'othá1d'ugurílegu

1. Náñ k'algalsha giné are s'ahálé / shahá añu??
2. Kééra tha Thoñoríndú shahí giné are añ tháñ hú.
3. K'éérá thá shambá rik'í maabá giné are hu?

L. Shambá p'us'í giné are álu

Shambá gárraónáné áwwali s'is'ía gíñ p'us'i alugu are máré ñinéñ p'us'alu u ñinéñ ád'añthínnegú mathíl aña p'íishígú máré d'añónda.

Geedí gárraqí giné are tha álu ná p'uus'a náñ fed'í máré? Tha alú p'uus'agu fed'í gíné taláta:

- Fírí/añá p'us'iáñ
- Bubaaní/Alqoksígí
- Añ babád'/ munzú

Giné are mathík'a gílagú k'aloñá p'us'ígu walá gashígú míntalátá ma d'u thu waqí d'ak'unuúñ walá p'us'ígu gíné talatalagú shá hothu madaathá sha fed'í máré assé. Hoshala thá tháñ shambá jarabora nagu thá bulué.

Shaala Jaraba gíñ fed'íne

- Alqadaas d'abarí a muhule, d'añí....
- alkos holóñoníñ
- firí

Shambá shák'aláné

1. Fuud'athá giné are thalkósugú manamuqí.
2. Mbá alkosa mañ k'ithátha alú thá firi u d'ak'unuñ bik'á k'ithi háthúne alú thá firí.
3. Fuus'a thágú máré holoñoníñ añá bad'í añ.
4. Alkos Bik'á húrmiñ hathúne alú bik'á mare thik'a bubaani.
5. Amerathá firígú 7 yóm bak'á mul háthúnáqí.
6. Min mbá dímmáné 9 yóm hoshala tha tháñ náñ k'áiri/ thohíqi .

Anatija

Móóthá thá dok'othálé shambá jarábo háthúne

I Ándí alkosa tharó gínnálu p'us'a thayú? Mbá s'iñó hs1thalu tháfíri
Wala mbá (thikófirí)?

A, mbá walá p'us'o alú, na noqí?

M, nañ mado háthúqí ná d'afaru a tha gíñ p'us'alíyu?

L, thá jarabalayú náñ hio hathú alú bubaaní sháñgo fagadaa gíne are?

Sha p'us'á alu shá álá jarabá gíñ fedd'inegú.

- Alkós holoñoníñ.
- Firí.
- Albradaa/ gíñ abad'ílá fir tháñ.
- K'ooshá thíñlá.
- Giné aregú míthil : d'abarí alqadaas ámúhule gíñ thik'ílagú tháñ ñgáma.

Shambá shák'aláne

1. Fuulá tha firi íñ / abad'atha firí.
2. Alkósá máñ p'ud'athá alú thá firí baad'í.
3. Tha alkósú fuud'a thá giné are arbaqa árbaqa.
4. Alkosa mañ p'uud'a tha alu thá firi d'aashí u bak'á áné thik'a bubaaní.
5. Thamathagu máré gudaa 8 yóm.

anaatíja (alfáita)

Móóthá thá d'ok'othálé shambá jarabo háthúne

I Andí mbá p'us'o alu u mbá wala p'us'oqí nánóqí?

A, náñ abad'ogala firí? u nañ ad'ashigaáné?

M, k'ataba thá thalkará sáñgá mayú nágíñ jarabó tháthú

Shambá fagado háthúne na ginare shaáné p'us'a fe d'í alhawa/ buaaní Thiñ thiña zííqí
thá gínaareyú shaáné dada bus'ík'é ashíddaa féd'í bubaní.

Añ bad'áñgañ

Giné are shá alú p'us'á fed'í añbad'añ gañ giné are walá ma d'uk'unuñ k'illíñ d'afaruqígú shá d'afaruqígu fed'í añ bad'añgañ d'afaruqí.- Lagín giné are mbá d'añí mbá p'us'í añañ bad'í añañ d'aashe míllañ wala na famáré u mañ bad'í míllañ wala naafamaré ílla báshugo bahúgo nñinéñ p'íshí thá márle aa.

qi geera

Móóthá thá d'ók'othálé mbá mase Assé mbá mabus'añ Bus'añ

1. Giné are sha ná p'ús'a walá féd'í múnsú.
2. Gíne are shá ná p'us'á thiñá thiña máré míñ máré tháyu thálo.
3. Gíne are shá p'us'a féd'í mbád'añgaña bad'í míllañ.
4. Thiñ thiñ daam máré thayu mbá thohigáné mashiddá ílla ma thík'a bubaní shambá fed'onene.
5. Giné are hoshall míllañ walá pús'alu mandáñ.

Móóthá thá d'ok'otháthálé d'ugurílegu

1. Gíne are shá alú p'us'á k'éérátháha hu nagíñ fedí márre gu?
2. Gíne are mbá main fu fúl p'us'íalua? Nánoqí?

D Alfáitá gíñ p'usí álu

Gíñ s'ullá sha gíñ p'us'í alú ñgó fagadaa áwwalí p'íshíí sha gíñ ris'ilágú u p'us'í álugú shambálo gíñ gidí arrúh k'illíñ nñinéñ d'afaru máréqí thañ.

1, Alfáidaa thínkí máabí gíñ p'us'l áluthí

Geedí gárraqí alfáidaa thík'í maabi gíñ p'us'i áluthí náñ mbálo ma márre? Rothú tháithayú.

Alfaídaa thik'í máabí gíñ p'us'í aluthí gíñ k'abí maaba gugudeqí míthíl thiñ thiñ, or u shúlí gilago k'illíñ míñ gíñ p'us'alu mmaáné. Mín tha alfaítáloyugu na alu márre gíñ dada mare:

- Thiñ thiñ.
- Shu gíñ buushu.
- Thiñ thiña gíñ buushu.
- Shákallá ma or.
- Shíbillá alu álé thík'a shimbíl tháñ.

Gíñ k'eeroña hu mbálagú min thá belló / awál/ añ hoshala thañgu dükunuñdük'unuñ

| Thíñ thiñé

Maaba fas'í gíñ p'us'i álu rabaqáné ris'íne u mus'íne hú sha ná thiña.

Míhtíl gín kík'ila amule, gaashá zíll, alk'amesh ...dáñí míllañ.

- Mín s'ís'ía- are: almús albára, alburutukan. Almanga aljawáfa....dáñí míllañ.
- Mín gíñ thílá náduduu u naaré, míthíllbanat'ur, shasá, ashátha, agu, dook'ó....d'añígu míllañ

Asúra 2/10 mbá nafaqígú thiñ thíñe gíñ rik'íla u s'ís'ía are,lé gíñ bílo p'us'í alu u mba fas'ílagu.

Geedífgáíraqí s'ís'í a-are u gíñ rís'ía mbá nafaq1i thiñthíne u na nañk'ed'e náfaqí thiñthíne mbá zíqgu thá añañga mayu kátaba thá háthú rothu thaqí thaalú.

A Thiñthíñá gíñ buushu

Gíñ p'us'alu mafaqí mathíñ thína gíñ bushu. Míthíl: ñeerá hoshalí, dududáñí míllañ. Geedí gáraqí d'ak'othothá maabíñgama thaayu shaañ athíñ thí mare gíñ buushaaháthú katabotha háthú roothu thaqí thaalú thá maabá agarrañílr.

M, Mbá shák'allá ma or

Orí níshíña mbálégu míñ gíñ p'us'i álu ñinéñ giilánegú míthíl
AP'ááne

L, Mbá gudí / mbá wala hia / almasínaqa

Gíne are mbá has'ula thal masínaqayu mbásgudí míthíl: alk'ames a1gía
Ma guura arra k'íífu, álmakarána, asheria.

- Kasab-asugarí: gíílá masugar, mal haláwa.
- Áp'ááne u alhilíbak'olo: gííla orígu
- S'ís'ía liňk'a: gíílá ma atirimbííluu ma alasga u ma daawad'áñígú míllañ
- S'ís'íañ gúnuñgu : gííla mal waraga, malgabiritsd'añí

D/Mbá nafaqí ma gíñ gudíla thayu/ shulie fámílí gíñ p'us'i alu gíí máré ma shulí máré
gudó tháyu u gíñ buushu thayú. U gíñ buushú ñeero shiñ zíiqígu mbá gudigu thá s'ís'ía
alú mashúl mare. Alqaína s'ís'ía gíí maabíñgámá. Shúl tháñ k'éerathá hu
G /mbá gííla maddáwa u mbá d'uthíñlá shúlýu than

Míthil:

- K'enk'es' bishí k'erathíye.
- Alubaan ala d'uthíña shulíyu than.

Geedí gañaqí maabítháñgamagú gíís'ís" íngú maaddá. Wa bad'íñgiña zíísháné yéqí?
Sha háthú mothá tha d'akeothalé gárra thá gíñ zíí thá sanduk'a zííndúlýu.

Gíñ gudí almasnaqó	<i>Raw materials</i>
almásnaqa	<i>Industry</i>

Assandnúk'á zííundu 2 gíñ p'ús'iálu mbá nafaqí maaddáwa

	Alqisímá gíñ P'ús'i álu	Añá náfáné maddáwa	Bad'íñgiña nafagáné
1	K'enk'es'	Nanduu naare	Bíshí k'erathiye Nafía horoñdaaño thayu
2	Agu	Aagu aré	

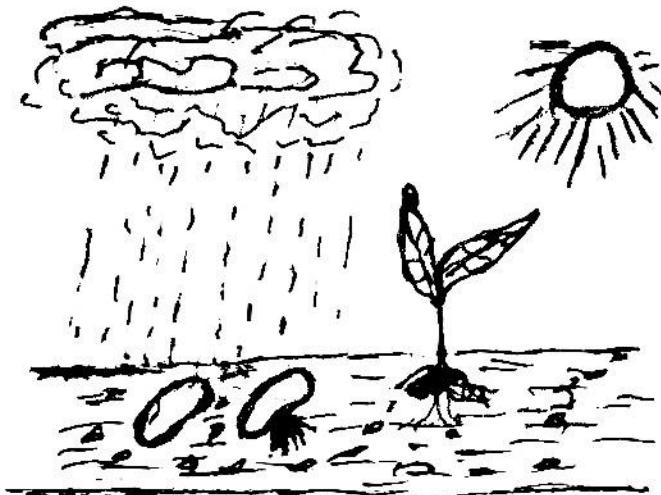
E/ Mbá thík'íla adáílí tháñ /shímbí

Gíñ p'us'i alu /s'ís'ía/ nabus'ik'é shák'alña magínáñgúnuñ míthíl: alhasáb,
Madá, móóné, algaláya mangíifa....d'áñí álá shibílalú álé thik'a fudaatáñ.

Sha ñgó dímma alú killíñ fé'dí ñgó gíñ k'abí maaba gugude, lázim ñgó mus'a hu u ñgó
thámaqí thalbál.

U, Gíñ p'us'alu sha máré d'oñonda gíñ fed'í máré :

Gárrawoña shambá áp'usíñña máré alú hássa shíñ baró gíñ ad'oñondínegu añ hoshala tháñ. Giné are min mba p'ús'ine álu gíñ ad'oñondíné añ hoshalala tháñ. Gina mbá p'us'ínaalu: NAD'aaña, nagía are. Shá máré d'oñondá u máré gia-are gíñ fed'í maré mad'í háthúa?

Asúra 2/11 Gíñ féd'í gíñ p'ús'i alu shá áné ádonondaa máré

Gíñ fed'í gíñ p'ús'álu sha máré d'añondá: Fírí bubaaní munzú u asibílá thík'í máré thá s'ak'yú. Gíllagú k'erola hu míñ tha belló mathí k'a máré K'illíñ gadaar í máré daa alfaidaa maabié u gíñ buushú thayué u mbáñeenóé. Gíllogú sha ádoñodín máré assé jar aba thágu shugo. Munzú sha ñgó akadaa Shambá d'onóndíne gíné shñgó jakabá gíñ fed'íné.

- Amúhulé,d'aabarí
- Alkos holoñoníñ
- S'ak'á ambudúr

G, fírí

Shambá shák'aláne ma mad'uqí

1. Lák'a s'a thá s'ak'a (mbádúr) ma namuqí thá kósugu
2. Fas'athá gíñ p'us'álu holóñiñho; óñíñ thaalkásá loyuegú.
3. Alkkós a'uk'unuñ thámatha thántháña añ mílie añ male s'ínháthú álu thá fírí u d'u k'unúñ añáaíí múzu.
4. Lamína máré p'us'a háthú maadaa thé shambá d'afaroné.

Anatijá ked'é/ alfaídaa k'ed'e

Mootha tha d'ak'o thale shambá jarabó háthúne

I, Alkós holóñoniñu náñ maado háthúqí náad'afaru?

A Mbá zíí thá munzalú shañ zíne nadudu / nalóón/?

M, Míñ gíñ p'us'álu mbá thíka munzu u mbá zíí thamlba ñgañ ú ándí mbá d'aañé mandáñ u mbá p'adí bus'ike?

L,Tha jara balaíyu náñ hía háthú alú?

Asúra 2/12 | gíñ p'us'i alú mbá walá thik'a munzú u mbá thik'a munzú

Gíñ p'ús'álu mbá thik'a munzú u wala mbá thik'a munzú d'afaruqí mílláñ
Shá áné hía hatháñ álu alú añ hoshalathá tháñ d'ák'unúñ d'ák'uníñ.

I, Mbá walá thik'a munzú

Na bus'iké mimiriyu/ s'ís'iríyu. Rak'as'i bús'ik'e d'añí mandáñ nadudu/ na íle/ ma gashá,
k'os'íñyu íle walá gídí alqúmur tharthé walá gí are walá thik'í assíbíla iíla mbá zíí ñine
thá filíyu.

A, Mbá thik'a munzú

- D'ugurí nád'i bus'ik'e.
- D'añondí íle u galazí.
- Gádarí ná thik'a thiñ thiñ thá thá boolá k'ed'e.
- Sha gídí al1afia gí aré / shambá fed'íne ne.

Bubaní

Gíñ p'us'l alu shaá máré d'añondá u máré thik'a thiñ thiñ fédí bubaní Bubaaní jáhas
maarthe then thiñ sha mbá s'uillañe kaarbón daaí ógí said u ma munzú zííqí ñinéñ thik'í
máré ne Bubanílo walá mathíka máré yak'as1s'ígu.

Sak'a

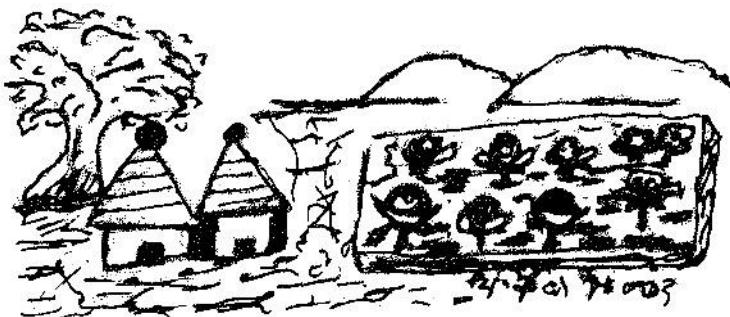
G'aska náfaqí mílláñ gín p'ús'alu sha na daaañ a thiñ thiñ míñ tha s'ak'ayu ñinéñ thik'íne
lé asibíla.

Masarma s'aka walá gíne p'us'alu walá badí u walá shuríñ thé míñ shaambá thí p'us'alu
walá badí u walá shuríñ th1 míñ shambáthíop'us'na míñ thá s'ak'yu wa; á bakil1 gí
p'us'alu shaáné s'ik'a.

qi geera

Moothá thá d'ak'athale mbá ma asse asse wálla bus'áñ

1. 1 Gíñ p'usi álu shá máré d'oñndá walá fedí munzú milláñ.
2. Almaqídín wala nafaqí gíñ p'us'alue
3. Gíñ p'us'alú sha áré d'aañondá fed'í añ bad'añañgú
4. Gíñ p'us'alu Ngó daaagá asibíla fédiné u mara baaña tháñ belaiyú p'us'í álu walá mushí.

Asúra 2/13 Gíñ bílo fas'ila tha agoñú

Shámáré p'áará gíñ bíló algú fed'í gíñ p'algáne s'ak'alú tháñ míthíl

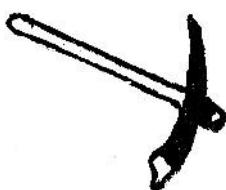
- Gíñ mus'ila s'ak'alutháñ
- Mbá p'up'ulana tháñ
- Mbá ámerá nátháñ
- Mbá límaana hu tháñ u gíñ has'u gíñ has'ula natháñ aña ñenmá

I Gíñ mus'ila s'ak'alutháñ

Alkadaaňga: p'alá s'ak'alú tháñ u gidílqaína míllañ

Míthíl: mbá p'ad'íqí, mbáñees'í, mbá shfethí, shñgó p'aala s'ak'alú mbá p'ad'íqí ñnéñ p'alñóatháñ.

Alkadámgá zííqí mbá gídínu holoñóníñ ndaamañ sefethí u nd1uhalí mbá shañhalí náp'áala s'ak'a u mbá s'efehí na fúd'1a bel alú.

Asúra 2/14 Alkadaanga mbá / mbá p'ala tháñ

Alkadaanga d'añ hala náfaqí al1á p'áálá tháñ u álá páála gínáiyu tháñ

u álá p'udíñafiríndu than.

A Abu taláta

Aburalátá zíqí mbá p'ad'íqí u mbá rak'as'í u mbáláu mbá d'áání,
Nagqa hatháñ áñ fud'a s'ak'atháñ.

???

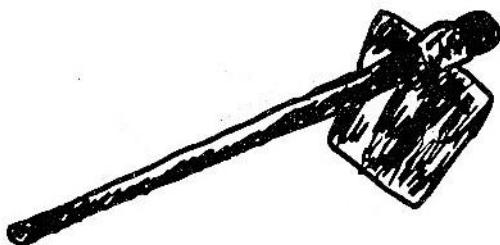
Asúra 2/15 Abu talata

Asúra 2/16 Alkorégá d'áñ hála

Alkorég :

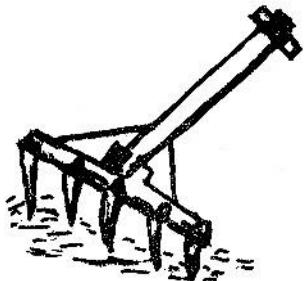
Alkoregá d'áfaqí álé k'us'a mbudúralu tháñ/alé fetha s'ak'a alú than mínta fuuliyú u gídí alqainatí míllañ. Míthíl: mbá k'os'í, mbá d'aañ áred'añí míllañ

Asúra 2/17 Doomá

Gíñ p'up'ulá alhót' tháñ

Gíñ p'up'ulá alhot' tháñ gídí hu árbaqa /hamisa/ ma hatháñ fed'í áñ faas'a gíné áñ p'ua añ tháñ áñ faas'a gíná tharóók.

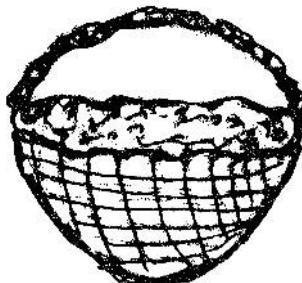

Asúra 2/18 Alkannás ñinéñ buurlá hóshóhoñ alú tháñ

Aklbák'á ámerlá gíñ ma faas'á tháñ

Náfa hatháñ míllañ firí bak'á k'ódíná hathañé mandaan ma hatháñ álé

ámer gíne.

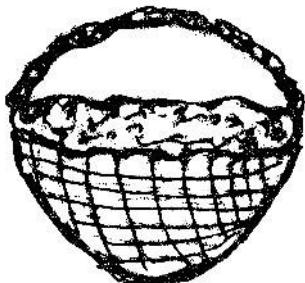

?????????????????????????

Asúra 2/19 Albák'á ámerátháñ

K'éñ

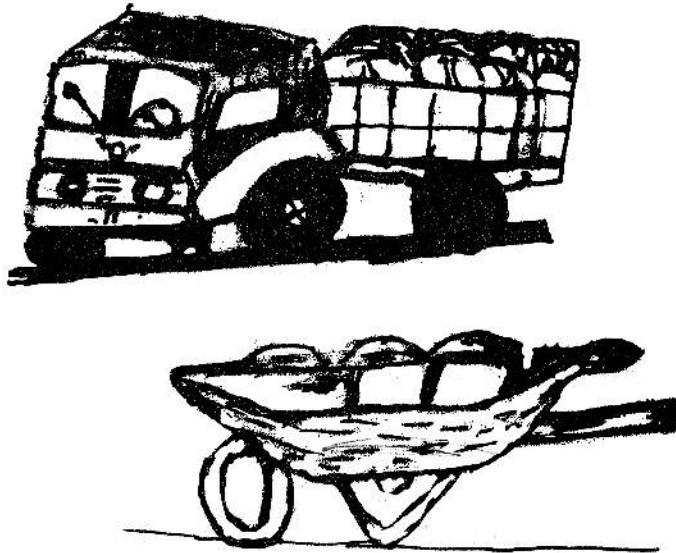
K'éñ gíñ buurlá gíne alu tháñ míñ añá shák'alalóné thaayúé, gádaará álé gíá míñ gaagú thíkíla mandáñ thá añáñk'ayú.

?????????????????????????

Asúra 2/20 K'éñ

Gíñ fuurola /mbá buurólá alu / sháñ has'úla añá máñéqí fed'í gíñ has'ul ñane tháñ sha bak'á harbíne míthíl : atíríimbíl /alqarabía, alkaaró thabo/mbá gúr shíñir.

Asúra 2/21 Gíñ has'ulá gíñ tháñ añá máñéqí

Shambá mus'ila s'ak'a alu añá fas'ila gíñ bílo

1. Ñgó gía/ añalú, ñgó dáára, ñgó bíidaa húñhud'aalu d'añí
2. Ñgó p'áala a1ú, Ñgó rík'ísíñare lémin shambá híne firithi.
3. Ñgó gasmíña s'ak'a thá húúní / tha alhot'.

Geedí gárraqí háthú madí shambá gásma1 huuí /alhot gíñ fas'íeqiyá ?

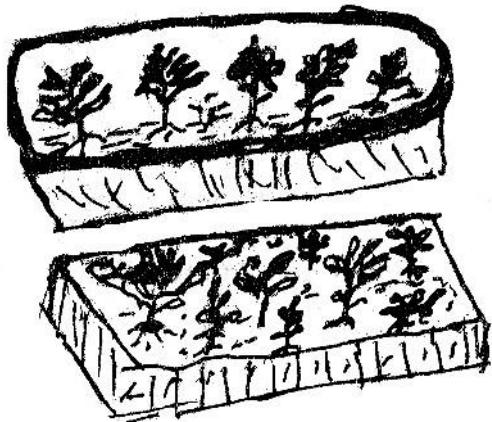
Shambá ábarláné

Ná s'uriñá 5 mitir na alú k'ed'é mitir 1.

Ñgó gíia huní mas'uruñuqí thá níní máreyú mitir 1

Ñgó gíia huní mas'uruñuqí thá níní máreyú 15 santi mitir.

Nánoqí shambá t'ornóña thayú áñgó p'aalaiyú.

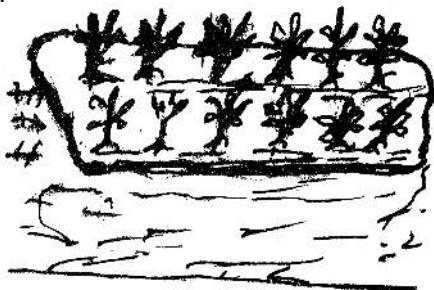

Asúra 2/22 huuní fas'ila gíné thaiyu

huuni	Seed bed
-------	----------

Ríris tharook / mamad'uqí

Mañgo jahasa huuní añgó ásala gínáré mbá p'iishí áñgó rís'a / faas'a / thá rook ma féd'íinó áñgó d'ooshagá assálbá míinambá rís'iñoné áñgó k'ús'are thá s'ak'a p'ishííñnéñ p'ús'ínálu.

Asúra 2/23 Gíñ marirís' thá assáf thá huuni alú

Fírí amerá

Gíñ bíilo fasila/ mbáríkíla thaagoñú walá mathík'a firígú shambá fédí máré néwalá da alfáidafú ríb. Walá p'ishíí shale ámera thá munzúiyú

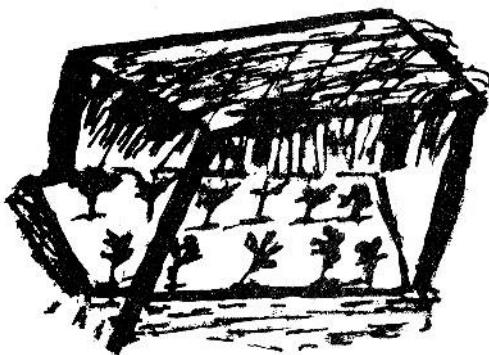
sha fír. Ameroñoné mér s'ak'alú shá bad'íyu.

Asúra 2/24 gadí amer giñ ma faas'á

Gínaqí aqíthígua

Mañgí fas'í gíné bak'á áithiguñóaqí thá s'ís'iá ñgunuñ
thí ashíriñk'tha s'ís'íalógfíiloqí áiyu k'os'íñu mazía shambáló
áñgó bíidalú añgó faas'a añá máñ áñgó thámaqí thal báál Lámína
máré badá.

Asúra 2/25 Gíñ fas'a ma íthíguqí

Shambá buíra gíñ mafas'álugu

Shañ go fágada

Geedí garaqí shahathú fágadathá álaain áatí gíñ p'ús'alu thañgamá háthú.
Burothá ganalu. Sháñ buro alú gíñ fed'ínátháñ thí.

- Hangí
- P'aalí / anufáár
- Alkósá gudína tháíu/ mbá damña tháñ

Míinambá faróñáné añá garagañqiyé ámaabá ágarrañí ná p'ulá hatháne shambá fa'íñane. Mafed'iña añá faruñ thá gundí shán fagada thá. Añgásama thá rhugó.

1. shambáazííné na íle /dudumare.Másal: thalóñ, thá k'ok'ós' yhá s'awara
2. shambá zííné na bus'íke mare másala: gala zííné magaasha,
3. shambá zííné na bus'ík'emáré másal mbá maíyu ful wala diruiyu
4. Mbá náfaqí thin thíñé míthíl -: ándí añá thílane? Nafília, naduduwa,
5. Leñgo fagada shambá zííné naffílí naare nashagíl u nañees'a

qi geera

Mootha thá a'ak'o thale mbá mase Asse mba mabud'añ Bus'añ

1. Gíñ bíló fas'ílatha agoñú álé thíña bas walá gídí áfáídámáñ.
2. Mahathá fedí' áñ faas'a gíñ p'ús'álú áñ fud'agañ / áñ ápílagá fuuliyú.
3. Almenjél míñ gíñ burña gíñ paalo laa luthañ d'ukaunuñ ínéñ mane.
4. Gíñ ma faas'á álwkídá fedi'íñáné áñ ámerafirí.

Afuluthá d'ak'otha ma tabátha "I" hu thambá makataba tha "A" hu

I

A

1. Abutalata	I, has'úlánátháñ
2. Alkoreg	A, álák'ús'á s'1ak'a tháñ
3. K'éñ	M, buránalútháñ
4. Alkááro	L, gidí thabí 4/5
5. Gíñ p'ualhát'	D, álá p'ua álhá'tháñ
	G, álá fiaañ thañ

Mootha thá d'ok'othá d'úgúrlágú

1. maha than fedí' áñ jahasa s'ak'alu áñ fas'íña gíñ bíló kérathá hu
2. gíñ gííñal.
3. Maha thaná fédí' añthooha gíñ mafas'e k'érathahu nagíñ tharña gígí.
4. Maha thaná fedí' áñ fagada gíñ p'ús'álú mbá d'añi u walá mbá d'aní sháné fágadíñ ane /mba gidí alúmur thar the/ rothú thaqí thaalu thá máábá ágaraní the.

2.1.2 Gíñ buushú

Gíñ buushú gíñ gídí aruh maane mba munuqí u ná t'oorá /na thohíñaqí/ Gíñ buushú ma gasama áléñ holónóníñ.

I, mbá thayú u
,A mbá ñeero

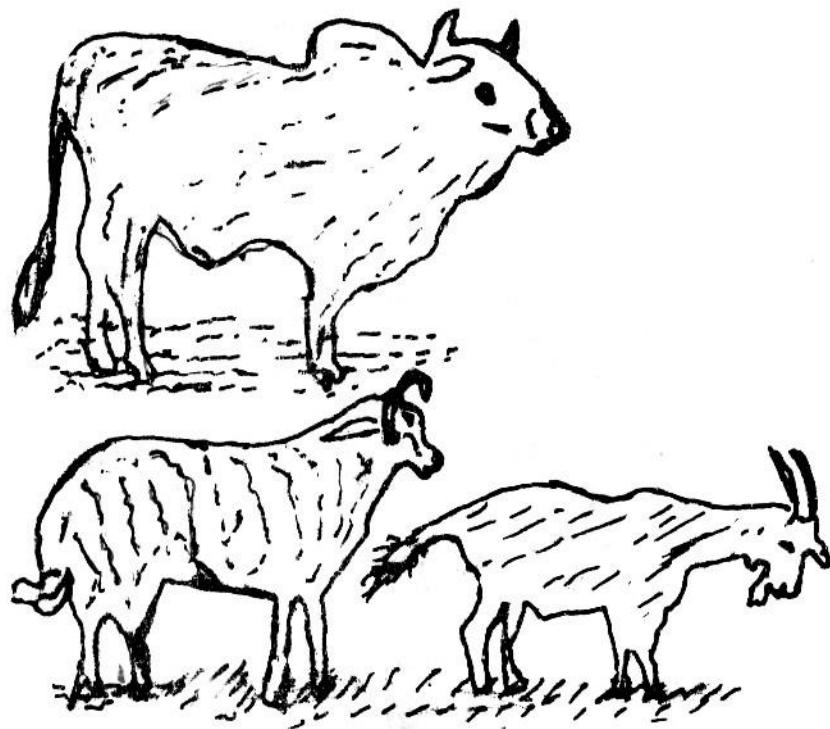
Giñ buushú thaayu	Domestic animals
-------------------	------------------

I. mbá thayú shambá gasamlane

Gíñ buushú haaiyu mbá gudí thá maabí the u da maabíye thá thínthíñ máre, thalón, thá shágíl, thá t'abaqa u thal fáídá da mare.

5. Gññ buushú haaiyu gásmlagú dááníñ shugo mbá gídíbuluñgú, mbá gídí bushá dáñó.

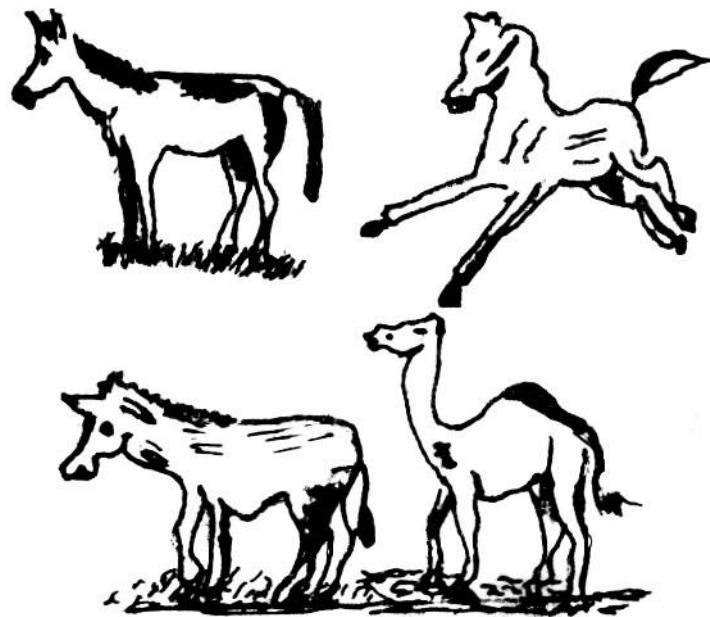
I mbá buluñugú ityhá, mía,merere. Geedí garaqí gíñ buushulagu nano k'alganagu shagíñ buluñu?

Asúra 2/26 Gíñ gidi búluñgú

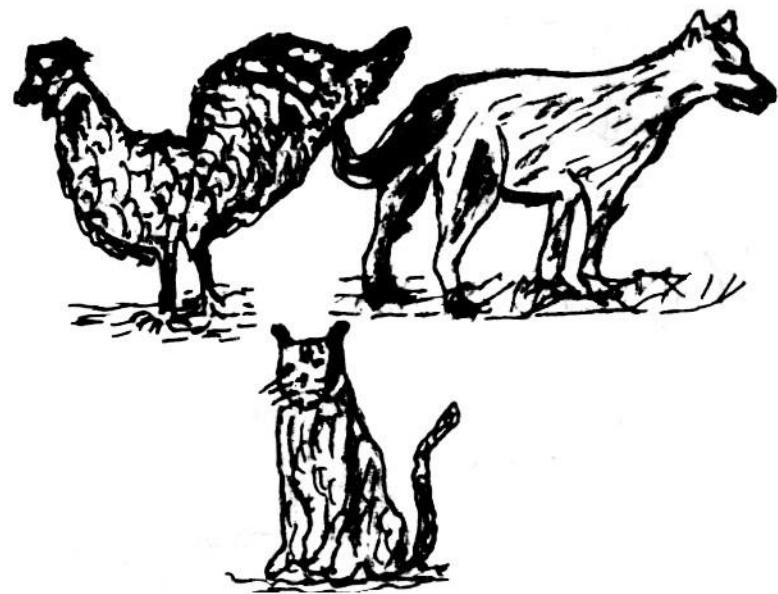
Mbá gídí buushá dáñó

‘Gíñ thaayu mbá walá gidí buluñ mareñ gidí buushá s'u'uríñi thá dañ.

Asúra 2/28 Gíñ buuhú thaayú mbá gídi buushá dáñó

M. Gíñ buushú bílo thaayu. Másal: mís'é máru, galí....d'añí míllañ

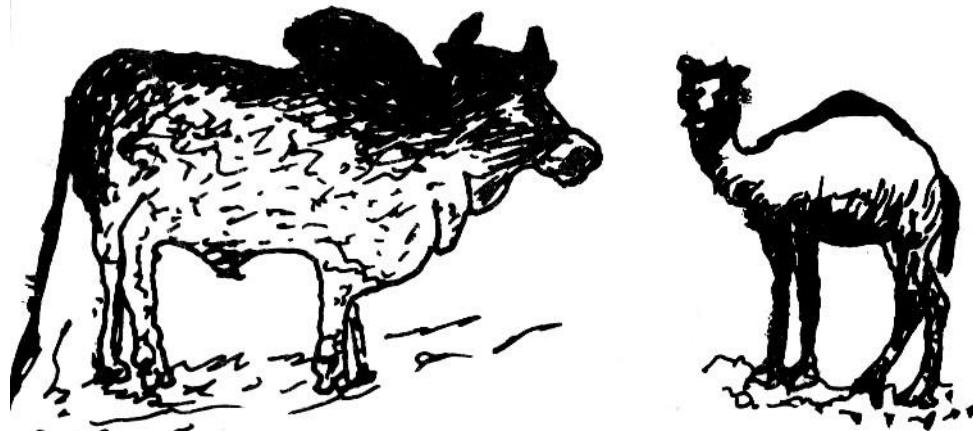
Asúra 2/29 Gíñ buushú bílo mbá thaayu

2, Gíñ buushú thaayu u ashakíla ma mare halaga than

Gíñ buushú thaayú magásámáñagú tha shíilamáré áñ hoshal shúthá than gú shúgo.

- Masmharmare añañ hoshal shúthá tháñ gu shúgo gidíhugu holónoní holóníñ.

- Than u haabal sha gídí ásíngíidígú walá ííqí na gíñ buushú thaayú namú máré than.
- Thañ, hambal, albák'al, shíñ1ír. Murtha gíñ buushú thaayú d'año ndí níneñ mamáré.
- Mia, merere u galí dañondí bus'ik'egú ma namuqígu.
- Marú u mide gos'ínu bus'ik'egú.

Asúra 2/30 gíñ buushú thaayu mbá gídí asíngíd

asangid	hump
---------	------

3. Gíñ buushu thaayuát'ábáqá mamáré haigá than d'afaruqí

Gíñ buushú thaayu íthíguqígu tha maabíle mare guda than maalagú gudí tha maabíle sha mbáló at'ábáqá máre mbá mamáré halagatháñ zííqí ma aqíílhínaño sha p'úthiñgo ná á wakañgó ná áhurañgójí másal:

- Mbá gídí buluñ ná s'aadañgó than
- Mbá gidí buushá dañó ná lañañgó
- Galí ná bid'añgo
- Marú ná s'oom añgo thá mááshu

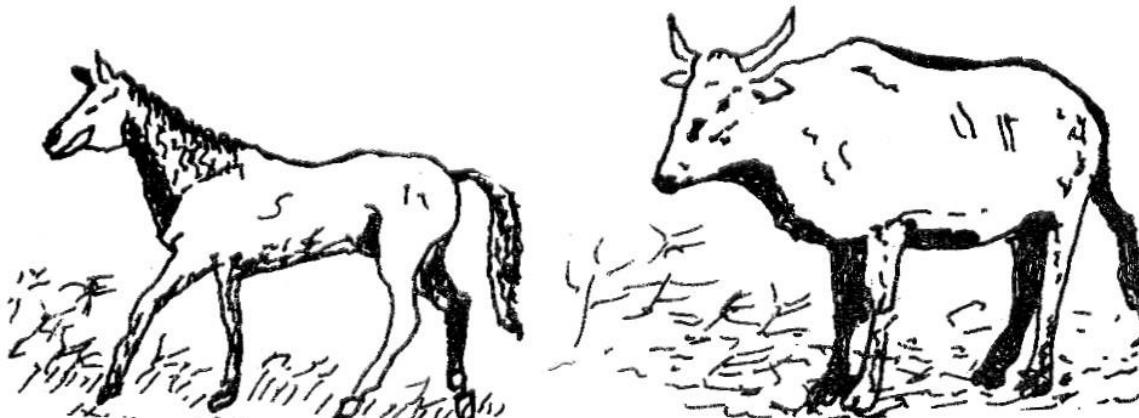
Míí namable shugó hambal, mule le albák'al, walá mathá magaño albáál ma p'ishí d'ak'í maabí álú na awaka maabí illa murthá gíñ buushú hibí ala níneñ mane gidí alqádab. Gal u marú shin gíñ buushú boñ goñúnéñ mare márabañogú p'ishíí d'íñ shúlí alúgú. Geedí garaqí gal sha p'ídi thá as'ísí áré d'oosha naguda thá dílíñiyú álé fúthá habithañ.

Gíñ buushú tháy u d'afaruqígu thá thíñthíñ gasamqí aléñ holónóníñ:

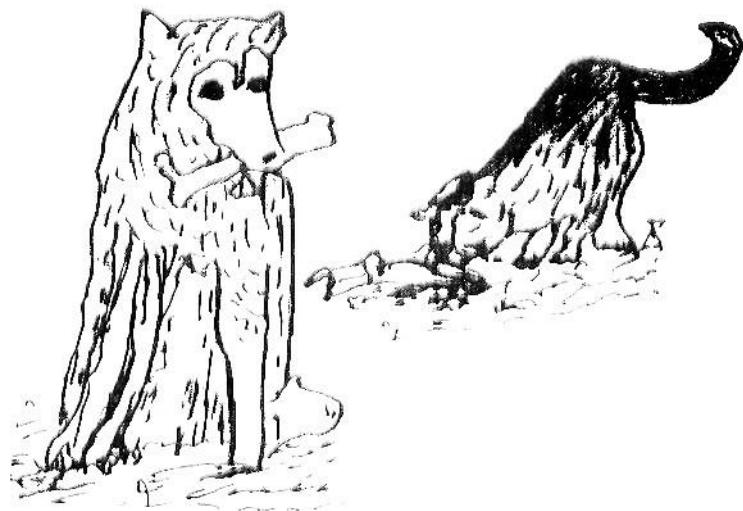
- Mbaa thin ñeera u duídu
- Mbá thin uqúñ gu

Gíñ buushú thaayu mbá thin ñeera u duíy ádu neñ d'am1i másal -: than, mia shíñír hambal, merere u murthá muñgounuñ shin másal galí u marú uqúñinéñ thin máre. Mbá

thin uquñgu shamba k'al galaégú gíñ buushú uqúñú mbá thin ñeeragu gíñ buushú thin ñeeragú.

Asúra 2/31 Gíñ buushú thiñ ñeera

Asúra 2/32 Gíñ buushú k'ol uqúñgu

A,Gíñ buushú thaayu gásamlá thál fáldá damáré.

Geedí garaqí alfaida daíñ búushú thaayú álgú thá bile:

- Thíñthíñé
- Áthík'íñ ashílda Inafaláqí tháñ nashídda áré
- Shák'alá gínáñ gúnúñ than thal nmásínaíyú

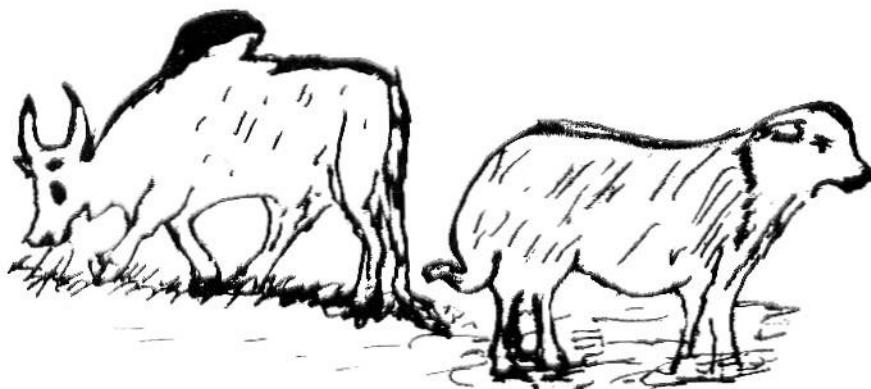
I,Thíñthíñé

Gíñ buushú thaayu thí k'íla thíñthíñ thí míllañ másal: uqúñ ir gíñ buushú thík'iña ír thí than níñele, mí niñele, merere níñle uk'illínlogú k'ólñgú.

Asúra 2/33 níñe male par thí ír thañ níñele ír thí.

Geedí góraqí k'ééráthá gíñ buushú hu mba thík'íla ír thí. Maabí millañ than níñele nínéñ thík'í máré thí tha adarañgu shin mía, merrere, hambal gílegu namírile ñinañ thík' ínathé gú u ír thík'íla k'osh thí, állibthí, íras'uuthí ... d'añí millañ. Gíñ thík'iña gíñ buushú thí nafa hathañ millañ ap'ad'íñ hatháñqí u ad'añthíñ tatháñ.

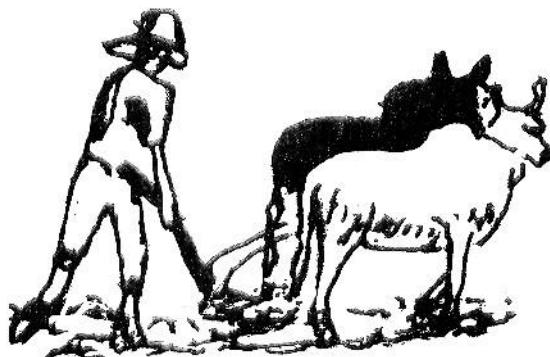
Asúra 2/34 Gíñ buushú k'ólla

A. Ashíiddá máreyéqí

Gíñ buushú thaáyu nafalaqí than na ashíiddá máre, másal: than p'aaléqí, shíñir añ has'ula gíne tháñ u añ ha gundí aña mane lé hambal haala gundí. Gíñ buushu thaayu legu thal faída márë gasamña gu aleñ holoñoníñ:

1. P'aaléqí
2. Has'úlña gíná ñguunu ñtháñ u asá1fáré

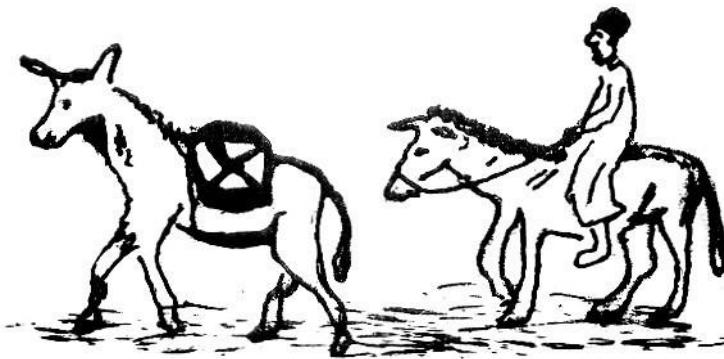
Mba nafaqígu paaleqí: mása: than, shíñir, Murtha maabí millaañ. Gíñ p'al mare tháñ "thañ".

Asúra 2/35 Maabá p'alí thá thañ

Gíñ buushú thaayú mbá nafaqí p'aaleqí daaní álé sááfára than u álé dama gíne than mba nafaqí shá1lá hagundí: hambal, shíñir, Murtha, allbak'al, le damla gíne thañgú.

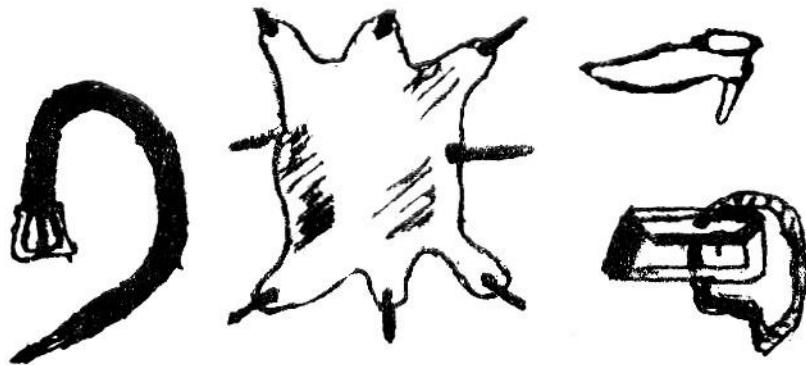
ashíddá	labour
---------	--------

Asúra 2/36 Gíñ buushú thaayu mba has'ula gíneñgunuñ tháñgu

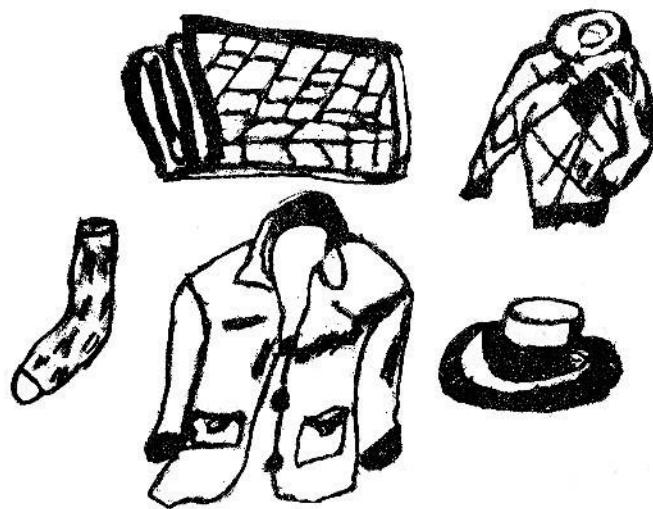
M, mbá nafaqí tha/ masínaqayu

Gíñ buushú nabus'ík'e mare u gíñ thí k'íne thígu almasínaqayéqí másal: uqúñ, ír nashafa. Shafá gíñ buushú nafaqí míllañ, mashat'a, malkaash, mashafá ñi shíla....d'áñí míllañ.

Asúra 2/37 Gíñ buushú thaayu na shafa u alfaída shafo

Gíñ buushú thaayú nabush gíila mal bat'anía thal masínaqayu lema suluítar, léma shurááb, Le malbirínít' u ma gíñ thara mangífaré tháñ.

Asúra 2/38 Alfáidá gíñ búúhu na áura/ shafa.

Thaň níñele u than idelé na búluň shak'ala gíñ bílo ñgu nuň tháň másal: alkáás, almaqalak u gíñ s'awaríň shúlífýú.

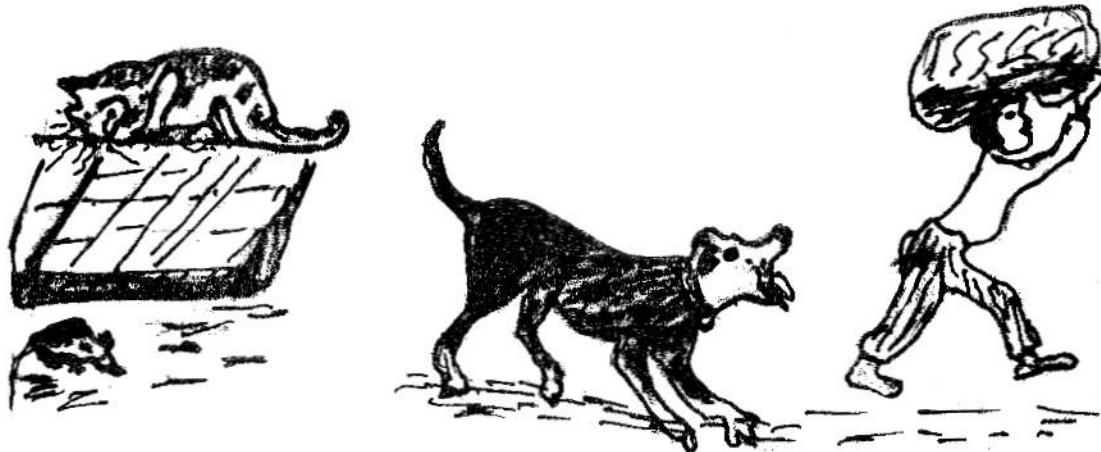

Asúra /239 Gíñ buushú thaayu na buluň gíñ shak'aláne tháñgu

Gíñ buushú thaayu mahía almasínaqagu na bus'ík'e máré k'aíre magímaň u álé shak'alágú magíñ shíblálú.

L, mbá thík'íla Fuudatháň

Gíñ buushú thaayu rabble álé shibíllalú álé thik'a fuudá than u d'íñ aña galí u marú ma ma manna adoqí mak'ale sháné hía tha gongorú náguula ángó fagada sha maamánáñ adóqí. Maru shin ná basha amazing tháñ tháñ.

Asura2/4 gali u marú shambá d'íñ máré añ

Alú d'iiña	<i>guard</i>
Gíñ tjík'ilá fuuda tháñ	<i>Income</i>

M, Gíñ buushú thaayu shambá p'us'íñegu

Geedí garaqí shaane mus'ila gíñ buushu thaayu? U nañ mus'íne tháñ? k'éérthá hu mbá madí hathu u d'ak'otha thá maabá agarañ hathu na p'ula hathue ma p'ísíí. Giñ buushú thaayú sha htik'iña alfaídathígu míllañ añ muus'atha hu gu u añ daaga addawagu mabad'ígu than thikia alfídá fed'íñ anathígu.

Shambá mus'íñane hugu

- Áñ áthíñthíña
- Áñ gíagá shúlí
- Bak'á áíl íthñaane
- Alqaffía mare áñ thamaga albáál.

Thíñthíñ

Gín buushu thaayú ñeera uduúdú mbá thin mare sha wala gafa mare azúzuñ tha moozó shawalá thí k'imáré shushud'íñuqí gó.

Asaan Shambáló áñ tháp'ága thíñthíñgú. Geedí gáraqí náñ s'úlá thíñthíña thap'íña gíñ buusúe / maabí thañ gama jahas gíñ buushúe thíñthíña?

Gíñí nafa shale thap'a marthe: k'uudí hoshalí, bum p'us', baas'a, shak'e, p'íp'íá, hoshalé....d'añí.

Gíñ buudú thaayú mad'1aañé k'ódí ñeeralu u walá gadarí máré maríshíñu sha mare da hatháñé alfaída Fe'íña shañ raba ma d'añí walá mare thík'a thíñthíñ u mare yak'as'á ma rabaña blíilo shahugo p'ishí. Sha thíñigu mare nóóshá gíñ fedíña máré the thík'ña mithíl : ír, uqúñ u mashíbílalalu thík'ífuuda míllañ.

???

Asúra 2/41 gíñ buushu thayu male thíñigu.

A, Shúlí jahasa

Gíñ buushú fed; í shul gudí mare thayu. Sha ma gídá shúlgú thíílq áfíagú. Másal: thaañí miagu, mereregu, mísegu gígala máadáú u shíñírí shaúlí
Ma`a`dá gíñ buushú /shul/ gíñ buushú áñ thamaqí thal báá/shúgo:

- Yómí gomí añ feethayu
- Ró bak'á orrné maréalu

Áñ thohíñaqí /bak'á t'áwalné añd'uk'unuñ.

Asúra 2/42 mís'e añá dírishi máré

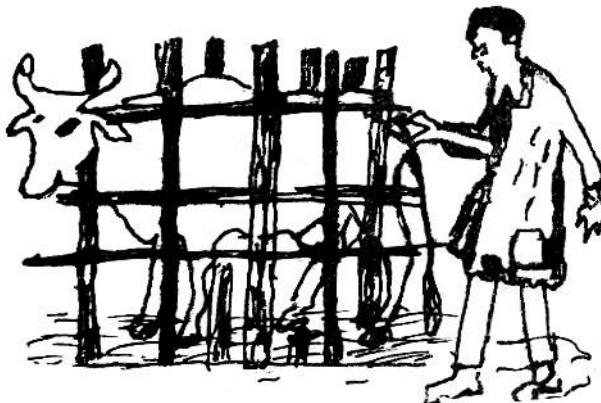
Gíñ bushú thaayú bak'á áqílhílāne

Gíñ buushu thaayu bak'a aqíthiílane sha awakí maabí másal: marú u ugalí s'orathí u p'id'aí sha gíñ ma bongóñiñ mmamáré u shíñr ualbál lañígú.

Than nínelé maféd'ílále p'arthá añgó tha malbáál Shaffííñgo. Gíñ buushu thaayu álá rábá thá maabíle shamáré masuqítháñ bak'ágfíímaré u bak'á Lañ mare u bak'á p'illímáré maabí.

Shambá d'ínlá alqáfíá gíñ buushú thaayu alú

Gíñ buushú thaayu alqafíá márén thamgala aláál míllañ shawalá magíída alqafíagu waláda hatháñé alfáidagu. Ma bad'egu añ ma gamushaña thal hagíímue máré thík'a addáwa, sha wala ma gamushaña dura hathañ másal : galí hush: alu na p'íd'a maaba. Ashaan shugo álé gashafagagu, u álé s'aadagu.

Asúra 2/43 Gíñ buushu male daagalá addáwagú

Alqíbira shuuk'a	<i>injection</i>
------------------	------------------

Mótháthá d'ok'othá bíílolegú

1. Gíñ buushú thaayu k'ééra thé hu árbaqa nagíñ ád'afarúña gundi than.
2. Gññ buushu thssyu aleñ gamu gasam ñaane k'éérá thé hu nalqísímá máré .
3. gíñ buushú thaayu k'ééráhahu thal faídá márelé.
4. Gíñ buushú thaayu mbá nafaqa maabí nashí dda mare k'éérá thé hú taláta.
5. Gíñ thík'ila gíñ buushuthí mbá gudí mbá gamushla thalmásínaqaíyúé k'ééráthá hú /kátabathá.
6. Shambá gagadíla gíñ buushúgíñ buushú thík'u thañk'a ñgó fágada.

Geedí garaáqí thal hísa d'afareyú hathú gara gíñ buushu shambá zímare. Hássa shin baro háthú gárathá mbá thík'u tha añángá maayú

Buurotha gíñ buushú alu hathu fagada tha

Gíñ buushu thík'u tháñk'a gasamña aleñ holoñóníñ

1. mbad'añ ondí u
2. nambílo

Geedí garaqí ándí mbá thík'u thañgá má mädí háthú á? Másal: horoñ, ñoshó, aburbudo /abúrbudooló /, ashishí, móore, muthu, ashoñsoñ....dañí

Ma ged'ína añfagadagú áñ buuro alú. Gíñ burña naluthañgu hoshalatha than tha bulue.

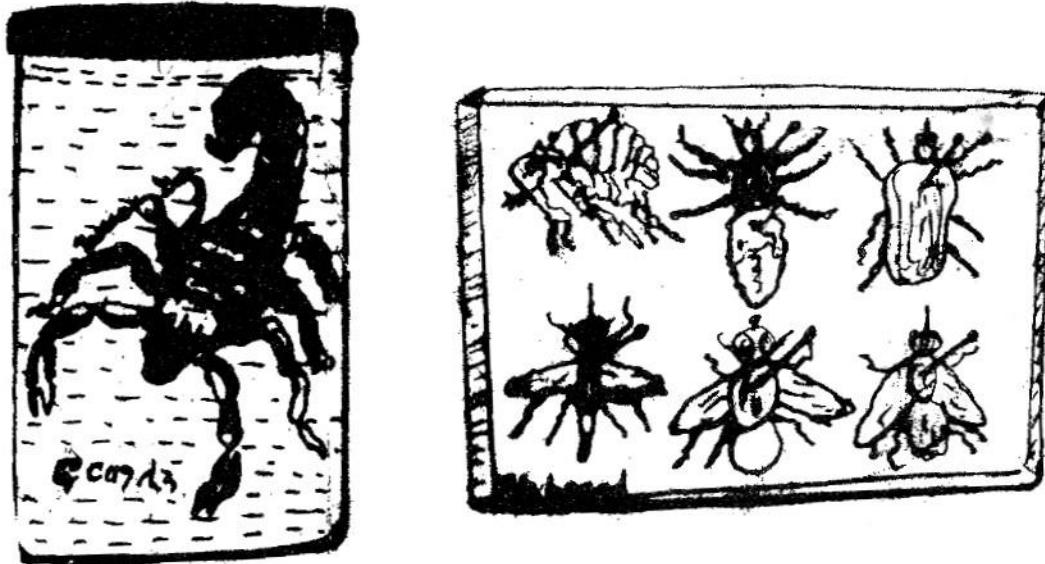

Asúra 2/44 Gíñ burrláa alfáidá gíñ buushú alú tháñ

Míinambá buuroñanalugu mbá faroñane thalfa sílue añ gasama aleñ holoñoniñ shambá zíí mare. Mbá hoshalí nabusík'e u mba d'amus'í ná bus'íke. Ma fed'íña añ agadíña thagú zíí shamba agudíñane.

Mbad'a mus'í bus'íke másal -: d'ííñí, horoñ, ñeshó, bgús'íígí hambálu, dídí ...d'añí míllañ añ k'thaga giralú áñ fúúd'ane thayú mare gúda.

Mbá hoshal bus'ík'egu shin másal: musthu, aburbudu, añ s'adagu nagundítha alqíbira thal kara toonáqí mare guda ágéédí mare fagadaguma p'íshíí.

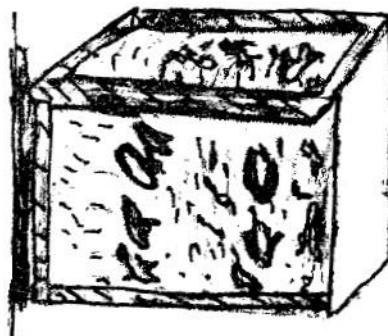

Asúra 2/45 Gíñ a gudíñla alhasharád bíílo thayu.

Alhasharád bílo shañine fagadíñanagu shañ Fagadathangu áñ k'ap'a thaga thañoríndu burñanalú tháñ.

Másal: gíñ buushú bílo gudígu tha firu añ fuud'a tha agaza zayu añ raba añ faga dagu shambá olumáré.

Gúús'i	<i>Bed bug</i>
D'ííñí	<i>Lause</i>

Asúra 2/46 Yaguth shambá seqiñláne (rabaqaláne) tha firú

Gíñ gídí aruhgú mbá thík'ila thá s'ak'ayú má fed'íño gu ángó fagada shambá zíímáre shambá gárawó tathúne al1alí hathú fagada thágú fish shambálo.

- Shambá tor mare.
- Shambá thin mare.
- Shambá p'ar mare gíñ fí mare are.
- Shambá gudí mare.
- Shambá mad'ínu mare.

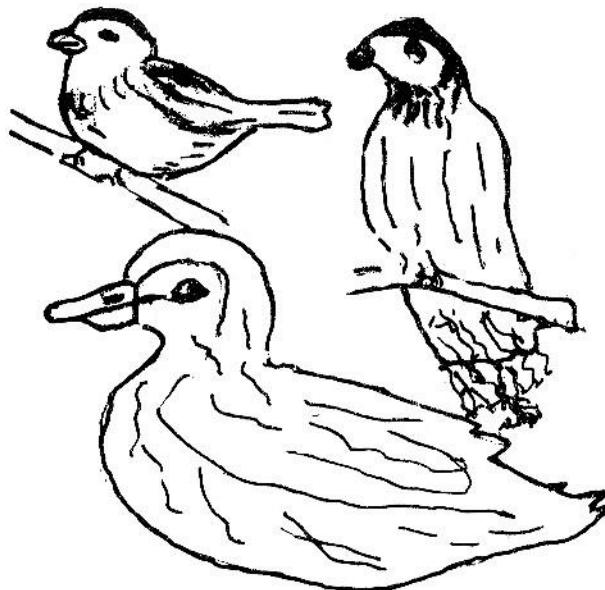
1. **Gíñ buushú gíñ t'or mare thañ**

I, buáálú

A, thá hu

M, thaiyú máre

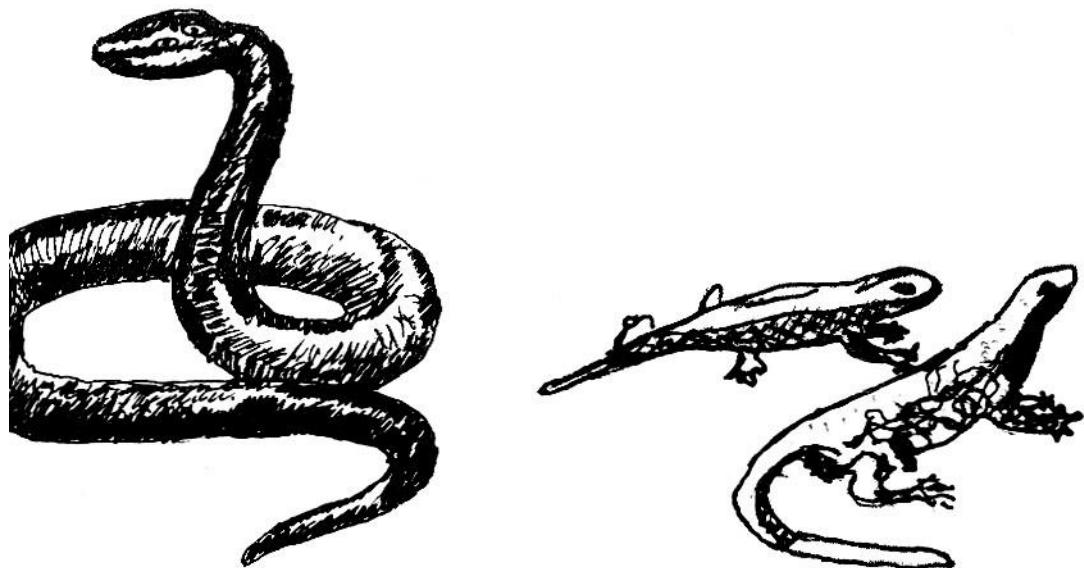
I. gíñ buushú badígu thá buaalú mare másal beegu, ábur búdu, múthu ...
d'añí míllañ.

Asúra 2/47 Gíñ buushú badígu thá bualú máre

A,Gíñ buushú mbá zaqígu tha humáré thá s'ak'aalú. Másal: hódodó, taburu, boñosh... d'añí millañ.

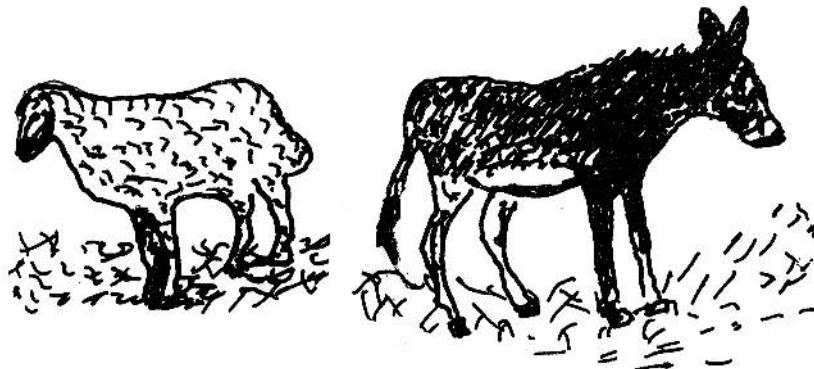
M,Gíñ buushú roñíl saqí thaíyú máre thá s'ak'aalú. Másal: k'uría, halálí u horoñíñgunúñgú...d'añí míllañ.

2/48 Gíñ buushú zaaqigu thayú máre

2 Giñ buushú ádafarúa tha thíñíthíñ

Mbá thin ñeera másal -: shíñír, mugunú, hooro mía, than...ñí míllañ

Asúra 2/49 giñ buushú thiñ ñeera

A, Giñ buushu k'ol uqúñ

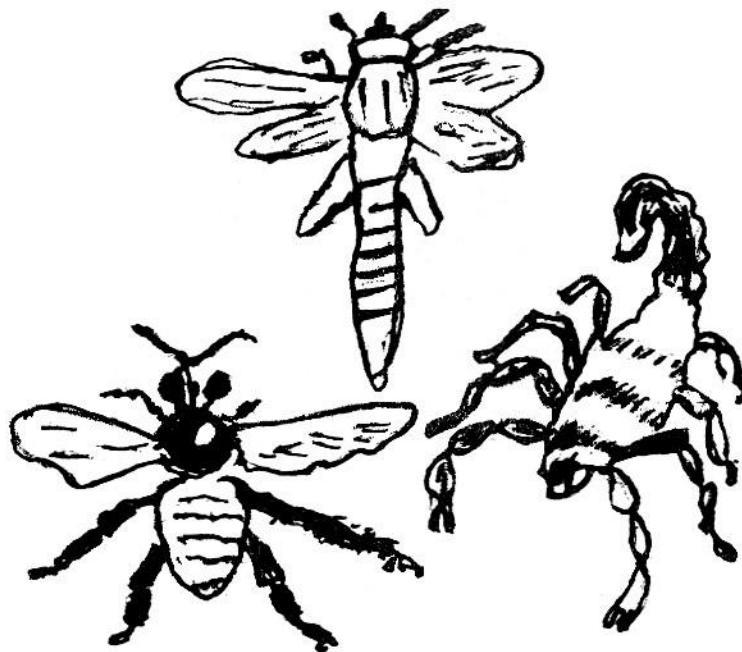
Mbá k'alfaña sha k'ol uqún illamabá k'ol uqúñ ñin d'uk'unuñ mmaane, másal : boríd, añ thamañ, buuñu (alilían)....í míllañ.

M, giñ buushú k'ol uqúñ u ñeera, madal maaba u amazing.

1. *giñ buushú shambá p'armáre giñ fímaré are*

Giñ buushú gídí thañor indú gu shambá d'iñ máré boolí máre alú másal:

- máré guda añ d'uk'únúñ.
- tha s'is'íá alu u mare gud'íña tha s'is'íá máñ alúe.
- máré namú thá añ le.
- máré fía tháhu u máré bádá thá búáálú.
- máré fia thá búluñ u mare Laaña thá hu.
- mare p'íid'a thandú fúúdí.
- mare fia maabí tha sím (másala k'uría).

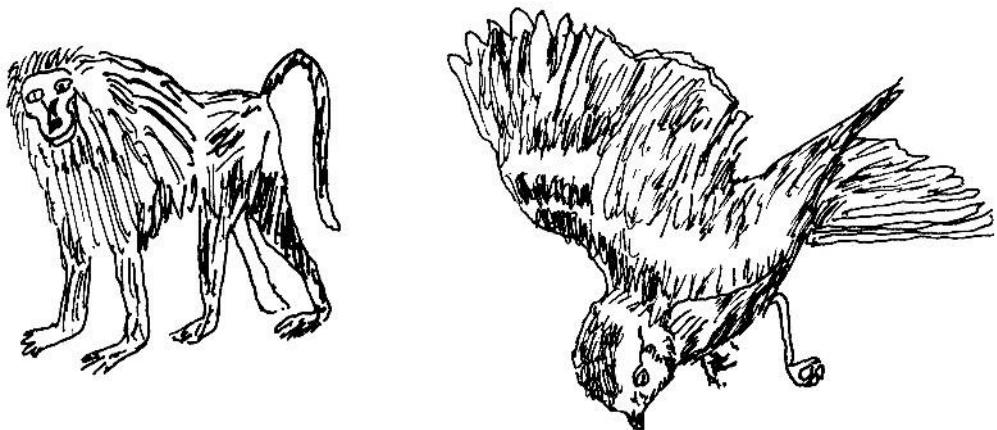

Asúra 2/50 Alhasharadí sammamí u mbá p'íd'ígu

Íigi	<i>scorpion</i>
Biid'a	<i>Sting</i>

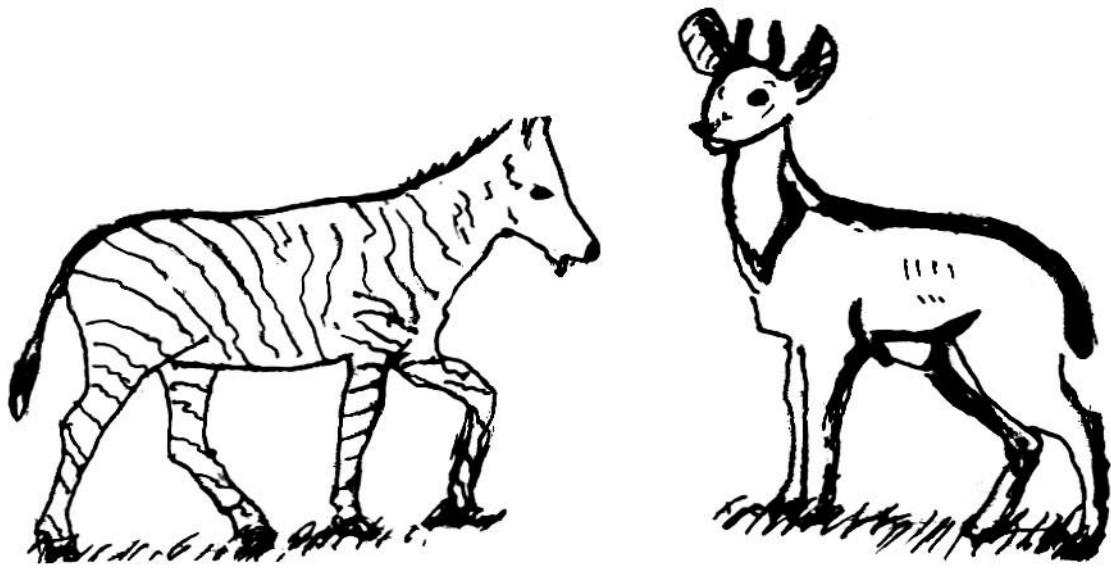
2. Gíñ buushú shambá gúdimáré

Giñ buushu thíkila than k'a d'afaruqígu shambá gudí máré. Añá gúdí máré nafa mare mashulí u Aná báñ máré giñ durra maréqí mba udí thá s'is'falú: Oñó, ís'ú, beegugu ...d'añí millañ.

Asúra 2/51 Gíñ buushú gudí thá s'is'i alú

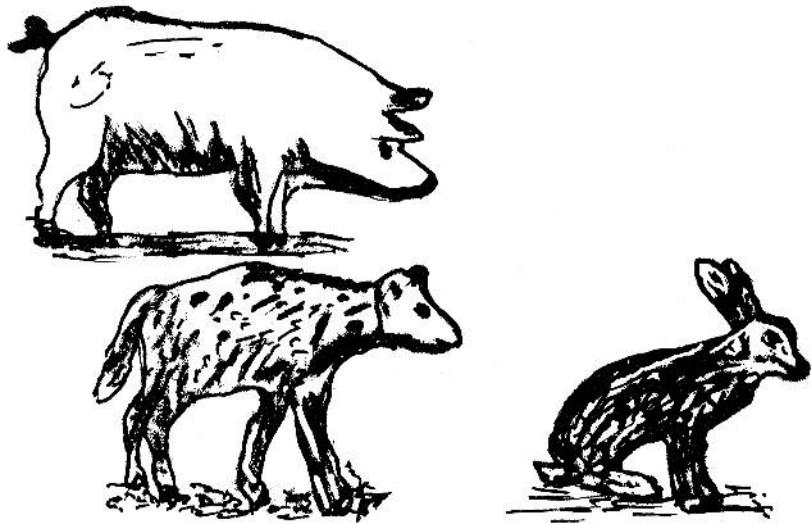
A, Gíñ buushú gudí tha ñeerayú
Uñ, abuñ, shíñira ñeero, madañ... d'añí míllañ

Asúra 2/52 Gíñ buushú gudí thá ñeerayú

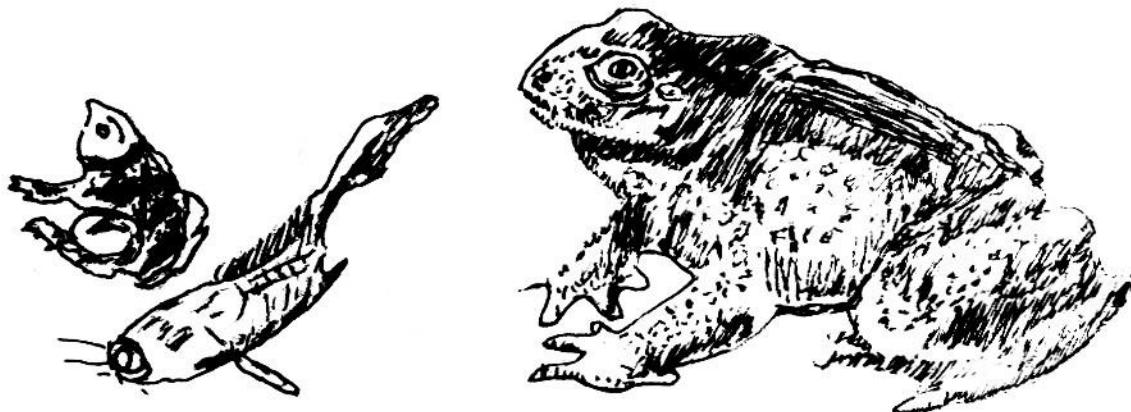
L, gíñ buushú gudí thá fíru

M, Gíñ buushú gudí thá zureíyu / thá fuulíyu) Másal buuñu, añthamañ, abeñ, ---- dání míllañ.

Asúra 2/53 Gíñ buushú gudí thá fúúlú u thá zureíyú

Másal: yaguth añ k'arum gudígu tha albáhárú, thá deeli d'añondíyú, thal burgaiyu ñieñ thík'unegu.

Asúra 2/54 Gíñ buushú gudí tha fíru

ahulúlu	<i>tadpole</i>
---------	----------------

Alú limma

- Gíñ gidí aruh gasa mí aleñ holóñoniñ gíñ buushú u gíñ p'us'álu.
- Gíñ p'us'aalu naare k'ed'e gasamla areñ holóñoniñ.
- Gíñ ['us'aalu na aré p'us'í k'1ede gasmái aléñ 3 nafaashú, na amuñu nabus'ík'e.
- Gíñ p'us'aáli walá gadarígu máré sá añ ámañ máréthohóqí/ lagíin thá fílímaré p'ús'íalugú mas'uruñuqí u na aré mare thá fíri, thá bububaaní u thá gíñ buushú shahí añgú mare p'úus'a añáñ gúnuñgu.
- Gíñ p'us'alú naare sháhná p'uus'á fws'l fíri, bubaaní u munzu.
- Gíñ p'us'alú nafaqí -: maddawa, maór, ma gíñ thilá ma gíñ gíllá shúl than.
- Gíñ p'us'alú shá máré d'añondá fed'í munzú bubaaní, s'ak'a, fíri ushamba zíiañ aña p'ús'í ñá mbílo.
- Gíñ bíilo p'alla tha goñú másal: ashátha, albaallbe, albnjer,...d'añí shañ shák'ala gílgú fed'í alkoreg, a'ooría alkadañga.
- Gíñ buushú gasamqí alee holóñoniñ mbá thaayu u mbá ñeeró ugasamqí gu fish thalóón, tháñees'a thá shakíl, tha t'ábaqa, thá thíñthíñámáre....d'añí míllañ.
- Gíñ buushú alfáídá thík'ínathígú. Thíñthíñ álmasínaqayé, fuuda ma sharmagílogú físhd'íñ shúl alú, sha'ul gíne gu, háálágundígu.
- Gíñ buushú gídí than oríndugu shambá p'ar mare gíñ adoqí are shá ánégfímare.

qi geera 2.7

Mootha rothálagu mbá mase Assé mbá mabus'añ Busañ

1. Amúhule are walá fárúiyu áléñ holóñoniñ.
2. Gíñ p'us'aalu na s'ísia walá thohíñqí illa naare niñáñ thohí.
3. Hambá /walá gíñ tháayu mmaane.

- Bad'íngíñá gal hushalu ma p'íid'á maabá fárñíné.
- Murtha alha gundí maane walá álé p'aálá than.

Tímatha rothale mbá shaarí tha aña d'eñthí áñalá íyugu tha rothá ma ase.

- Gíñ buushú gudígu tha firu -----, ----- -u-----.
- Gíñ buushú thík'u tháñk'á maga sámálagú thé thin thíñá mare -----, ----- u-----.
- Gíñ p'us'aáluqíthoha shaáné K'algañaane -----.
- Boríd, galí u p'ero gíñ buushú thin ----- ni' ne k'al gañaáné.
- Gíñ buushú ashaba ha boolá k'ed'e thé áñ le sha bak'á mufíñíne .gímañ náñ s'úláné -----.

Ahulu thaqí mbá zíiqíiq1 thé "I" thambá zíile thé "A" thé búlúé.

" I "

" A "

1. Mbá gídí búluñ	I, murthá
2. Mbá gídí buusha dáñó	A, galí marú
3. Mbá náfa sháné d'iñaañ	M, than
4. Gíñ buushú ñeero mbá k'ol uquñ	L, mágú
5. Gíñ ñeera mbá thin ñeera	D, p'ero u buuñú
6. Mbá adí thaíyú	G, k'uria u halálí
	E, beegu

Azala thé d'ak'othálé mbá máthí háthú móthá thé

- Ándí gíñ buushú lé mbá náfañaqí than nashíddá
I, than, galí, marú A, shíñír, albák'al, murthá
M, merere, mía, hambal L, k'íllíñ ma mótha
- Gíñ buushú na shafa náñ nafagane?
I, alú shímibíl A almasínaqaye M, ore ,L k'íllíñ ma mothá
- Ándí gíñ buushulé mbá t'aíqa maaba?
I, mugu A íígí, M, mía L, mur thé
- Náñ d'afaru gíñ buushu álú tháñ?
I,thin thin,a rabba M, busík'e u ñeea'a L k'íllíñ
- Ándí gíñ bíilo p'úsáálulé mbá thílá naíle / nádúudú /?
I, albaanbé A, shaashá M, almánga L, ammúhule
- Ándí gílagú mbá thílá naré thírhú?
I, albenjer A, abaanbé u rabithí M, shaashau asha L, almuzu u alba báía

Mootha thé d'ak'othá d'ugurílegu

- Gíñ buushú bíilo walá gídí k'afa mbá k'ola k'ééráthá hu taláta.
- Rothá thé shambá mus'iña gíñ buushú hú.
- K'eratha gíñ buushú hu shambá 'ar mare boolí máew yé añ bak'a fí mare gínáñgunúñ.
- Gíñ p'us'aalu mbá thíla na bus'ík'e rotha thé.
- Náñ k'agalá shatihíñ thíñá damuqí? K'eratha hu taláta máre.

2.2 S'aka u Fírí

2.2.1 s'ak'a

Geedí garaqí s'ak'a madí hathua? Náñ zíine thayú? Gíñ k'al gala shá s'ak'a, bale saaña thaau u mbálé á p'us'íñ gínáálú Mbálé dam sí'síye nañílí. Mbá shuríñ gane u mba gíganare sháñ thíña thá.

S'ak'a mááiyu bubaaní thíri. fíri, asíbila gíñ gídí aruhu gíñ shararruh mbá bashe galuqí aíiqí thírigú.

S'ak'a míñ bele bílotrík'is'í /mbá bashaqí/ u gínáñ gunuñ na k'aara níneñ maane gíñ halaga ma rothaña s'ríñ gúndí míllañ adí garaña tha fasílamañú.

S'ak'a shaane zíie? má azoóla, ma zadía, ma zururu, --- d'áñí Lé thá bulíndu, le thá thal burandu.

I, Alqaínáatí s'ak'o

Thal áqá /amú/ tha duníaíyú s'ak'a d'añí nalqaínáatí míllañ s'ak'a thík'u thañk'a mamaaiyu as'íbila walla walá mazíiqí míñ s'ak'a thíño u zíiqí míñ maaba thí másal :

mbá ma zoola, mbá ma zururu,

S'ak'a thalóó máré gasmqí aleñ taláta.

1. mbá ma malgitha /p'ad'ík'í.
2. mbá maiyu shéék'e /shééthe.
3. mbá maíyu belrík'is'í /majanas.

1. S'ak'a mamalgitha

S'ak'a ma malgítha asíbila zíí thayú k'os'í míllañ 0.02 mi-meerir walá dímaáné walá hí fíriyu manadañ u ma híaqí wala d'ethí /k'odí/ mandañ u s'ak'a p'ad'íalu maane walá náfaqí sháálá p'áala.

2. Mbá maíyu sheek'e /sheethe /

s'ak'a maíyu sheek'e/mbá sheethe as'íbila zíína thaiyu ma d'ááñé 0.06 le-meetír walá míthíl s'ak'a ma mal gítha walá dám fíri alú nañíne laakíín fírhíqí mandáñ. Alqaíná s'ák'ááló fethí bu baaní manad'añ

(Shábáro) u sha'u fíri walá maaíyú asíbila laakíín p'aaluqí walá p'ad'íálú

Mbá maíyu belrík'is'í /majamas /

S'ak'ale shá maíyu agaluwá thá s'ak'a ma malgít thá at'abáqá máré holónoniñ ínén gídíné asíbila zíína thayú 0.02 mí-metir – 0.06 mí-metir Alqaíná s'ak'ale náfaqí sha hí fíriyu u maaíyú asíbila u p'illa gíñ k'illíñ than.

A./saka thalóóná mare

S'ak'a áiyu añámáñ d'afaru uqígu thalóón míñ námbálogu, mithíl: s'ak'a maíy así bílá mílí, ma/gaa shá u gala sáálu u malíyu mbudúr, Mbá s'uwa fir shin aw mbá feethá shábaro mbudúr hí beñenalu.

S'ak'a thalóná mare gasamqí aleñ 4

1. mbá mamalgitha /mbá p'ad'ík'í.
2. mbá ma sheethe.
3. mbánma belarorsh.
4. mbá maiyu s'ak'áñ gúnuñ /majána .

S'ak'á miilí(malgitha)	<i>Loam soil</i>
S'ak'á hula	<i>Clay soil</i>
S'ak'á ma shéék'e	<i>Sand soil</i>

1. *mbá mamalgitha /mbá p'ad'ík'i/*

Alqaíná s'ak'áló aňá thík'íne aná ma aň a zoola S'ak'áló d'amus'í u p'ad'ík'í d'afaqí áé huwa maljébena, ma alqíbiríg, magáí u gídí alón míllaň másal -: ma gaasha, beñení, míllí laakín mbá míllí ánéň d'aňí gorí mbá beñe ní aň k'illíñale thík'íla mbá ma gaasha rhá bulíndu bas ínéň 1thik'íne. Mbá míllí fish tha zoolaíyu ñneň thí k'ínelé mbá zíí marum.

2. *mbá ma sheethe*

S'aká fuudí ñnéň maane walá náfaqí p'aalé aňá thík'une aňá Lík'íshí aňálu

3. *mbánma belarorsh*

Alqaína s'ak'alo añaá thík'uuné aňá bad'íaň u aňá álá p'us'ígínáálu walá nafaqí gímmaňe

S'ak'á ma bele arorosh	<i>Rocky soil</i>
------------------------	-------------------

4. *mbá maiyu s'ak'áň gúnuň /majáñas*

S'ak'áló aňá thík'uné thé bulíyu, aňá lík'ishíaň thé s'ak'aare sha s'ak'a ma galu ñua ñneéň mane nd'aafaqí gíñ killíne..

Gíñ hárab s'ak'a

Geedí garaqí ritha thé haap'u ñathé gíñ harab, sak'a u mbá rába s'ak'a / mbá mus'íne/ s'ak'a ñneň thík'í mare asíbílau fírí.s'ak'a shááné rábá gíñ p'us'aalú l'ishíí álé mus'a bak'ábak'íne shá fírí s'uwa mbusdúr thaalú.

S'ak'a gíñ zíí thare /gíñ gidíruh u mba shar górruh, ññe théiyuň gudne masharma nine walá gúdígú.

1. **S'aka u bubaaní**

Bubaaní bak'í s'ak'ana k'aíre / ná thoaqí mat'okoló / thé ro, thé bubaaní, thé munsú u thé mbad'aaňgaň.

Ro bídi míllaň S'1u gíñ zííyo thé s'ak'aalu as'k'ana harabá walá nafaqí gíñ p'us'alú wé as'íbílá zíyoqí na k'atasa thíriye walán'úl s'is'íá ffílí daaníň. Laakiín ma bida baaláshúgó dusú zíyó thé s'ak'aalumnas'uwa na gía aíbíla bak'í gíñ p'us'aalú ngía are p'shíí Bubaaní hoshal íň s'ak'aalu asha baro nafara mbudúrthí.

Munz ú baababd'

Baabád'á mundú p'ishíl gíñ p'ús'áalu mathík'a munzú d'áñí mandáñ Laakíín ma bad'aqí míllañ hoshalíñ s'ak'a ugíñ gídí arúh yak'ásí.

2.Shambá zíí s'ak'a tha mbudúrle

S'ak'a aña gunuñ buthíyu d'añ alu u masagía aña d'añ naalu fírí s'umbusúr áné bak'a s'ak'a hoshalí. Laakííñá masha maasagía mbá ado añ K'íllíñá lé na gasha thálo lé asíbila thalo.

1. Shambá zíí s'ak'a tha gíñ gídí aruhle

Gíñ p'us'aalú u gíñ buushú gídí aruhgu mazííqígu thá s'ak'aalú áp'íshíñ s'ak'agú dúdú máré náruusha thá s'ak'aalu we ná s'uwa na gí s'ak'é asíbila u walá bak'í mubudúr shá fírááná s'uwá.

Albaakítería

Gíñ s'úlá sha baakítería walá gíñ madí thaare maane alqáhálá gíñ p'us'áálú maane s'úúthíñ s'íis'ia d'añondí lé madí male thíngí naa fílí tmihíl : d'abariúu alqads fílí gílagú thíñthíñ á gíñ p'uyáálu mbá zíítha bubaaneíyú mbá s'úlá sha naaíthrogíín has'ul mare the gíñ p'us'aalu é.

Gíñ buushú

Tha s'ak'aíyu thíri gíñ buushú bílo zííqí maréñ bak'í bubaaní u fírí shaane hía thíri u maréñ masí bíla thíri mithíl: moore ashíohí tagálgasáñ u ak'er k'éd'é.

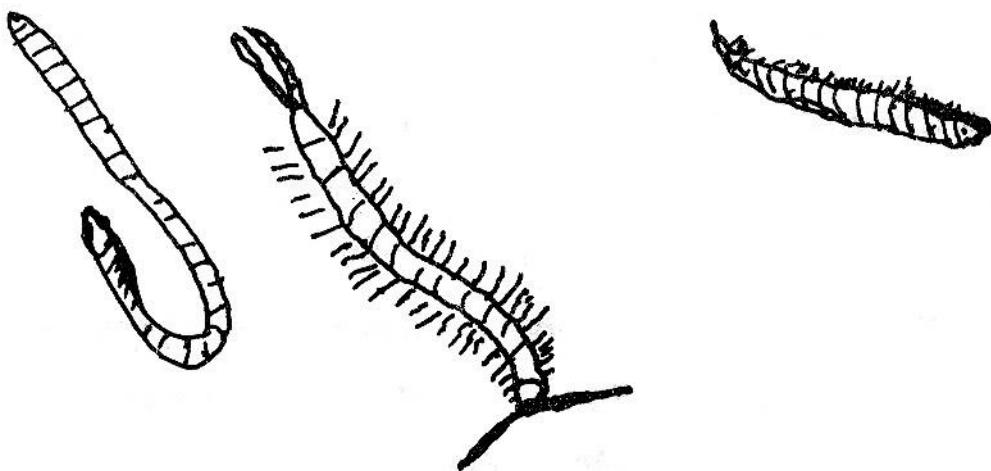
Ak'erk'ede

Ak'éík'éd'e fúd'í fulgú guuláá ahí fírí u buvaaní u gíñ thíño máré ná sábala s'ak'a .

Moore

Móóré hu p'aagu gú ashaan agaluñ s'ak'agú maalahu mare ap'íshíñ s'ak'a Laakíín walá b'afaqí thá p'aalathe u gíñ 'ús'áalu thínmáré deía hathañ /durra hathañ.

Gíñ buushú ñgunuñ zííqí Mithíl:afanfé, amazing, abéñ d'áñígú fuulíñ fud'í máré mare gúda thaíyú gíñ rs'iña k'íllíñ sha thin máreqí walá nafaqígú.

Asúra 2/55 Alhasharád bílo gudígu tha s'ak'ayú

2.2.2 Fíri

Geedí góraqí gíñ gidí aruh k'íllíñ walá mathík'a fíri badígu wa? U náñ k'algálá sha fíri aru mane? Gíñ gidar ruh k'íllíñ gíñ fed' mare awalí fíri, Gíñ gídíarru mithil: alqínsaanu gíñ p'us'áalu shá mare zíá thaaré fed'í fírigú.

Fíri gíñ mahalaga maane s'ak'a 70 mi 100 fíri ñneñ zíyanaalú masháralé fíriñ d'añí míñ gíñ k'ilú ñ at'abaqa k'ed'e ñned'ak únuñ maane.

1. Fíri = walá menameñí, walá s'uthí, walá k'azí
 2. Fíri = walá ñoní walá mashuní walá ma p'ishí
 3. Fíri = walá gidí looní mbá galazí fudí, beñení, milí.
 4. Fíri = taláta aínat íneñ thík'na taíyu
- Mafirí
 - Maesho
 - Ma d'uutha

Alfáídá firú

Geedí góraqí fíri náñ náfagáné madí hathu ma? Maabí thañgama náñ shák'al mare thá fíri shambá garawoñaane míñ thá belo gíñ gídí aruh k'íllíñ fed'í fíri Gíñ gídí aruh walá mathík'a fíri walá raba e u walá waluqí u walá d'áñí walá thap'uqí.

Fíri u gíñ p'ús'áálú

Fíri

- Gíñ p'ús'1áálúé ná a p'us'íñanáálú
- M'er mí's'a shoorú na abutha márthé thíñthíñi
- Gíñ p'us'aalu sha máré hasa'ula thin thin ííla tha fíri.
- Dududsha máré jahasa thíthíñ ííla tha fíri
- Gíñ p'us'aalu ma thík'a fíri ná galaza nadu du

Alqínsán u fíri/gíñ buushú /

Fíri

- Bus'k'e sááné bad'á u ná d'aashá ílla tha fíri.

- Ná rábázíña thin thíqí.
- Ná áshak’alíña bubaaní u thíñthíñ hathá thá bus’íkeí yú.
- Ná as’ara hatháñ bus’íkeiyú.

1. Na`frábásína hatháñiyú

- Meera’gííís’
- Álá thíñthíñ tháñ
- Álá gís’á alqídetháñ

2. Fírí nafaqí almasínaqaye

- Álé ád’asha al alhtiít tháñ
- Álé rabazíña nathañ
- Lip’ishíña nathañ
- Álé gísla natháñ

3. Fírí

Nafaqí álé adudíñ alkáhárabathañ

1. Rabaña yaguth thaíyú.
2. Ádidila k’urfé thayú.
3. fasa hañaqí than /añ k’ítha bua thayú.
4. mus’íñañ k’á u dagañe alqa fía u ás’arne.
5. fírí thík’íña fuuda beñení tgíyu, alfúda, k’orí asháán thík’íñ almaqatínágu thaíyú áñ muus’á thá hú p’ishíí.

Gíñ thík’ílá fírithí

Thá s’ak’áiyú u thá s’ak’aalú zímbá thík’íla mad’añí u mak’os’í deli d’añondí maaíyu k’orí walá nafaqí shálémééra uálé raba gímmañ tháñ. fírí thík’ílagu thá bulíyú p’ishí gíñ k’ílliñé firí gíñ thík’í na thí mithil :

- Thá s’ak’aalú
- Rhá d’uutha gulguñí mbá fírv
- Thá esho
- Thá p’úús’íyú
- Thá fuulíyú

esho	ice
------	-----

Fírithá s’ak’aalú

Firi thik’íña thá s’á k’aalú áñ k’íllínálé mithil:

- Búlí buní
- Fira ak’íthálu
- Fir s’orí
- Fir mal burka mbá dír are
- Mbá ma fufúd’

I Bulí

Tha darañ k'aíyu bulí holí mbá d'añondí mbá k'al galágú/súlíágú/ abaay, awash, baaro, waabíshabále, dáabus, kanáale... d'añí.

A. fírí ak'íthálu

Tha darañk'aíyu fírí ak'íthalu d'áñ míllañ mithil: t'áána, sawau u shaala... dañí.

M, fir ma fufud'gu / mbá shak'álá áqínsan

Fíragu maíyultaída míllañ álé dírogá bulíndu nágá shá mithil: k'ók'a, málká waganána, fink'a, mbá rootholagu mbále sha walá maíyu k'orí nafaqí álé rába gína than.

1. fir ma alburka mbá dííra áre

Fírí thik'íla tha s'ak'aalu maane lakíln maíyu k'ori míllañ walá nafa gíñ gídiruhé shá há mééera ílla háálá k'urfé tháñ

Albahar magul guñaalgu na d'uu thák'ed'é námáthí buthoqí maró.

Fírí ma albúrka	Stagnant water
-----------------	----------------

2. fir maesho

Alqaína fíro añá thík'ííné tha sllá d'anondí hu u thá s'ak'aalú ma thík'a añbad'añgáñ ná hórá ma fírí.

3. fir thik'u tha d'uutha firu

Alqaína fírré thá añañk'aíyú másal gas'ía u bulí míinambá gulgu náálugú abubaaní has'ulá tha shooríyue ná buthóqí fish maró bubaaní fish ma d'aashé míllañ ná gíá agúurú na mathí buthaqí maró.

4. fir tha p'uus'íyu

Alqaína fífó aná thik'iñaáné thá s'ak'aalú aña zíí zure álé fúdá s'ureiyú álé thík'afírqí álé nafaqítháñ.

Fírí shambávbarshííné mbá thík'íliné

Geedií gáraqí ro míinwa thík k'íñaane? gíñ gídí aruh k'ílliñ fírí zítha s'ak'aalú ñinéñ náfa márégí tháñ. fírí shambá thík'íne ro nabidá ná gásha tha s'ak'aalú.

Ro bídi thalaa ínáátí míllañ mithil :

- Ro tha esho.
- Thá bubaaní /tha habúúb.
- Ró as'íyañ s'íyañ.
- Ro thad'í she.
- Thábáñ.
- Mbá gí gas'ía.

Geedí garaqí ándí mbá mabá madíháthú naro algu? d'ok'othothá maabí thaaíyu máré madínño hathue sham bá bídí ró bañ háthú mädíñatha maabá rolagu garra woña hathué.

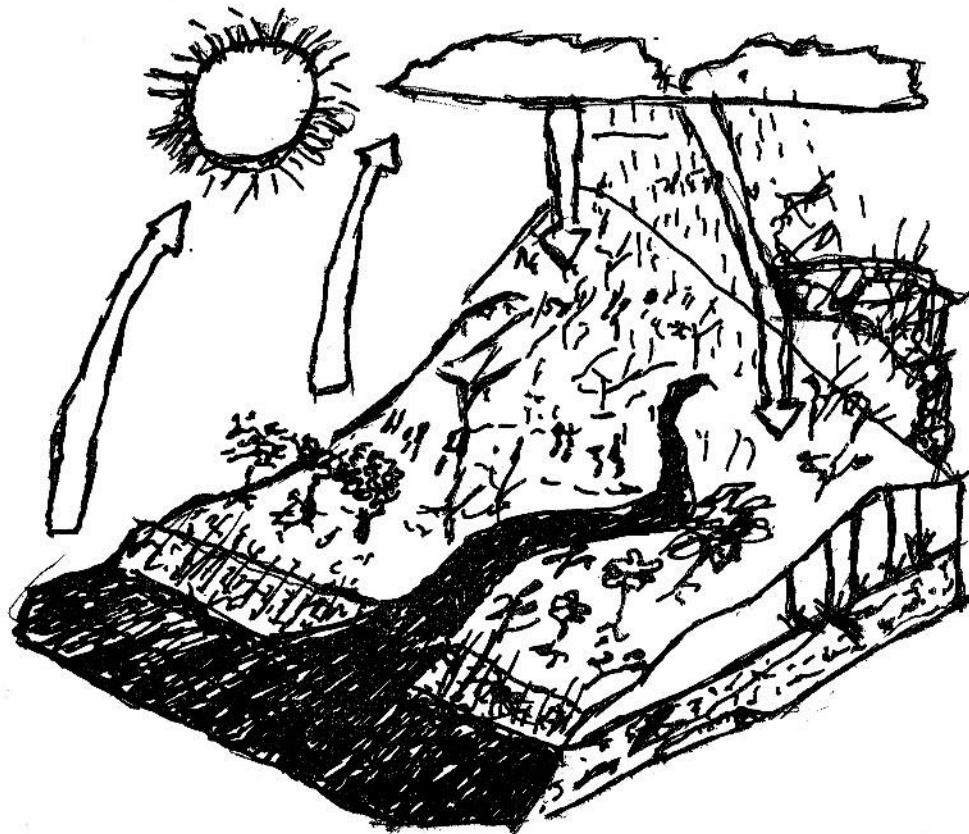
Mín rolagu garrawóña andí mbá walá d'afaqí thá maréiyu. Ro mabídé bidí míllañ áw baalashúgoro bidí míllañ wala nafaqí p'or s'ak'a, s'u mbudúr mas'ak'a pooré gíñ p'us'aalu mare guda na fíllí thutha walá thík'i asibíla laakíín ro bídí thahraha /billion/ p'íshímillañ gíñ p'us'alue ámer gínagú dudú mu;qí mínta s'is'ia –alu s'uuthíne nágia márhé asibíla. Ro mabídí thá esho gíñ p'us'aalu na muud'a u nadudu lenaare mulhaalu thíriye. Ashaan shígo wala nafaqí narólo.

Ro/firí/shambá tharne

Geedí gáráí shambá thar roqí madí hathua? Mafed'í hathu shaathu maada tha zha zañ zaña thá shambá gárawo háthú shamba barshíñ ró firí mínta s'ak'aíyue nahora maro nabída role shamba s'aulane rp abar shíña.

Firí shamba thohiné (qi thothóhá firú)

Bulí, albúrga, firí s'orí, gíragunda mbá zíígu k'íllíñ thá s'ak'aalu ma ábád'á mún su mare gulguña tha bubaaníyué fámílí u gíñ buushú mashóórégú thu thé mirhíl firí gul guñ álu. Le dudu íle shorí thá bubaaneiyúé shooralagu k'íllíñ míínambá ha na thá shoríyuwe néáda ná d'aasha shaane d'afará añalalú walá gádaarné mínta lo fish nahórá ma esho biílo esho pííloschíñ máré mathí hórá ma aguuru ná bídá maró. Firí yóómí na tho huñuqí hasa magíñ p'ud'alu asaba mad'uuthaqí tho thohuñ u waaló ñnéñ k'algoalá firí shambá thohuñuné.

Asúra 2/56 firí shambá thohuñuneqi

qi thothohá fíru	<i>Water cycle</i>
Firi d'aasha	<i>Condensation</i>
Firi gulguña	<i>evaporation</i>

Fíri harábá

Geedí gáraqí nañ k'algalá sha fir harabé madí thathúá? róóthú shú thaqí u hathú rothá thá maabá agarañíye, Gíñ k'algla sha firí harabé mbá ñoñi, mbá díd'aare walá mbá nafaqí shak'ala thíñthíñ than gígí s'e.

Gíñ harab fíri

Fíri harábí tha alqínsaan /tha gíñ shak'al alqínsaan u gíñ mahalagá míñ g íñ harabílá fír tháñ thá bulué /thirthe.

- Díd'áñgáñá fethílá ú míñ than than
- Díd'áñgáñá almasínáó
- Addawa p'alathañ /asímaad/

1.Díd'añ gáná Fethílalu míñ thañthañ

Did'añ gañalogú sha galu gúthá fíri le tha s'ak'alú harb fíri : díd'añalgu mitíl :

- Añguñ bul famíilí
- Adurgaan le alwárká harabégu
- Asaabun gís'ila tha firue

2.Díd'añgáñá fethílalú míñ thá almasínaqaíyú /mbá p'ud'ílagugu/míthil :

- K'osh
- Gíñ d'ulla gíne than gu
- Alqístkgú
- Albu hía gú
- Alhátíta p'wshagú
- Gíñ masímgú
- Gíñ ma guulagú

Did'áñgáñá almasnaqó	<i>Industrial waste</i>
-------------------------	-------------------------

3.Addawa p'allatháñgu

Másal: asímaat. Gíñ fíila horañtháñ u gíñ buushu nañ guña máré ma s'ua firí hárábfíri

Shambá mus'ílá fíri u shambá náfalane than

Shañ thíki'a alqáfio p'iishí añ meera fir s'arí mbá mamus'a walá Díid'í.

Thañoríndú mus'íñanetháñ

- Fir merna áñ nádafa bak'á maanáyu díd'áñgañ.
- Añ p'údá fíríndu míñ tha bulíyu añ rís'á gíne than lé áñ rábbá gíñ pus'aalu than.

- Fír merña áñ p'uud'a thá tha gíñ s'aríyue u añ abad'a tha u áñ tha ma máré d'a shá áñ meera baró.

Rotha fíilí Ak'os'ole

- S'ak'a mbá madí u mbálé t'orña thaalú mane u níneñ a p'us'íñ gínaalu lé ñínéñ dámne nafííí mbaalé shúríñgáné.
- S'ak'a míñ gíñ buushú nak'aara, belrik'ísí ñinéñ mane halagá, s'ak'a alqíná holóñóníñ mmaáné shambá zíú nándu, u thálóón

S'ak'a shambá zíú nándú gasamqí áléñ taláta mbalogú: mbá maayu malgítha (mbá p'ad'ík'í) mbá ma shéétha u mbá galuñuyu thá s'añ gúnuñ le / majáanas/ s'ak'a ma sheetha ñinéñ bad'íyu gor s'ak'álagú k'íllín.

s'ak'a thalooná mare aléñ arbaqa ñínáñ gásamne

I mbá mamalgítha :-: mílí, galasalu, beñeníyu

A, mbá mabelarosh : fudi

M,mbá ma belororosh : magaasha

,L mbá maaru s'ak'añ gunuñ /majanas / :- zíí alú ma ír k'osh

Gíñ zíiga s'ak'logu shambaló shambá zíí ana mare no s'ak'a maayú asíblá míllañ mílí /gala z1álu / mbá walá maayu asibílá beñeñ álu, Añá buthíyú s'ak'a ma sheetá ñnéñ zíiqí añá zíí a zoolá s'ak'a ma malgítha thasagíaré mbá mamájanas. Mbá ma beleshíñ thá bulíndu.

1. S'ak'a thohíñ gínáñ gúnuñí /kayaríné.

Másal: alhwá aňú u munzú lé aňbad'áñgañ

2. shambá zíí s'ak'álu másal asagia, azoola --- d'añí míllañ

Gíñ gídí aruh másal :-: maaba, gíñ buushú gíñ walá gídí k'afa másal moore, múthu,horóñ ... d'añí míllañ

Alhwá aňú	<i>atmospher</i>
-----------	------------------

Fíri

Fíri masharthe gíñ gídí aruhgu k'íllíñ zíí theía? Mithíl: gíñ buushú, gíñ p'us'aalu maaba

- S'ak'a shimbílá ma halaga ñneñ dmaáné. 70 míñ 100 ñínéñ gor s'ak'aalú u thá bus'íkeñ k'ayu ñíñí gor gíñ zíí k'íllíñ
- Fíri walá s'uthí, walá ne k'ethí, walá k'así fíri thík'uqí thá gíñ talata ma p'uus'í ma bele u ma d'uuthá.
- Fírii da alfáida gíñ buushué máabe u gíñ p'us'aalué. alfáidá daane máabe
- Gíila shúl tháñ
- Almásinaqayé
- Alkáharabe
- K'ítílá k'urfétháñ
- Anadafé
- Asibílē

Tha s'ak'aalú d'añí añá thík'íla firí tha alqaínáátí máre u shambá d'oñodí máré míthíl :

- Firthá s'ak'aalú
- Fír mal burka /mbádí áré
- Firí Ibaharú / mbádeelú/
- Firí ma esho

- Fír rhík'u thagíñ gulguñi
Maabí fír nafamareqí than ró bídí mahozol thá s'ak'aiyu, gíñ buushú u gíñ p'us'aalu shambálu.

Í geera 2.8

Mootha thá d'ak'o thále mbá mase Asse u mbá ma bus'añ Bus'añ

1. s'ak'a míñ bel bíló rí k'ísí ñinañ mane halagá.
2. s'ak'a maayu malgithá hí firíyu mand'añ.
3. Tha s'ak'íyu thírí gíñ idíaruhgu walá zííqí.
4. Ma sharma fírí gíñ gídí arruhgu walá thé.
5. Fiiríl baharú merña walá fed'í gimañ.
6. Fírí mad'aashe k'ayaqí /thohíqí / mad'uuthá.

Ahoratha/tímaatha d'ok'othale añá sharné

1. S'ak'a zíí shaáné thík'ílá thá bulíndu -----
2. S'ak'a maay u asíbíla míllañ shaane zííne naloona k'ed'e -----
3. S'ak'a thík'íla tha zoola lu shaane zííne -----
4. 4. Fírí ma abad'a munzí nak'aíare tha -----
5. Fírí thík'ílagu tha zoola hugu nañ k'algane -----

D'ok'othálagú azalatha mbá mathí háthú mótháthá

1. tha s'ak'aleyu ándí mbá ahí fírí mílañ
I, mbá maayu malgítha A, mbá ma sheethe M, mbá maay u s'ak'a ñgunuñ
I. k'íllíñ mótháñ mmaane.
2. Alqaínáatí s'ak'o thañoríndu kámu thí k'ínaane?
I, holónonín A, talata M, árbaqa L hámisa
3. s'ak'ale andí mbá agudíñ fírí míllañ?
I, mbá ma sheet A, mbá mmayu s'ak'añgunuñ
M, mbá maayu malgítha L, k'íllíñ ma mótha
4. s'ak'a thík'ílla añá buthí añiyu náñ s'ulane?
I, mbá maayu malgítha A, mbá masheethe
M, mbá maayu ágaluá L, mbá maayu belarorosh
5. Mbá walá ma rothá firú ándí?
I, walá ñoní A, walá gídíllon
M, walas'ap'í L, walá zííqí mbá ma mothá
6. Ándí mbá thík'ílá k'orí thayú
I firíl baharu A, fir buluyu M, firílburko L, IUA
7. Áñá shar fírí aändí fir fud'íña mbá merra?
I, mbáthá s'a k'aalú ,A mba maaaré díira
M, mbá ma wsho L, k'íllíñ ñineñ mane
8. Ándí role mbá walá nafaqí /mba fígíñ p'us'aa;uqí /?
I, mbá s'es'eñí A, mbá bidí thá esho M, mbá bidí thanbáñ L, IUL
9. Esho ma bad'agañá ma naano horne?
I, mafírí,A mad'uutha ,M ma esho L, walá zííqí mbá ma mothá

a. Shimbilá ma halagá shambá mus'íláné hu

Thadarasaleyu áñ garrathá gíñ k'algala sha shim bíla ma halaga u nañ k'algala shambalo sháñ mus'ílanehugu u náñ mus'igañane hugu ángárathá Gíñk'algala shá shimbilá mahalagá walá mbá gia máábá maane. Mba thík'ílagu aña gúdinya. Gílogu da maabié alfáídá míllañ.

Shimbilá ma halaga alqáína holónoniñ mane:

1. Mbá mathí (mbá jadadí).
2. Mbá walá mathí (mbá k'odí).

Shimbilá ma halagá	<i>Natural resource</i>
--------------------	-------------------------

1. Mbá mathí (mbá jadadí)

Másal: ma d'uk'e gadarí na mathó thé boolá k'ed'e.

2. Mbá walá mathí (mbá k'odí)

Másal: ma d'uk'aqí mbá wala gadarígu shámáré matho míthíl: bele, aljaas, k'ooshal makano ...d'anígu míllañ.

Añthamathagal báál sha mad'uk'egú walá mathí thí k'íña

Geedí garaqí mínthalo baró áñ garrathá sha sha mbá mus'íña shimbila ma halaga.

Shíblá mahaalagá áñ nafatheqí tháñ tha thañor áñ thamathaga alb1ál bak'á harabíne u bak'á harabíné.

I, firí shabák'á haríne álé thamaga baal.

Geedí garaqí firí náñ thamgane thalbaal míllañ shugo? Rothú shúthaqí thaalu. gíñ gídí aruh k'illíñ walá mathík'a firí yák'ás'ígú.

Firí thík'aíña álfáída thí míllañ másal: thínhíñe, gígí'sé, alkaharabe, p'aalé, k'urfeye, ap'aus'íñ gínáalu u ad'año ndí gíñ p'us'álgú.

Geedí garaqí firí mín wáné thík'íñáné? Maabí tháñ gáma, firí nafa mareqí than wathí k'ímáréné.

Mín ró mín thábuliyú mín thal búrgaíyú míñ thá /bíru, mín tha maasúraíyú. Firí shabak'á harábínéalá mus'a sha déyqa alqafiañk'a. Míñ thalé firí` gíñ harabíne shabak'á harabíné gíñ gíná áñ hosha la tháñ.

Gíñ hárabi firí

- Did'ángaña fethílálu mín than than.
- Dídíángaña mbál madíno mbá buní tha firíe.
- Añguña bulla thá bulíndu.
- Dí'ángañá buunóq thá firle mín tha / masínaqaíú.

Sha bak'a harabí firí gíñ gííña

- Bak'á bulña añ gúñ s'ak'aalú k'illíñ alé u thá bulíndu.
- Bak'á lak'as'íñá díd'aῆga ñaalú áñ k'illíñalé.
- Firí mérra bak'a gís'iláné or thayu.
- Firí mer gíñ buushú u famílí nazíía gúdur gúdur.
- Firí buuno mín thalmadíínaíyu sha maayu díd'agam1 bak'á gulune tha fir merrale álé thamágá Ibáál.

Mín thale shin bró aña thí k'illa firí thañk'a shaáné tham gañaane albaál áñ gárra thá.

1. Fir hulí shambá tháñane thálbaál añ gorthíña alú.

- Gíñ buushú shabak'a adídíñ máreené angorthíña alú.
- Maró bide bák'a búnñé fír thay ué álé p'uahu.
- Gíñ buushú u famílí bak'á búl mare añguñ ma ithígí thálo u álé feeda alú.
- Fírí male k'al s'íla álé p'udandu mbá p'ud'íñ álúná buun thu the.
- Maabí ithígí añí thlo bak'á fúd'í máré alkaníifa ma ítigí,

2. firí albíírú shambá thám ñane thalbaál

- Sha bak'á hí dídñgáñ nandú k'edé añ gíía ma s'u.
- Ríñálu.
- Áñ hurmíñandu.
- Áñ as'uuthíña maabálhíbiríyu áiyu door.
- Gíñ k'als'íla firí than áné s'ara.
- Bak'á fúd'íla alkaníifa ma ithígí.
- Fír bíilo buní thá s'ak'alú thañor thalóqí álé p'uandu thañor añámáñé.
- Thal bíríndu sha bak'á gí zure álé fuud'aga bele u shéék'e.
- Sha bak'á hí géedí bíló u gíñ buushú álé gor thí.
- ñaalú u álé giaga hañduñ álé líida.

Fir buliyu shambá thamláne tha albáál

Añá shar firí álmasuró, fir hulí u mba álbíírú, fir buliyu ñinéñ nafa mareqí tháñ u fir buliyu hárab gínañgunuñ míllañ másal: Fír buní mín thalma díínaíyú, mín thalhíláiyu ---- d1añí míllañ.

Ashañ shugó aiyú maaba ná thame tha albál bak'a harbíné fir buliyu, fir buliyu a k'íthíñu adaríyú, alqadáráráiyú, alhaarídúa íyú alqík'ílímíyu shanafa alqáhálíñk'áqí tháñ án mus'athá k'íllíñáñk'a ma p'íshí. Fir buliyu maabí fed; íne shá mare nafaqítháñ bak'á máré gasama mbá shak'al máré gínañ gunuñ thañ.

- Ro sambathí bidoone añ hurmiñaalú náffír buróña thagínayue bak'á rushíne gínañgunuñ.
- gíñ orna thayue álé thama aña s'uríñ añaáalu.
- mafidíila álé meerá áé abad'a.

A, S'ak'a shirdida shambá p'arune áre

Geedí gáraqí s'ak'a náñ nafagáné? u shan thík'íñane? S'ak'a mín bel bíló rík'ís'í ñinéñ mane halagá u asíbila zíí na thaayú gíñ buushu mushe u gíñ p'us'aalu mbá s'úqí nine thá gundíé. s'ak'a maayu almaqidííñ mbá ad'añondíñ gíñ p'us'aalu almaqa tíiná s'úlā kaalísíem, boodasíem u náoítiró gíñ. Asibíla logu walá ma fír zíiqí walá da alfáída gú. Asuáán shugó mahathañ mus'á s'ak'a hathañ mus'a gíñ p'us'áálúno, gíñ buushú mus'añanó u famílí muus'áqínágú. BAk'a bak'íñaane sha firannas'ua, sha bubaanína feethá sha as'íbila zíine thaayú k'ódí walá mathínafaqí.

Geedí garaqí than-gama nañ gí s'ak'a shirdidañ gín gí s'ak'a shirdido gílegú:

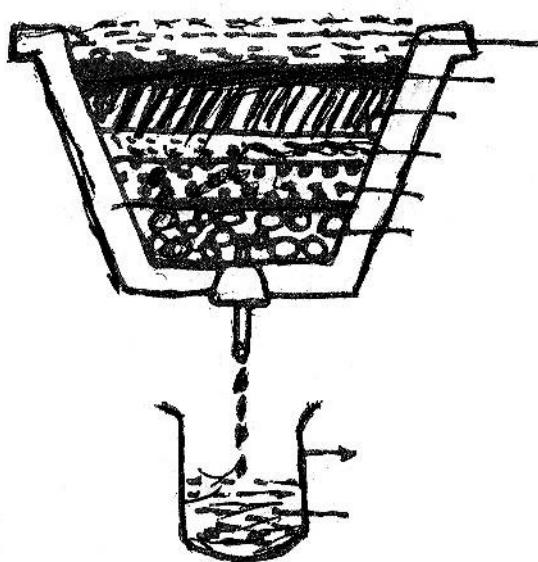
I, s'ísia alu k'íira

Shak'a míinambá thurane s'ís'ía afirínas'uau a shabaro na feedtha ma mbudur.

A, gíñ buushú

Gíñ buushú ma horañ, aña thímare fí ñeera daño gómañ walá p'us'áalu thíthí hasúl s'ak'aé addáqab.

- Añá meíkane u añá gís'íñane tháñ u añámerlánénazía gúdrugudur tha buushúle.
- Mbá merá álé ábad'a álé thama áné d'aasha alé mééra baro.
- Jaha sabgíñ saffala fír than.

Asúra 2/57 shambá sáffalá fir did'i áre

Firi saffa

filtration

Ró firi shambá thamñaane thalbaal

Añá gunuñ maabí ro firí níñneñ nafá mareqí tháñ. Ro firí shahar bí mbudur u gíñ zíí thá bubaaneiyú walá madí thaaréañ tha magalbaal shugó. Lamina firí na s'úa gíñ zio nathaalu u ashabaró ná feetha mbudur thí. Geedí raraqí s'ak'a bak'a fethíne shabaro mbudur thí náñ gí gana maabí than gama? Le firí gíñ gíigañane:

1. Alé faas'a s'is'ia

S'is'ía faas'a p'adí maabí s'ak'a shirdídathí, s'ak'a sháfirá naguda thaalú illá mas'sis'ía zííqí.

S'is'íá faas'a	afforestation
----------------	---------------

2. Alé faas'a ñeera

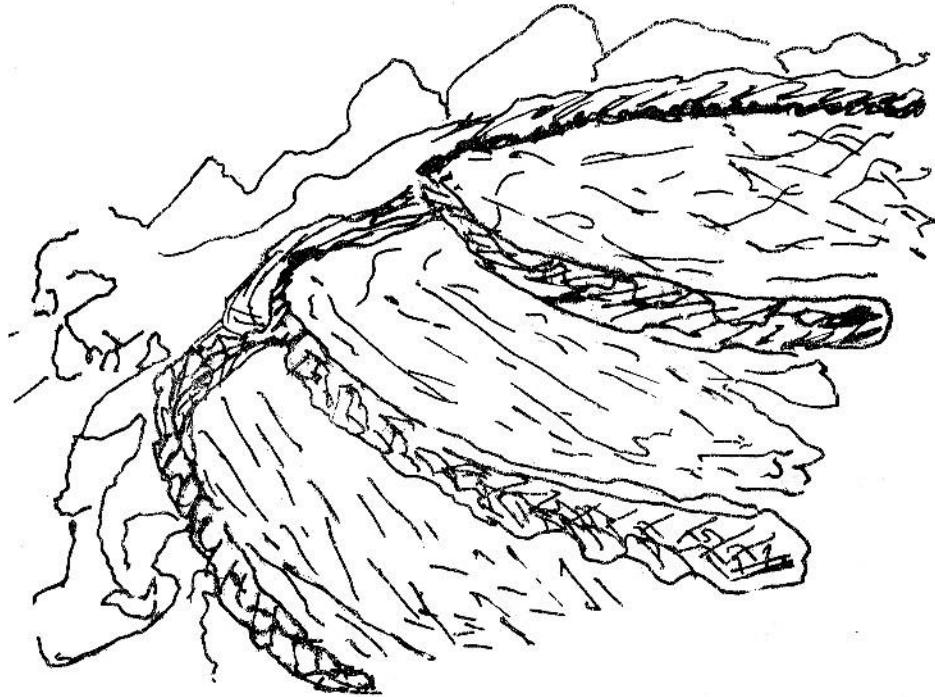
Ñeera faas'a p'ar s'ak'a ashirdida are thá fillí tha íle u thá k'óló k'ed'e.

Asúra 2/58 s'ak'a ashirdida shambá parañane are thá ñeera faas'a

3. tha gongór shambá p'arlane are

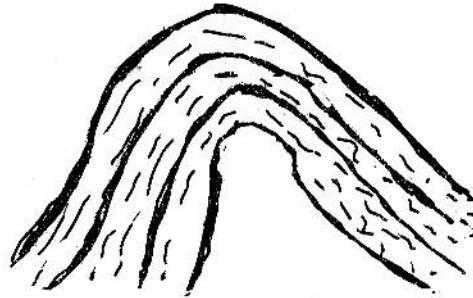
Gafa zíí thá zoolz lú sha bak'á buná ásíbílalú álé p'áala manímbírua u angó p'a'p'aríñ añ thá bele firíé.

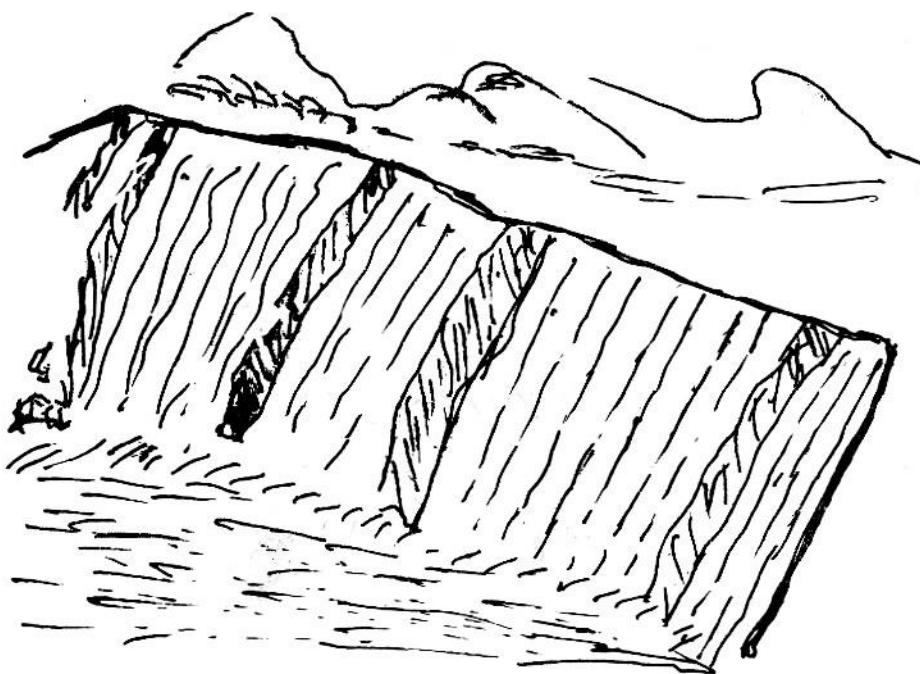
Asúra 2/59 gafá maayú agongor bíilo shane p'aara fir are

4. *P'aala ma nímbírúa*

Shá fir buní tha shiddá tha zooalu álép'aala ma nímbirúa sha áné p'aara s'ak'aare bak'a s'une fírir.

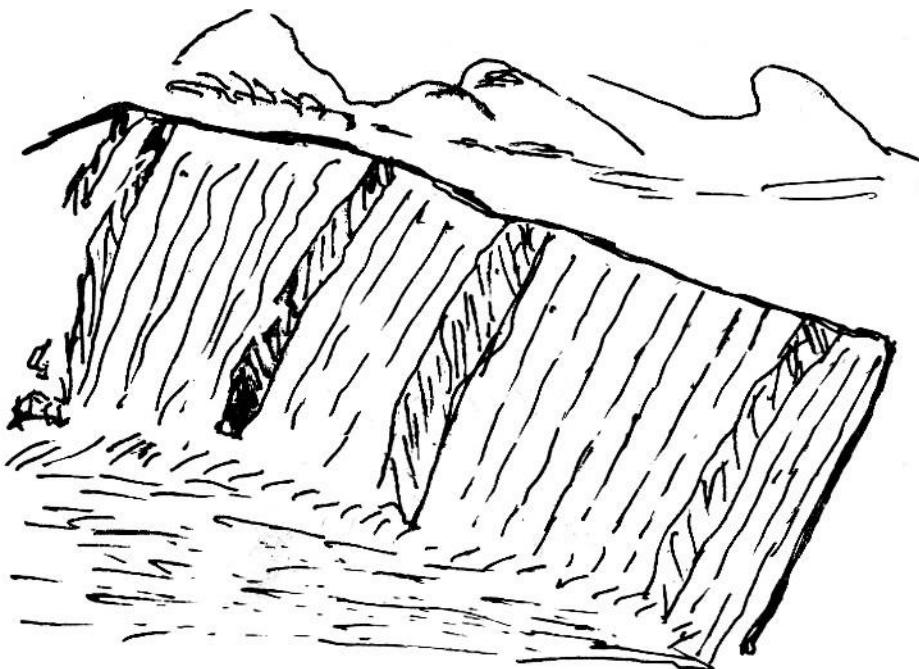
Asúra 2/60 mba walá má p'aalá má anímbírúa

Asúra 2/61 mbá ma p'aala anímbirua

5. *p'aala thal hóót'*

p'aalá thalhóót' p'ar s'ak' ashír dída are walá gafqí mbalo ango fud'a fuula d'añoñondí thagafaiyu mina mbá bunó fírí walá d'afarí nagasha thalou aingo faas'aíyu tha s'ís'ía bílo d'uguríñí.

Asúra 2/62 p'aala thál hóót' (arróg)

M, s'ísia shambá musuné

Geedí garaqí náñ k'al gala shas'ísia? famíilí thík'ía lfaídagu míllañ míns'ísíathí, Gíñ s'ula sha s'ís'ía gíñ p'us'aalu mbá gídí bus'ík'e d'añondí.

Adárañk'á aña zízíño s'ís'ía 30 míns'ísíathí mbá zíí gane shambálo s'ís'ía shak'al lathañ míllañ másal :: shúllíe thínthíñé, agongóré u k'íra magafa. Gíñ adí s'ík'í u mbá s'ík'é hassa añañgúnúñ.

- S'ak'a hoshalálu u walá mqqrú asibíka.
- Thá shaará bubaanu ro walá bidí thal wák'ídá k'ed'e.
- Hulañ, Fir shaará.
- Gíñ buushú sha walá thík'í aña gudí márémáre thúlígú aña máñeñé.
- Ashan shúgo aña thámáthá thaalú sha s'ís'ía thíkk'íla alfáídaa thí míllañ áñ mus'athá.
- S'ís'ía na boolak'ed'e u ma shá k'alala ma gímañ másal.
- S'ís'ía daam s'ak'a bak'á p'órne fíri íyu.
- Nafaqí gíñ buushué mathíñ thiñ u mashúlí.
- Ashak'alíñ bubaaní map'íshí.
- P'ar hunáare u k'ulúñ are.
- Ábídí ró.
- Shak'ala /hóra / magíñ haayu másal albanbar.

Máñgífa at'ar beesa u gíila mal warga, maddáwa

- Shíbílalu másal alubaand'añí
- P'ar fí gíñ náfa géedí géedí k'áqíhtañ mmaáné áñ d'íína tháalu k'íllíñ áñk'a u sha shímbílimmaáné.

Thoñoríndu d'íñá s'ís'ía alu tháñ

- Bak'á k'íranaalu gíñ wala nafaqíye.
- Añá k'írola naalu álé faas'ága s'ágasís'ía máñ alba díilák'ed'e.

???????????????????

Asúra 2/63 Maabí fas'í s'ís'ia

M, Gíñ buushú ñeero shambá thamlanaqí thalbbáál

Geedí gárraqí náñ s'ula sha gíñ buushú ñeero? nañ k'alagañagu shambblo? u náñ náfa máré maabí tháñ? u wagúdí máré? gíñ k'alagala shagíñ buushu ñeero tha ñeerayúñ ináñ gudí máré, thafírutha buaalú tha fuulu, thá s'ís'íalu mbá badí tha buaalu u mbá t'orí tha hu k'ílliñ bushú ñeero mmamáré .

Gíñ buushú ñeero walá gudígu thá famílí le ma maadá maabíqí gú máré thula /máré bánál míñ gíñ mahalagagu mbá thi k'íla shimbíl tháñ gíñ bush ú ñeero lo mmááne.

Adáráñ k'a Itiop'ia maayu gíñ buushu mbá thik'íñ fuudaa than másal: boridí, p'ero a walá thik'u añámañ,...d'añí thambálalu gu taaní mbá walá thik'u añámañ íila tháñk;a thá Itiop'iyú níyáála, añ thamañá beñení, walía k'íadá (duasha) u arañe.

Gíñ buushú ñeero alfáídá máré

Gíñ buushu ñeero alfaídaa máré d'añí míllañ hoshala thá tháñgu thá bülúé.

- Uqu ña máré, shafa máré: shák'ala gíñ ñishíla tháñ
- Thik'íla fuudaatháñ : as'ís'í na suura/ máré hoshala tháñ máré thamá fuudaa.
- Addaawa, ma aríha.

Ashaan shúgo gílagu áñ thamathagaa Ibaal p'íshíí. Gíñ buushú shambá thámñanaqí thalbáál:

- S'ís'ía d'añondí bak'á k'íránaalú tushí máré thaalúe u bak'a daarñáné alú.

- Añá gudí maré afírá názía u gíñ thiñ mare.
- Bak'a bashíñaane doño gu.
- Álé agarraña ashaqab sha ak'ak'ap', shale báshá gíñ buushú ñeero doño aljarímañ mane.
- Gíñ buushú ñeero sha gídial horía míñ gíñ mahala ga k'ílliñ álé rotha ashaqábé.
- Gíñ buushú ñeero ályú maamanáñ áné d'iíñalú.

Alú limma

- Shimbilá mahalagá gíñ thik'ila tháñk'a u mbá dáá maabíé alfáida.
- Shimbila ma halagá alé holoñoníñ ñineñ maáné gásama.
- Mbá mathíyu 2. u mbá walá mathíyu mbák'al gaña shambád'añí mbá walá mathí shin másal : bele, ajaas, k'oshal makano.
- gíñ k'al gaña shimbila maha lagaqí tham tham thal báál Álé nafaqí tháñ thá thiñir bak'á hárabíne bak'á k'írrá s'ís'ía alú maañiyú jorshúgo gíñ buushú bak'á thul méré añalú añá k'írola s'ís'ía álé faas'a móngunuñ.
- Shambá p'arña s'ak'a shirdídaaré thá zoolalú ñgo p'áálá tha nimbíríua u thál hóót' (arog).
- Áñ as'uuthiña maabá lhíbiríyu áiyu door.
- Gíñ k'als'íla firí tháñ áné s'ara.
- Bak'á fud'ila bard'a ma íthígí.
- Fír bílo buní tha s'ak'alu thoñor thaló1qí álé p'u andu. Thoñor añá mañé.
- Thal bíríndu sha bak'á gí zure álé gor thíbele u shéék'e.
-

3/ Fír buliyu shambá thamuné thal báál

Añá shar fír lma zure fír hulí u mbálbííru fír buliyu ññinéñ nafa márégí tháñ ufir buliyu harab gínañ gunuñ míllañ másal: na thama thaalu bak'a haríné fír buliyu. Fír buliyu ak'ithíñu adaaríyú, alqídááraíyú, alhaarídíyaíyú, alqíkíí límíyu shanafa alqáhálíñk'áqí tháñ án mus'athá k'íllínáñk'áñk'a ma p'ishí.

Fír buliyu maabí fed'íne shá méré nafaqí tháñ bak'á náré gíá shúgo.

- Máré gasama mbá shak'al máré gínañ gunuñ tháñ
- Bak'á p'álñó alq1ína d'uk'únúñ asámayú k'íllíñ
- Ñgo faas'a s'ís'ía thálo
- Thaaní/ miagu bak'á atíñ thiñ thiñláne añ d'uk'unúñ
- Shambá p'arña fír áré bak'á hárabíne.
- Fír mérñá alé p'uus'a /álé as'arayu.
- Áñ pudaa fíríndu añ ámera gíñ p'uus'aalu than.
- Añá shaí lmaasurá añ fud'a fír tha s'ak'ayu añ maééra male thám galálbaal.

Gíñ buushu ñeero shambá1 thamgá ña néalbáal

- Álé daaaga thiñ u fír álé gíaga shúlí.
- Bak'a báshíe daaño.
- Ále rábaqa gú añá rábaqalá gíñ buushú ñeero.

í geera 9

Moothá thá d'ak'o thálé mbá masse Asse mbá ma bus'áñ Bus'áñ

1. S'ak'a, s'is'ia, fírí, gíñ buushu ñeero, shímbílá mahalagá mbá k'odígu walá mbá mathíyu gu maa mare.
2. Alhagúúma ñ ine d'uk'únúññ ñine d'íñ shímbíla mahalagálú.
3. Gíñ k'algala sha shímbíla mahalaga hu mus'a bak'a n afañoeqí tháñ.
4. Shímbíla mahalagá ma mus'álá thík'i géedí géeedíñ gamáqí.

Mootha thá rothá shaarí añá d'e ñethíneyu.

1. Shímbíla mmahagá gasamqí aléñ holoñoníñ _____ u _____
2. P'aala,aalé s'ílaare /male lídíñondu nañ s'uláné _____.
3. Shaáné p'alá tha zoolayu _____.
4. Gíñ hibí maabí mbá walá gudí añá holla nañ s'uláné gu _____
5. Ajaas u bele shímbíla _____.

Moothá thá rothá d'uguríílé

1. Kátabathá gíñ hárabí firí taláta.
2. S'is'ia ma k'íralalu náñ has'ulné nadáqab k'eeraathahu.
3. Rotha thá shambá thamñá gíñ buushu ñeeroqí thalbáal.
4. Kátaabá thá p'arñá sák'a shídidaa are.
5. Rotha tha gíñ k'alfaña sha gíñ buushú ñeero.

Thad'ok'othalayu ássalathá mbá mothí háthú mootha tháñ.

1. míñ shimbilá ma halagálé ándí mbá walá mathiyu
I, s'ak'a A, s'is'ia M, gíñ buushu ñeero L, k'ílliñ
2. Ándí añá thík'iña fir s'ar aré?
I, thalbur kayu A, thá bar d'ayu M, thalmAsúrayu L, thá buliyú
3. Ándí gíllagu mbá walá gídíalfaida?
I, S'isia A, s'ak'a M, gíñ buushu ñeeró L, wala zíqí mbá mathí
4. Ándí mbá walá p'ar s'ak'áa shardídaa?
,I s'ís'íalú k'íira ,A bel huhus' ,M alhoot'
L, ful fufúd' thá gayú shá firá ná búúná thalyú wé
5. Ándí mbá walá ma gíñ buushú ñeero?
I , arañe, /A añ thamañ ,M hambál ,L buuñu / allíliyañ /

UNIT 2 - English Practice Page

II. Fagadá alhurufá Alingilizú hu mbá ma katabá.

1. Thik'athá roothá katábilá alhashaaráti tháñ thá Alqingilizi háthú kátabáthá thá alkarásáñgámayú

xpscorionunebedbugwbstingj

2. Thik'athá roothá katábilá s'ak'a tháñ thá Alqingilisi hathú kátábáthá thá alkarásáñgámayú.

rockaloamcjgiclayrvsandu

3. Thik'athá roothá kátábílá firí tháñ thá Alqingilisi hathú kátábáthá thá alkarásáñgámayú.

icetlcondensationbwwevaporationpl

4 Thík'áthá roothá kátábílá albarnamajá gudila tháñ tha aduniayú thálé háthú kátabathá

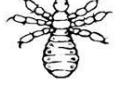
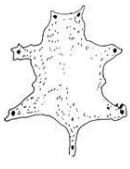
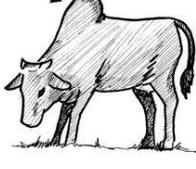
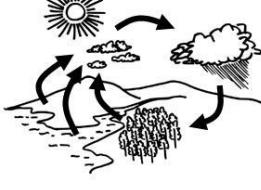
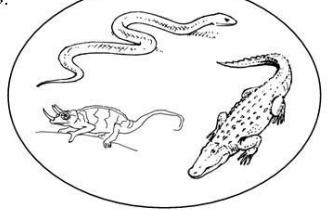
utlabourgkincomepjqindustryb

III D'ok'othalégú hóli thá bulué ahuluñutháqigu mbá fathu maréqi tháñ.

<u>1.</u> 1. result	A. shimbilá ma halagá
<u>2.</u> 2. domestic	B. fir ma alburká
<u>3.</u> 3. classification	C. gíñ gudí walá mbá hiá almasinaqa
<u>4.</u> 4. stagnant water	D. bubaani thik'u thá añu
<u>5.</u> 5. industrial waste material	E. huuni
<u>6.</u> 6. afforestation	F. gíñ buushu thaayu
<u>7.</u> 7. atmosphere	G. did'añgañá almassnaqó
<u>8.</u> 8. natural resources	H. anatijá
<u>9.</u> 9. seed bed	I. sísiá faas'a
<u>10.</u> 10. raw material	J. agasamua

UNIT 2 - English Practice Page

I. Ahorathá añá shariyulégu tha alqisimá gíñ zíqigu thá asanduk'u.

1.	s _____	9.	r _____ soil		
2.	f _____	10.	l _____		
3.	f _____	11.	s _____		
4.	i _____	12.	h _____		
5.	e _____	13.	t _____		
6.	m _____	14.	h _____		
7.	d _____ seeds	8.	w _____ cycle	15.	r _____

disperse	hump	hide	frightened	injection
louse	reptiles	scorpion	tadpole	sand
rocky soil	maggots	erosion	filtration	water cycle

Ak'us'o taláta

3 Alk'ádáárá ma halagaqi hoshala tháñ u garra

3.1 Almurúa u ashíddaa/ P'ad'ía

Geedí gárraqí has'ul shutha bele thathu d'ak'í shutha tha shoorué ma ále buní thá shooré u ma ále mathoqí 1 hoshal shúthá tháñ.

- Bele shangó has'ul alú míín tha s'ak'ayú náñ féd'íné?
- U male d'ak'iñ ó?

Shaale guura gímañ u sha álé d'ela gímmañ alu (gundí) thál murwa, shañ shák'ala yomí fed'í thatháñ almuruá thí míthilí shañ d'aak'a, shañ guura, shán guuzu / shañ harraqí, shañ guud'a sháñ shak'ala gíñ k'illiñ. Geedí almuru ale míín wáné thík'í ñiaáné? Ñine maáné alqínsan míín aña thik'iné almuru míín thá thiñ thiñú gíñ harra gaqígu shin mbá mal hadíid míín aña thík'íne almuruá míhil atírí mbííl, at'a huna, almasínaqa ---- d'añí almuru á máré míín tha ajaasu, thal bensínu d'añí ñieñ thik'í märéne.

Almurúa thohí gínañgunuñí na ashagíl míthil: ma ñgo fed'í sháñ ñgó laaña algúúra thaalgónué ñgó lik'ishiqí aw ñgó gud'a walá namuqí thá maabá1 walá shák'al gíñ manle u gílogú k'illín almruwañ gíne. Másal:

Hoshal shúthá gílláñgu shak'al maabílá tháñ. S"ís'ia mas'eerano u mbá zíyo gáné míín gabul ñgó s'eera namuqíá tho híqí, ashagíla mañ ñinéñ aáné.

Asúra 3/1 Ashíddaa shambá thohíné ashágíla gínañgunuñúqí

Alk'ádará ma halagá	Natural phenomena
---------------------	-------------------

3.1.1 Guurá s'ak'ó

D'aak'athá bele/ algúra thá shuríyu male mathoqí shámá thábgálal báák sha lodí háthúqí. Gíñ d'ak'í shé háthú shán gí né? Náñ wálá gashó gáné thá shoriyú? Záñzañ shutha shambá buñ fírí thaa zoolalalu tha bulyú eqí Nanóqí.

S'ak'a gúr gíñ k'illiñ ale tha bulíyueqí gíñ gurnenathañ ashidda mmane s'ak'a maasha walá gidí tha ashidda gíñ d'ak'ithahathu tha shoriyuegu walá mathithaqi sha áné s'ik'a tha s'ak'alué. Fírí shiñ ma fed'í thé nábuunathá tha azoolayúe walá zííqí ná gíñ p'artha na are.

Geedí gárraqí háthú madí ñees'añgá miá? Hathu shibila gíñmañ márra tha algíiloia? belé álgíilo shambá ñes'ine gíne mbáló s'ak'a shambá gúrne gínanno. másal: háthú abar 50 kílo na ñees'añgámá s'k'ánóñ gúr hathu 50kiilo(ashidda s'ak'o50 kilommane).

Guurá s'ak'ó	Gravity
Ñees'a	weight

- S'ak'a walá gúr tháqi maabí abar thá gímáñí na ñee s'aiá? walá maabí róóñ thaqiá? /walá maabí haraga thaqiá? jarabathá gíñ ñees'í u mbá shefethí thahu figawo thaqi míñ thaa zoolalu are d'u k'unuñ /sawa / ándí mbá thar s'íí s'ik'. Sha háthú jarabá thá faró thá gíllagu min thayugu.
- 100 giráam bele
- 100 giráam ap' ááne
- azíngí d'uk'únúñ

Shambá Shák'aláne

1. Thaarathá azíngi thíri (thá s'ak'a álú).
2. Háthú fígawo thá beleqí u a p'aáné sáwa.
3. Háthú shuríña thá azíngi tha theeleyu háthú fágadathá ándí mbá thár s'is'ík'.

Anatíja

Mín thá jarabálayu moothá thá d'ak'o thálé

I, Ándí mbá tharó s'iík'? u ándí mbá daagasaqí ANánóqí?

,M náñ hia hathu álú thá jara balaíyu.

Gíñ ñees'í mafígawalaqígú míñ tha ozoolalú sawá ñinéñ rushí máré

Ñees'a

S'ak'a shá gur gíñ k'illíñálé añá zíigáné ñinéñ gúr ganiéne. Ñees'á gíñ gur gñinéñ mmaáné / ashidda gín gur giné ñinéñ mmaáné.

Munzú, zíigí, ís'u ashiddá gúr máré gíñ íthigí maréqí tháñ gídí máré. Lakiín ashidda máré d'afaruqí míhil gíñ ñees'í ma namuqí maabá roñoqi thá zigi alu nashefetha umbáthas'ak'alu ná ñéés'a na noqí? ashiddá máré walá namuqí.

3.1.2 Almurúaqí ap'ad'iña

Alqíddá ashak'alíña ma ra k'as'aálu / ma haiín. Alqíddaa gíñ shak'alña tháñ tha ashiddá baalashu go añ shák'ala míllañ u thoñor indú shak'alña than.

1. Thaalmurua baalá shgó ma hatháñ fed'í añ has'ula gíñ ñees'í/añ rafaqa alu/mithili: Áñ gísigísiña, añ mud'umud'í ña u añ lebed'á tha gimmañ.
2. Birthíñ ashuuk'ul.
3. Áñ ábar shíña / añguura.

Gílagú añ hoshala tha tháñ d'ak'unuñ d'ak'unuñ.

I, lebed'á(giné álú d'ed'él):

Gíñ ñees'í ma fed'íno shíngó has'ule ñgó gothó hu thagímañ ñgó agusu ñgó le bed'a thl murúa baalá shugo. Lebed'a nafaqa hatháñ sháñ shak'ala gíllagu míthil: bel lebed'a, almusumaárqí shu shúth....d'añí míllañ

Lebed'a(Giné d'ed'él) (ad'umd'umiñ) aleñ talata ñinén gásamnéqí.

1. ashídda
2. gogóth
3. ñees'a

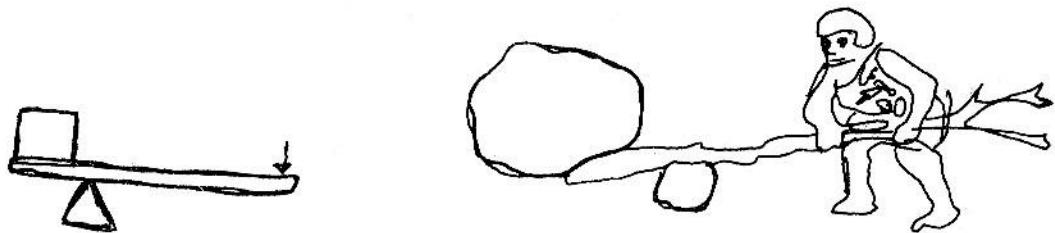
Asúra 3/2í gasaamá d'ed'elú (lebed'ó)

I, Alqaínatí lebed'o talata maamáre .

1. Nímíra wahíd
2. Nímira ítineen
3. Nimirartalata

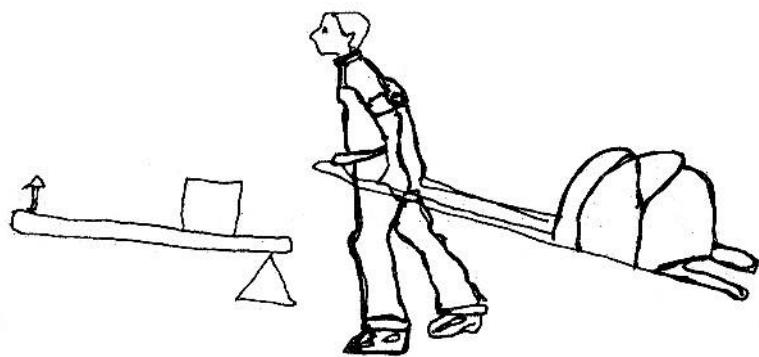
1. *lebedaa (d'edeel) nímira wáhid*

Lebed'ale (d'ed'él) thániniyu mbá ñees'o u almurua ñinéñ zíne bele mafed'íña añ lebenalu añ (d'elá alu) añ hud'ushalu thalhadíd alhadíd aña dáñaáné tháábá u añ1 lébe d'íne (d'elne) beralu añ thamaga bel baala / añ gotha / tháñíníyu

Asúra 3/3 lebed'a(d'ed'él) nímira wáhid.

2. Lebed'a (d'ed'el) nímíra ítinen tha níníyu mbá olmuruiyu u mbá belayu ñinéñ maáné míthil alus maarí shú shúth tha d'oore lebed'1 (d'ed'el) nímira ítinenínu.

Asúra 3/4 lebed'a (d'ed'él) nímira ítinen.

3 lebed'a nímíra talata

Mbálashíñ añá thík'íne míñ tha lmuru waíyu, míñ tha ñees'aiýu u gogóth.

Asúra 3/ 5 lebed'a (d'ed'él) mímíra taláta

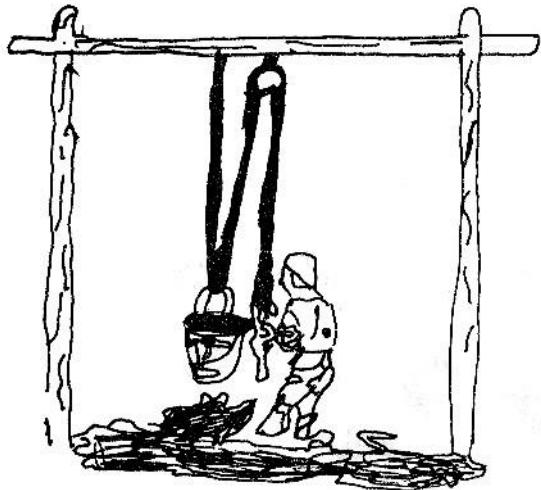
Shak'ala lebed'a (d'ed'el)

Lebed'a (d'ed'el) gíñ ñeesí wállá gíñ d'aañí thalamurua baalá shugo áñ shak'ala.
Geerataha gíñ zí tháñgama háthú shák'ala tha gíñ Lebed'1lá gína ñgú nuñ tháñ.

D'ed'él	<i>Lever</i>
gogóth	<i>Fulcrum</i>
Ñees'a	<i>load</i>

Guura/ abar shíña

Guura/abarshíñá míthil lebed'a (d'edel) ñinéñ nafáné gíñ ñees'í mafed'íno shañgó has'ula ñgó guura. Añá d'afarune tha lebed'a lebed'a thap'í gala ashídda u guura/abarshíña / thohígala añí.Míthil : fírí alú guura mín tha albíírú .

Asúra 3/6 maaba gur fíri alu míñ tha albííru.

Almákana biiló	<i>Simple machine</i>
Alú guura	<i>pulley</i>

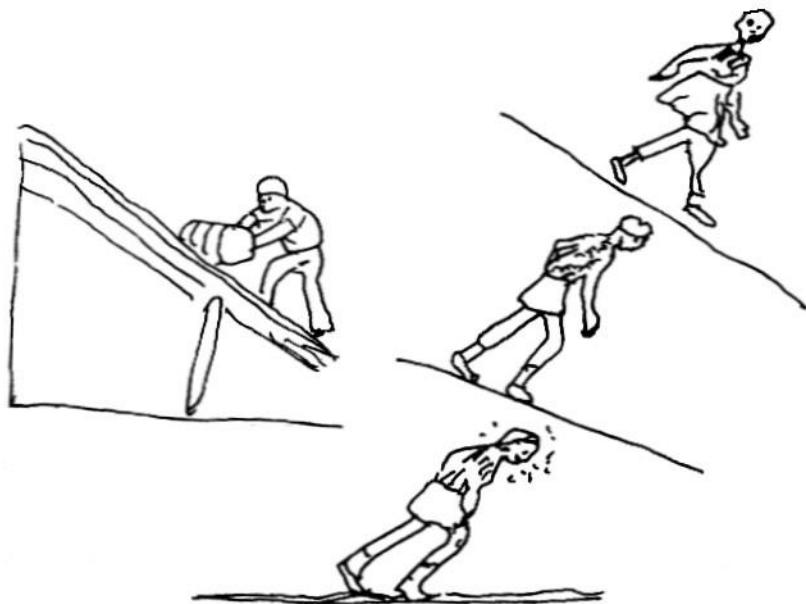
Mud'umud'íña / taraga)

Aña rabasíañ hu shuthí aw alhashabá rabas áre shuthí maabí hu. Thá mudímudíñá áñ shak'ala gíñ d'aañí tha ashiddá madíñá shak'alá gíñ d'aañí tha ashidda baalá míhil ajaas thalbar mííl áñ áha tha alqarabíayue (tha atirimbilue).

Asúra 3/7 aña shuthí hu /aña mbá lík'íshí/

Hoshala thá gílle tháñ ándí mbá fed'í almurúa? rotha thá.

Asúra 3/8 almásál áñá shúthí hu/ aña mbá rabasí añ

Añá shuthí hú

Inclined plane

Ashídda bubanu

Bubaní gídí ashidda míhil fírí abarshiñ hatháñe gíñ fed'íña.

- Geedí gárraqí thahu madí bubaaní sha gídí ashiddaaya?
- Shabaro ma álé barbbadí shúl alú, ma álé ahathí mbudúr maadá háthúqíá? bubaaní águsu s'ís'ía. Asháán shúgo almurúá bubaanú shak'alñatháñ.
- Geedí hathu íila /íila/ gíñ abarshiñ búbaaní maraia? míñ náno shak'ál háthúne.
- Náñ abarshíñne.

shabaro

Prevailing wind

Asúra 3/9 maabí fadi zíili álú

Geedí gárraqí járabí shuthá gíñ barshiñí shak'ala, ma shak'ala háthú ma k'odaaháthúqí.

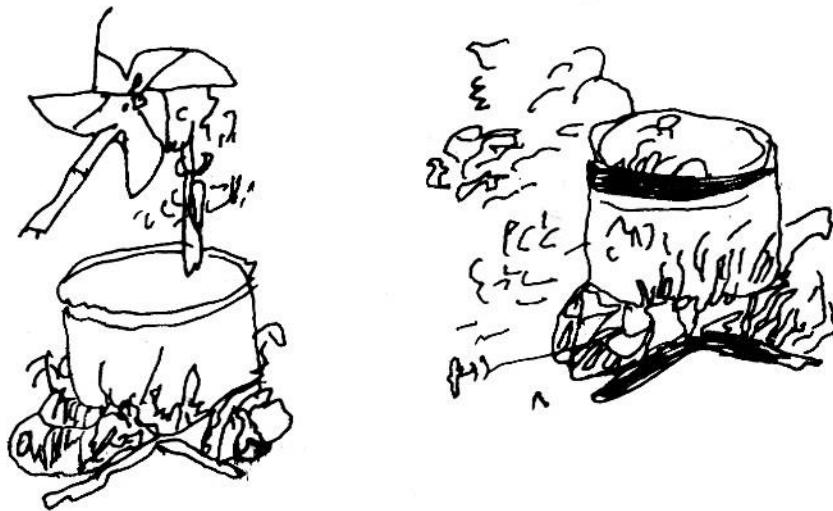
- Shuríñ shutha tháñ añá shar bubaaní nañ giiné? u thohí shúthaqí tháñ añá zíiga babaaniqié nañ giiné? Mín nánóthi?

Almurúá (ashídda) d'úúthá firi báad'i

- D'úúthá firi báad'í budí gínandu u manthíñ gíñ ma mus'úth. Sháné hia háthú alu faro tha girl jarabathá.

Jaraba 1

1. Alhálá gídaaalú gu holõnníñ.
2. Gíñ barshín mbá shak'aloal thal warka.
3. Alqíbíra.
4. Gaagú baalá k'ós'íyu.
5. Fírí.
6. Mu u gíñ fúlána are tháñ.

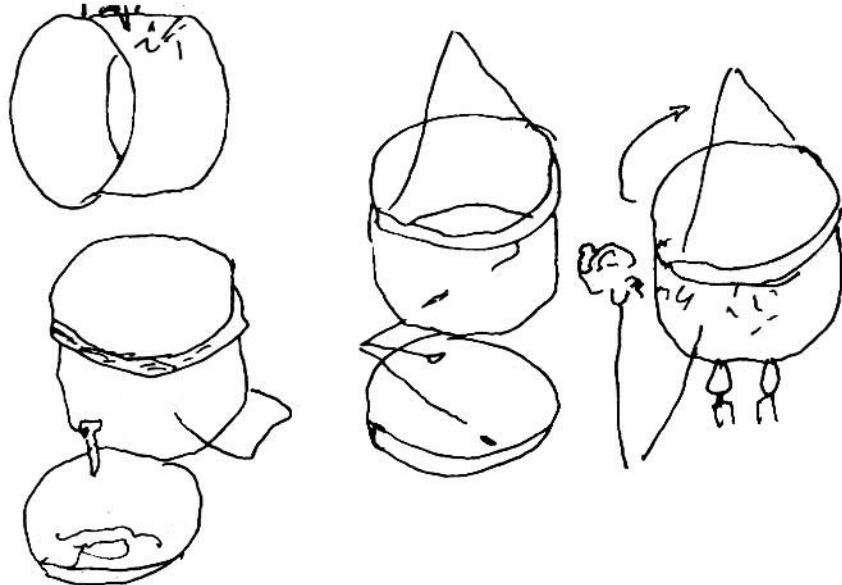

Asúra 3/10 ashidda fír báad'i / d'uutha fír báad'i

Ashidda d'úúthá fír baad'i	<i>Heat energy</i>
-------------------------------	--------------------

Shambá shák'aláné

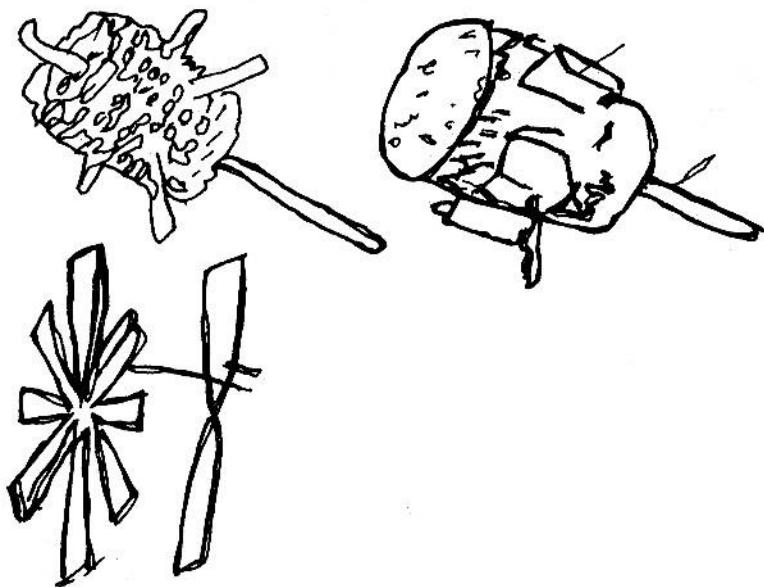
1. Alhálla alú d'ak'únúñ budurathaqí.
2. Gíñ barshíñí daamáthe tha gaagú ñine thalué /shifa tha aña buduró hathú alhálaálúqí .
3. Tham athá fírí thamúíyu thal le u gíñ shíifó háthú.
4. Thal halamañu fuláthá fírqíñ shambálo male má álú humríñá.
I, Mina mbá huushó fírí náñ maadó háthúqí ?
A, Gíñ barshíñí sháán gíyóné?
M, Alhala walá maaqí budura shááné gíyóné?
L, Añá buduráné ma nííró tháre shaáné gíyo thá gíñ bar shíñí mbá shíí thalo?

Asúra /3/11 Giñ barshíñí thá d'uuthá fíri báad'í

Ashíddá firú

Gínañgunúñ zííqí mbá shák'alá thá shiddaa firu missal at'ahúna, giñ barshíñqígu d'añí míllañ fíri sha áné aguzuné gínáñgúnuñ áñ hoshal shú tháñ shugo.

Asúra 3/12 Gíñ barshiñi thá firi are

barshiña	<i>rotation</i>
----------	-----------------

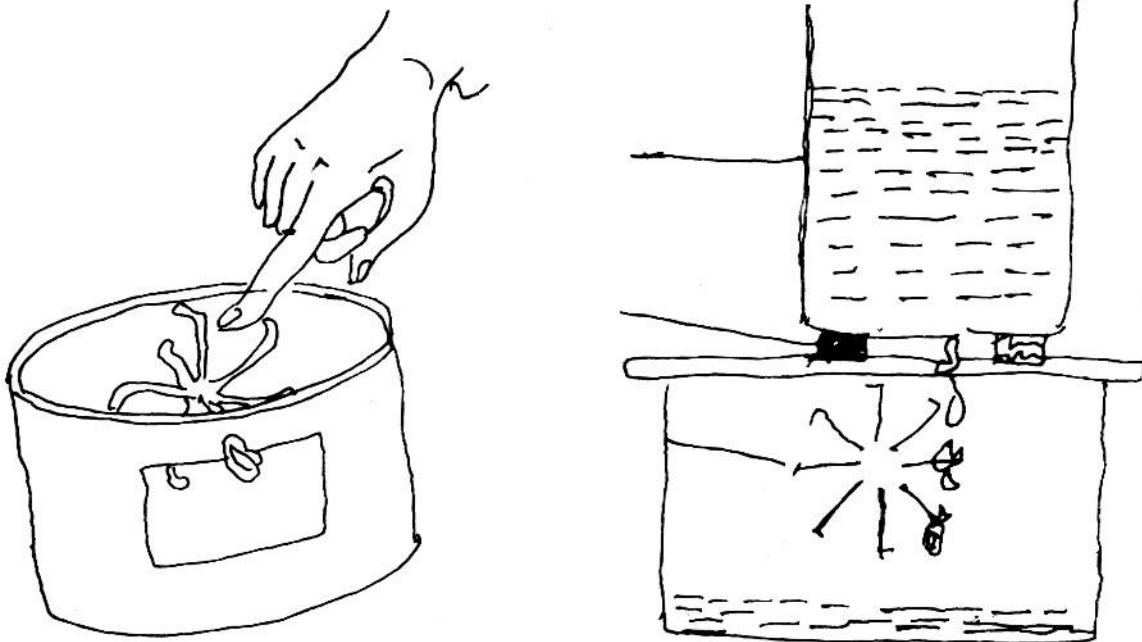
Jaraba 1

Sha ñgó fágadá shambá shushúñ gíneqi tha firi aré faro thaga gílagu shugo háthú járabáthá.

1. S'is'ia baala, almusumaar, azíng,
2. Fíri tha shaháná d'aañiyú u mbá s'uríñ mithil albaak'á k'ítáálú
3. Fíri
4. Almusumaar

Shambá shák'al láné

1. Albáák'a k'ítháálú budúratháqí na héelaíyú.
2. Alkos máré holoñonín budura thaqígu mafa thú aré mus'uruñuqígú. aña buduríñó háthúne fuud'athá thayú tha /musumáár.
3. Thánatha mbá s'uríñí thambá d'aaní álú.
4. Ahóratha fíri mbá s'uríñí na albáák'a ad'añoshiña tha ma p'íshí tha gíñ shushuñí thafír are.
5. Fír zíí tha baak'á s'urúñiyú p'ud'atha tha gíñ d'añoshine thaayúe mbáló lámía áne k'oooda.
6. Gíñ shu shuñí thafírare mbá 10 sha háthú maadaa tháqíma p'íshí buduríñá thé tha hángír.

Asúra 3/13 Almurúá (ashiddá) firú

Mótháthá d'ok'othálé shambá jarabo háthú gílegu tha bellówé.

I. Gílo zíí thé firare nán gíine?

,A Gíñ shushuñí mbá lama fir k'oode sha gííne?

M. Tha jarabal1yú nán fagádo háthú? Thá járabalayú shambá hióné háthúalú gíñ shu shuñí balo minabá k'íthone fir thé buá áñ shushúñe, shafirí gisí ashidda.

Gíñ fed'iña áñ shak'ala thal murúá firú shák'alña.

Jaraba 2 d'uuthá fir baadí shubídí almmurúá áñ fagadaathá gíñ fédiñágú

- Gíñ ma laftéra mbá p'íp'ís'índú u mánndálu lilií tha zíngí .
- Gíñ humilánañdu tháñ tháñ ná mambá shafuthí .
- Mú.
- Firí.

Shambá Shák'aláne

1. K'ithá thé firibá shugo thé algafatéravue.

2. Bak'á húrmíñ tháthú na ndu ma p'ád'íqí

3. Bak'a mül háthúné thaaba m1álé zíí thé müiyu.

I,alkafteramdu nán gíyone?

A, Tha jara baleiyu nán hiyó tháthú álú?

Shambá gárawó háthú ne míñ aña tharó né barshíña, labad'a, d'aak'a d'uutha firu gílogu k'illíñ gídí ashidda mbá águzu gñinéñgúnuñ ashañ shugo d'u uthá fir baadí sha k'alñio gíñ fed'iñó tháñ.

Gíñ ábarlá almurúaqí tháñ

Geedí gárraqí thé addaar sáthará háthúqiyú tháthú gárra gíñ abarrá Gínañ gu nuñí than.

Gíñ abarrá gínañ gúnuñí tháñ d'afaruqí másal:

- Gíñ s'uríñ: thálílo mitir thé mitir, thé santímítir.
- Mudul: íilo, gíram, mílí gíram, gíram.

- Allwakít: asáqa, adaagíga. Sanía.
- Gíñ ábarñá almurúeqí thán zíiqí, náñ bálo tha shuk'ulu shambá gusuña.

Í geera

Mootha thá d'ak'othále asse/ bus'añ

1. Sháñ shák'ala yómí fed'í ashídda.
2. Almurua tho hí gíné na shaíl.
3. Alqídá shak'al gínátháñ gú ññinéñ ashak'alíñ hatháñ.
4. Lebed'a (d'elaalu) thoñoríndu has'ulña gíñ ñees'í álú tháñ ñiné Maáné u álé thap'aga almurúa.
5. Lebed'a (alú d'ehela) anímira wáhid míñ añá tharnaqí tha nusá ñees'oyu máré góthá.
6. Tha almurúá firú ñgó gadari añgo ashak'alíña gimmáñ.

Mootha thá d'ak'othálé aña sharné

1. Náñ gur s'ak'a gínañ gunuñ tháñ aña zíí ganaqí _____.
2. Lebed'a(d'ed'él) u guura _____ ñinéñ shák'al ñan tháñ
3. Náñ shák'alño tháñ _____.
4. Ashidda ma zíiqí náñ shák'alñóna tháñ.

Mootha thá rotha bíiló d'úgúrile

1. Kataba tha lebedlá (d'ed'el) alqáína talátá k'ed'e.
2. Alqíddaa abirthiñ ashuk'úl taláta na alfáídak'ed'e.

3.2 Gíñ halíyu (Booloyu)

Geedí gárraqí ma háthú tháma íle s'íí nañ hal háthúiyugu. Hassa mí'sííñ shu tháre ammabá ágárrañí bak'a ná beeshú háthué gíñ beelá hohóz álú thañ mina mbá hal háthú naíyu rothá thá maabá ágárrañ háthué gíñ halo háthúiyú.

Shambá thar gíneqi na booloyú (assót'i)

Shañ thar asso't'e? Ashan háthú maadaa thá shambá thar assot'i jár aba thá gílágu.

Jaraba 1 gíñ fed'íne

- Almást'ara.
- Alkúrsí.

?????????????????

Asúra /314 shambá thár assot'í /booloyúqi

Shambá shák'aláné

1. At'arbesa tharahare tha warkka anús uthama thalu thal mast'ara.
2. Daamatha gundí thábá.
3. Mbá gashoqí dáróqí nal wárka abuthata thágí male dirhis'í háthú álú thínéqí ufiga thágí.

I, Almast'ara Shañ zíiné shambá maadó háthúne?

A, Háthú hál ássot'íyúa?

M, Asoot' shaáné tharóné shabá haná háthué?

Shá thú maadaatha assot'ma p'ishí jarabathá shúso.

Járabá 2

Gíñ fed'ine alkítaab u alkarasa

Shambá shák'aláne

1. Dámátha alkarasa thaabalu tháñusu.
2. Daamátha na núsámáñ thaóbamañ físhíshambálo.
3. Fulá tha tháñdu.

Anatíija

Geedí mootha thá d'ok'thale shambá jarabó háthú gíñ madaaró lágu

I, Sháñ maadó háthúl warkaqí máálá gíqí?

A, Háthú halo assot'íyúa?

M, Shañ thár assot'qí shambá shabaha ne háthúeqííí.
Gíñ k'algá shassót' ma gíñ mañ guzuqí ma haalá íléíyu mmaáné.

Sha ñgó hala assat'íyu

Féd'í gínañ gúnuñ:

- Gíñ holi míthil alwarka.
- Bubaaní maala beiyu /male abethíñ gímañíyu.
- Maabá mahibé alé halayu tha íle.

Assot' shambá haalúnaíyu

Háthú haalagímaíyu/assot'íyu mára maháthú álé zíí añás'uríñ áñá? Shañ hosolné mbá hálaga há thúnerú? Assot' sháíuí haalú féd'í gíñ á hall thiñ naíyú.

Másal:

- Thá gíñ mul thábaqí.
- Thá gíñ ma fírí (gíñ p'ud' álu).
- Thábubaaní.

Sha háthú gagadaathá ma p'is'hí gíñ áalthíñ íñ assótíyú járabathá shúgo.

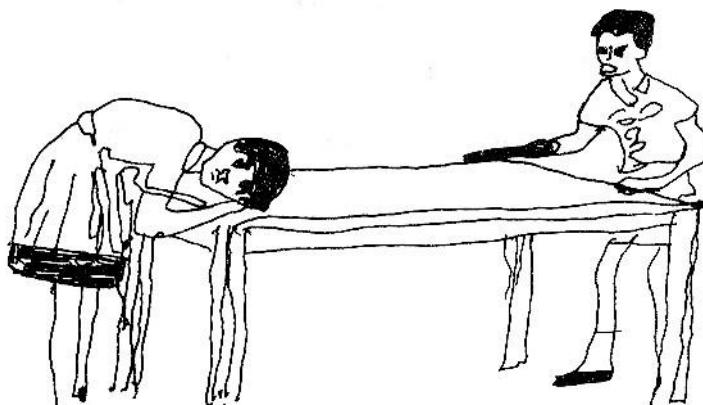
1. Butura tha alga brid na sandújká k1ed'e tháñiníyu.
2. D'oshatha thal díñí (alharír) s'uríñí.
3. S'uruñu thaqí rothú tha ma maamanañalé rothí ámámanáñáné tháma íle.
Geedí jarabíña thá k'illíñagama shúgo nahía háthú alú.

Mootha thá d'ak'othále

I, Mbá rothuwógá háthu tha sandúk'álkabíridú háthú halo assot'íyuá?

A, Maháthú halo assot'íyu sháñ hósólóné?

M, Náñ hía háthú alú thá jarabálaiyú?

Asúra 3/15 booloyú (assot') shambá haalunéyú thá gíñ múl thábaqí

Jaraba 2

Sha ñgó fagadaa sha assot (booloyú) haaluíyú tha gíñ p'ud'álíyú faro thága gillégu:

- Fírí tha asáhana d'añiyu.
- Bele holo ñoníñ.

Shambá shák'aláné

Shambále madí háthú naqí tha suraíyú abashu thé bel holónóñíqí tháiru

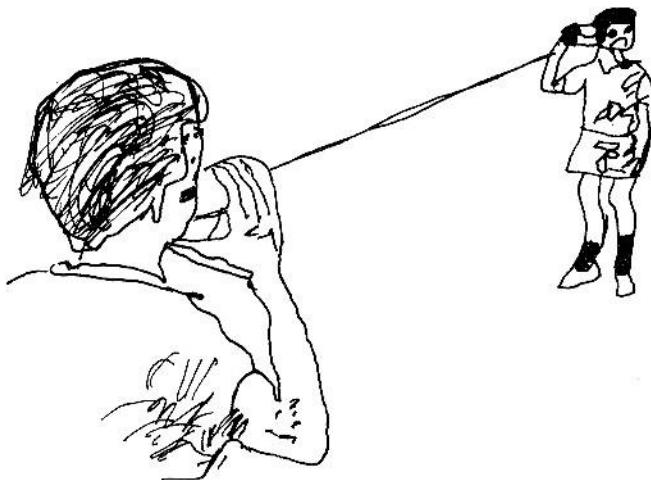
I, Bél ábashiú háthúqí hál háthúyú na booloyúá (assót'a)?

A, Sháané hálne íléiyú

Asúra 3/16 /Giñ máñ na boolyú shambá haaluneyú thé firú

Mín maadaara/ míñ thé belló shambá jarabóla. Shambá haalu assot'íyu thé gíñ p'ud'aluju u gíñ p'ulláqí tháábá. Tháñ gama thayu /añá garra háthú háthú hál aljérásaa mágárasóyuuo? náñ a haliñónathú yú? Gíñ tarlatan áhalíñ assót'íyu? mageedí ap'ulíñá bas'aro halñayú assot' ahahliñ bubaaniyú.

Asúra 3/17Booloyú shambá halunáyu thá diiñí álú /alhéét'/

Gíñ beelá holhózé mbá álqaadó

Geedígárraqí shak'ala thá gíñ beela hohózé mbá álqaadó u walá mbá álqaadó. Gílogú k'illíñ haalá háthuyú na booloyú /nassot'. Gíñmañ shañ ñgó haalayú na booloyú thá ñgó haalayú illa ñgó tharáqí muluá.

Gíñ beelá hoházá álqadóé, gílo gasamqí ale añ taláta

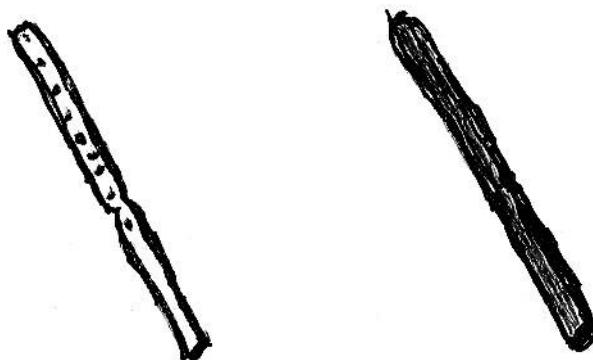
1. Mbá Lílá tha díiní/ thasílg bílo míthil: abánk'aráañ
2. Mbá fullayú thá shoora mithil : waza u bóolo
3. Mbá sha p'uthilagu tháaba míthil: añóbá umnágárra

Gíñ beelá mab1 thik'u tháñ góma k'éératháhu ándí mbá gódaar háthú sha háthú shák'ala tha u háthuíllá thá. Míinabale shák'ala thá at'urunbedíoy háthú fúláthayu háthú halathayu na assut. Gíñ fed'íné.

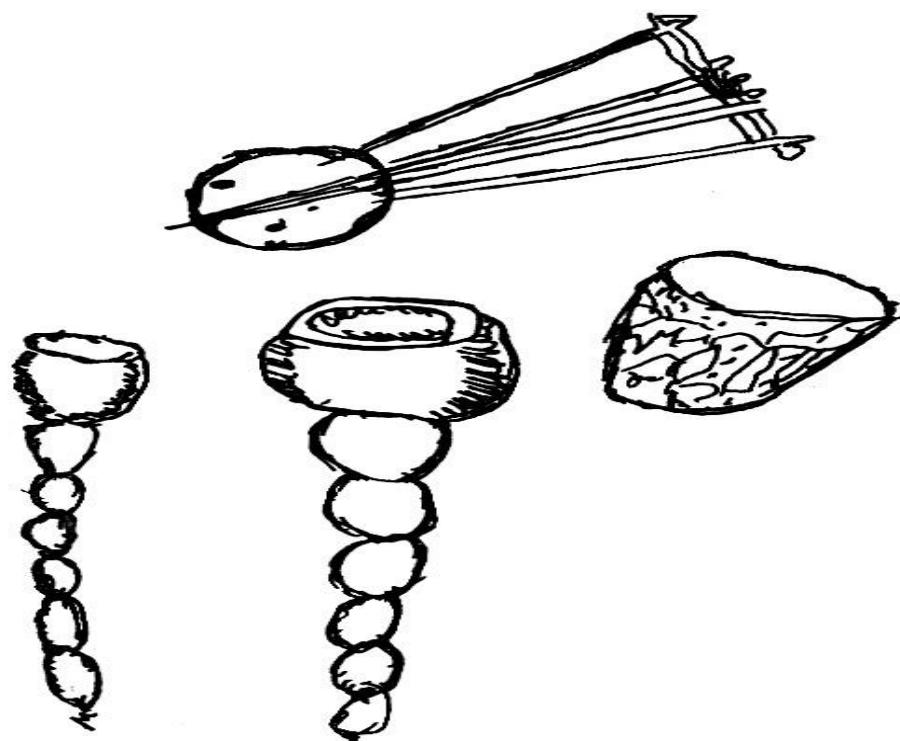
- Gágu ma bólo
- Almusuumhaar
- Asíliga s'arathí
- Mu

Shambá shak'aláné

1. Álé buduríñe na thélelyú.
2. Álé abad'aga almusu maarígo ala budirínáné than.
3. Álé buduríñe mas'uruñuqí "10 " sentímetir.
4. Añá máñ fish mas'uruñuqí "4 " sentímetir
5. Añámañ fish mas'uruñuqí " 4 " sentímetir
1. Háthú dáraphaqí ma s'uríñí thashóreqí

Asúra 3/18 Shambá shák'ala féélo.

Asúra /3/19 Gíñ beelá hohoze mbá a1lqado

Rootha fílí Ak'us'ole:

- Gíñ k'al gala shassot' magímáñ muluoqí: Gíñ halñayu ññinéñ maáné.
- Ashanassot (gine na booloyú) a íyu áné haala ílla agimmañ áné muluqí.
- Gíñ ahalthíñ assot'iyu (booloyú) - : gíñ mul thabaqí, gíñ p'ud'i álu u bubaaní mma máré.
- Almurúá gíñ ashak'alíñ hathañ yomí ñinéñ mane.
- Almurua shuríña hu.
- Alqíddaa bílo shak'alatháñ á bír thiñ ashuk'ulgú.
- Gíñ k'agalá shaqídaa bílo mbá shák'al lebed'a abarshíña u ud'umud'íña.
- Lébéd'á gíñ tham gala almúrúa álé shák'ala tháñ ññinéñ maáné.

- Gíñ beela holozaladoyéqí gasamqí aléñ taláta: mbá díínu, mbá shooró u mbá shap'uthilá.

Í geera 3.2.

Móóthá thá d'ok'othale gu_assé/ bus'áñ

1. Gíñ k'algalá sha ssót' ma gómañ muluoqí mbá ññinéñ mane.
2. Assót' shaañ gó halayu fed'í gíñ ahlínñgóyu.
3. Shaala haala assot'iyu gíñ bashuqí thá maréyu d'ak'únuñ mmaáné.
4. Íle naahaala assótíyu basñiinéñ zíí gáné.

Tímathá d'ok'othálé añá d'uthuné

1. Assot' sháné tharnaqí _____.
2. Gín ahalíñ assot'íyu _____ u _____.

Azala thá d'ok'o thale mbá mathí háthú moothá thá

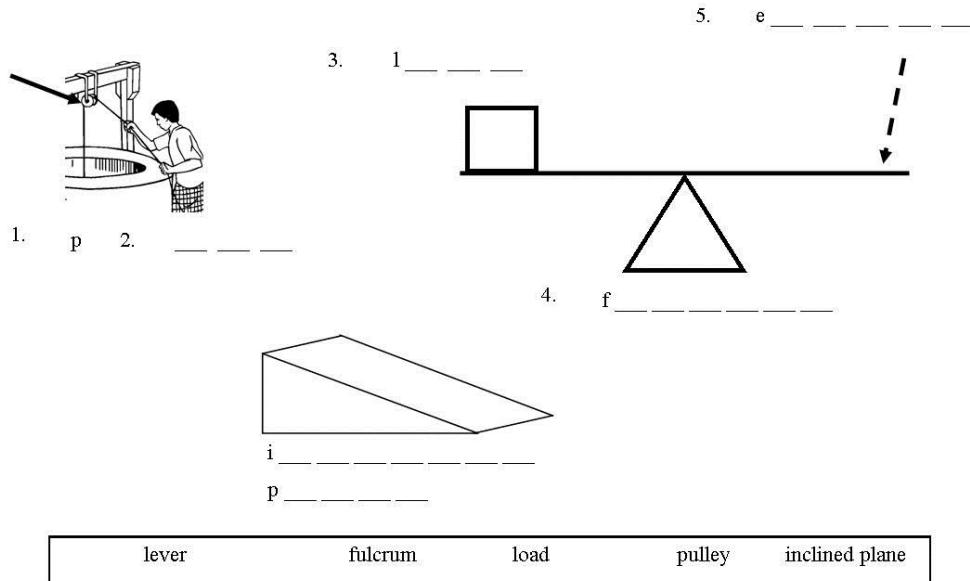
1. Ándí gíñ beelá holázé mbá díínu / mbásílgú.
I, At'urun bediya A, añóbá M, abank'arañ L, bóolo
2. Ándí mbá ahalíñ assot'íyu?
I, Gíñ bashuqí mbá ñuluqí A, adídíñ M gíñ rithíñ assot' L, k'illiñ
3. Ándí mbá gídí ashídda?
I. Fírí A, gíñ gurí M, d'uutha fír baad'í ,m k'illiñ

Ashúk'úlá d'uk'nuñú

1. Gásama tháqí thaa buura háthu shák'alatñá gíñ beela hohóze u háthú has'u lothá tha alfasíueqí háthú rothu tháqí tháálú thá háp'uñathale.
2. Gíñ shak'alo háthú madíña tháqí sha mbá illáne.
I, Naabañk'ayañ.
A, Mbá fulayu tha shoora.
M, Mbá beela thaaba (shap'uthiñlá).
L, Mbá hozíla mad'1ukú núñ (mbá limal galaalu).

UNIT 3 - English Practice Page

I. Nafaqatháqi thá roothá ma kátábá thá asandúk'ú hathú mootháthá mbá huluqí thá asurále.

II. D'ok'othaláqú hóli thá bulué ahulutháqiqu thá mbá hulu maréqi tháñ.

<u>F</u> 1. natural phenomena	A. almuruúá fir báád'í
<u> </u> 2. gravity	B. barshiňa
<u> </u> 3. weight	C. shabaro
<u> </u> 4. simple machine	D. gíñ haliyu(booloyu)
<u> </u> 5. prevailing wind	E. ñees'a
<u> </u> 6. heat energy	F. alk'adárá ma halagá
<u> </u> 7. rotation	G. guurá s'ak'ó(shambá gur s'ak'á)
<u> </u> 8. sound	H. almakaná bíló

Ak'uso árbaqa

4 Alú buurááñkañk'á ñgó maadaa

4.1 Náñ mbálo s'ulla sha alqík'ilím?

Geedí k'algalá sha alqík'ilím s'ak'a ak'itho añá gudí tha alqísíma alha gúma d'aañi mbá gídí agudúrá bóólo k'ed'é mbá maáyu algínissgu u mas'íña tha almahááfaza, alqídára lé, tha k'abále le, mbálogu k'illíñ gidí agurí máné d'ok'othá.

Añañk'a (alqík'ilímañk'a) Belashangul gúmuz ñinéñ s'úlláne u ma íyu Alwaráda zii gúdur holóñóniñ u Almuháfasa taláta.

1. Assósa
2. Matákal
3. Kammásh

Waráda zíígú tha almuháfaza matakalu

1. Wanbára
2. Manbük
3. Díbá'e
4. Maandúra
5. Buláñ
6. Gubá

Warádá zííqígu thá almuháfaza tha kamaashu

1. Agaló míťí
2. Balogí gigáánfói
3. Sirbá abáy
4. Yááso
5. Kamááshí

Warádá zíí tha almaháfaza tha Assosayu

1. Assosa
2. Banbasí
3. Shurk'ále
4. Mángé
5. Ódaa buldígílú
6. Hómasha
7. Kúrmuk

almuháfaza	<i>Zone</i>
alqidáára	<i>adminstration</i>

Waráda zíí kutír mbá thík'ila thalqk'ílímañ k'ayu:

1. Máao Kómo / Tongo
2. Báwe

Geedí gárraqí almahááfázá zíí tha alqík'ílimoñ k'aíyu thoñor wáné thik'íláné?

Ándí alqík'ílímá ithigunáqí tháñgu?

Alqík'ílímá k'a tha Itiopiayu thik'ila thoñor añá hí munz?

Geedí gárraqí almahááfázá zíí thalqí k'ílímáñ k'aíyu u alqídaaragu k'éérá hu killíñ alqiík'iílímá be lashangúl gumuz tha Itopp'iayayu thoñor wáné thik'íláné.

Ándí alqík'ílímá íthguñáqí tháñ gu?

Alqík'ílímáñ k'a tha Itop'iayu thik'ila thoñor añá hí munau u thoñor thaab p'íshiyu u íthíguqí tha alqík'i; ímá aromole u tháñ or thaaba p'íshien kambéla ññinéñ thik'uqí. Thoñor añá hórmunzu malíshí añá hega munzuqí íthíguqí thá alqík'ílímá. Amharóle uthaañor añá híí munzu shin íthíguqí thaa sudaanale.

Almatína d'aañí mbá lqík'ílímáñk'á Assosa.

Asúra 4/1 Añá thik'ílámá Belashangúl

4.1.1 Nañ k'algaala sha alharít'a?

Geedí gárraqí náñ s'ullá shal harítá?

- Gíñ s'ullá shal harítá gíñ masawara tha ethó.

- Madíñ gí zíqíqí tha aňálalu tha alqaalamu.
- Mádíñ gíñ mahalagaqí mbá gudígu mad' uk'únúñ.
- shak'aak'ítho mbáma nagása mbá madíñaqí hál wárgayú.

Alharít'a masawara thalwarga baalayu gíñ k'alañáné shambáló shamatdíñ hatháñé gíne. Magos'í mad'ugur u madíñ hatháñé aqethogu u maadíñ hatháñé gínañgunuñ tha alqálamu k'íllíñ aña zíí mare.

Alharít'a:

- Shambá s'ak'áalu k'íkíth.
- Mbá gídí aqetho tha mmanáñ thíu / thoñor aña zíí gáné.
- Gídí almadínagu.
- Gídí aná fu dóaña guila mad'uk'únúñ.
- Gídí asháqáb.
- Gídí aňá gúdí gúdí gíñ buushu ñeero.
- Gídí bulí, sak'aalu p'ílhí léní bílló fas'ila.
- Thal harítá shambá zí s'ák áalu k'íllíñ walá gadaarño shñgó sáwara. Nánoqí shad'añí u gíñazíína thálú d'aní ashán shúgo aň sáwara thál wárká baalá k'os'iyú.

Geedí garqí náñí k'algala shal harítá maadaa? Gíñ k'algala shambáló shambátár jamoño aharita u shambá náfañó naqí tháñ batal gíñ zíí thal harítayú sháñ gó roothá tháñdu aw shñgó katabíñá mamaadaañoqí thaare thal harítayú u Ngó tár jama p'ishí míllañ.

Gíñ madoñoqí mbálagu baro ñgó gárrau ñgó sawara másal mango fédí sha ñgó sawara gíñ máñ mad'añí. Ngó ak'os'a ashákila máre shambá halagáné Aláh ñgó thámaga Ibaal, gíñ p'us'a alu, aň agárraňa thá geedí. Almádaarasa /, aňá addawó alíamí, a ñlgír rstaanú.... D'añí Gíñ zíigu ñgó shak'ala thalqalámú ñínáñ mmaae.

Tha alharít'ayu aňá madíño alqalamá zííqí itháñorndú árbaqá almádaarsa, aňá algírstaanú alqalamák'né asaliib mmane u aňá addawó algubaya maaiyu k'uria u aňa alboolisu shiñ maaiyu mudul ...d'aqi milaň aňaňgunuñ

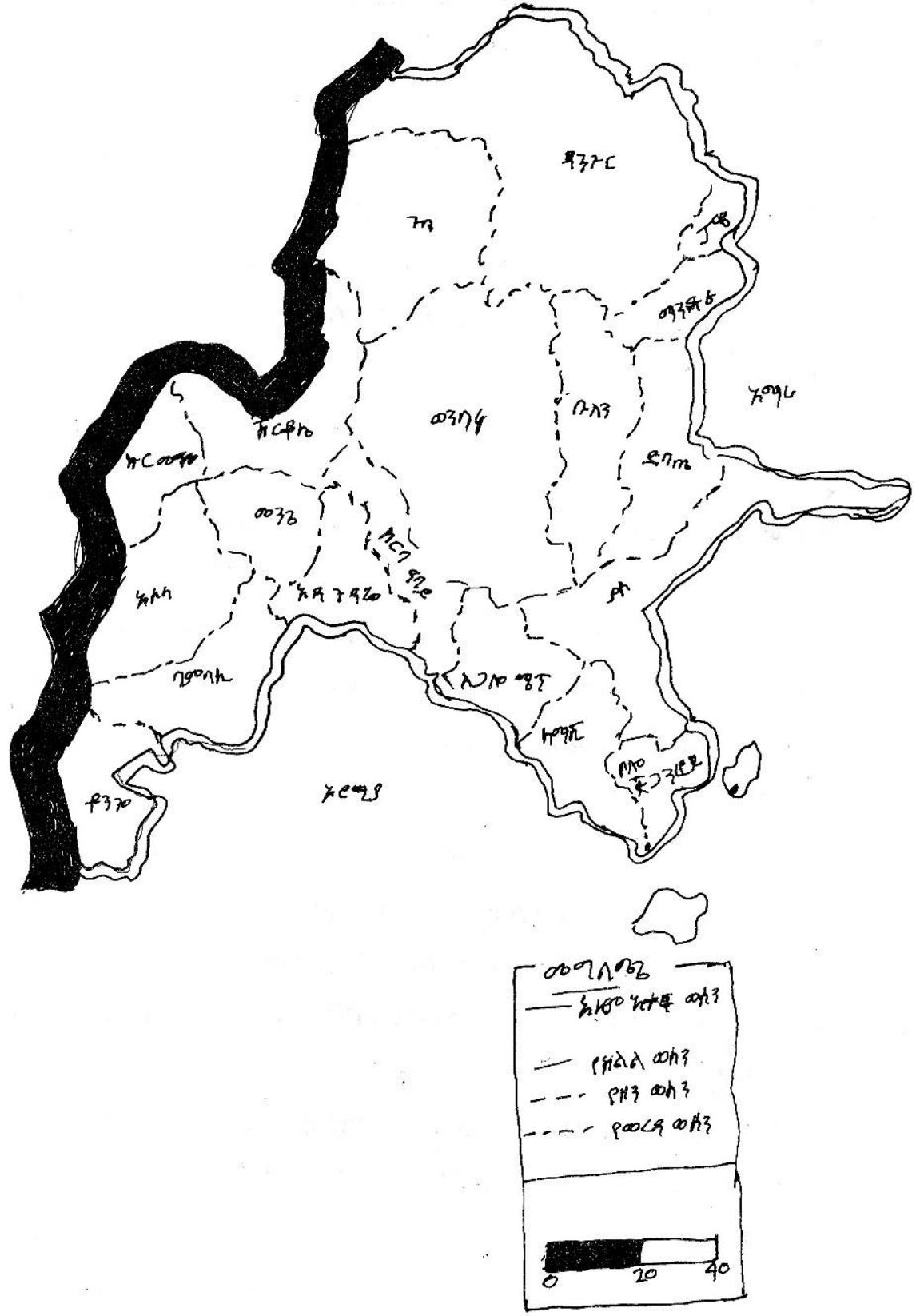
Thalharitaíyu asat'uraň gunuñ holí thal harita ndaaalu mbá shábaha alaláámá mädíñ thoñorí p'adíñgó míllañ madñiñgo thoñor aňa hól ginañgu nuñ.

Gíñ mädíñnáqí

Gíñ mädiñnáqí asát'úrá ma gasamá thal hisáb. S'ak'a s"awarola thal harít'a gadur gamu mbá ga shoñqí námádí ña ñgóqí.

Annúfáqá/ alfáidaa álharító

- Tha s'ak'a d'aañiyú ñgó sáwara alharít'a tha alwárga baalá iyú u ná madíña ñgó gíñ ziigú tha adárú k'íllíñ thálo.
- Mádiñi ñgó thoñor aňa thík'u ádaara ñgunuñ.
- Mídiñi ñgo adár shambá d'afaru máré u gíñ zíí natahay úgú.
- Madíñi ñgo shámbá gúdí asháqábá ádaaaraló u gíñ p'us'l álu thíthí. Aňá thík'ilá fuuda beñení u gíñ buushu shambá thík'iláne lé naálqaínátí

Asúra 4/2 alharít'a Belashangúl gümüz

4.1.2 Haara u alqalaamátií zíiqí alqálam (albérág) thayu mba alqik'límá Belashangúl Gúmuz

I, Alqalááma

Gíñ zíí alqálam(albérág) thayu mbá ádaafarúla alhakúma /atansíim/tháñ tha atansímámáñále.

Alqaláámále madíñ gíñ zíiqí tháñk'a tha alqik'ílmúqi míthil gíñ halaga Allá, shambá zíí áshaqab.... d'añí gíñ zíí alqalamañk'ayu ná tarjamá mare.

- Alqikílí máñk'á barshíñ gágú Gundí.
- Tháníníyú fuudá be ñe ní thík'uqí.
- Alhakúmálqik'ílmú ná shák'ala almasawá.
- Shímbíla mahalga mbá thík'u tha k'ed'e gidí gáné ánia háhia almásínaqa áné náfaqí than.

Asúra 4/3 Alqaláámá Belashangúl gúmuz

A Haara

Tha alk'aanúná alhakuma álpik'ílmuyu na haara haara k'ed'e thándú k'ed'e lakín walá ahú hágáné haara léhasa.

- Thal k'anúnú shambá zííne ále haaraqá haará hulúqí thál hadáfa lqik'ílmúle u shambá p'ííshu ashraqá.
- Bá gudí thálo u alhoríá máre u thaarthé náñ fédí máré shá máré gía.

4.2 Shimbíla ma halaga mbá madí gundi

S'ak'a álú tha Benishangúl shambá zíne

- Geedí gárraqí añá gúdí háthú hoshalshútha añ tháñ thá s'ak'aalú. náñ madí háthúqí ?
- Náñ k'algoalá sha s'ak'aalu? gíñ k'algoalá s'ak'aalú shambá halga alah s'ak'a tha gíñ zíí tháñine thí ma d'u k'únúñ míthil : A zoolá, bulí, be d'añondí s'ak'aare / azagía, asuru....d'añí míllañ
- S'ak'aalu Belashangul k'illi n 50, 380 karé kilo mitir ññinéñ máné. s'ak'aalu zíí tha zoolakiyú mín 580 le 2731 mitir míthil adaara zíí tha zoolalíyu míllañ aqídárá s'ulá daaangúr thoñor tha matakal.

S'ak'a are shiñ /bulaare thoñor añá ak'íthu, bul s'ulla, abbáy mín tha Itiyop'iayú tha sudanué ñinéñ mane. Alwaradá thík'ílagu thithí shurk'ále 75 mín 100 añá lik'ishí mín tha azoolalú shiñ thirthéé 15000 mitir. Añá zíí shambálo añá bad'í áñ ñinéñ k'algoaláné, mín 1500 -2500 añá d'ashí áñ baalá shúgo mín 2500 thaar theqí añá d'aashí máné (d'ishe fíthí).

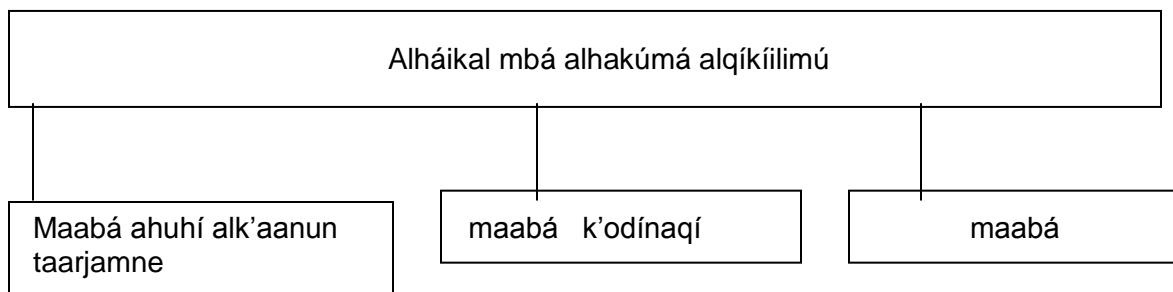
Bubaaní k'ed'e shambá zíne

Bubaaní k'ed'e maiyú bad'añgañ u ro d'áñí añ bad'añ gañ á k'ed'e ma ábár álé tha s'ak'alé -0-25 daar ja tha mozó shin 35-40 daarja ashara abad'íañ míllañ mbá madíla gundi sha har 4 -8 thalhí sáábá Itiyop'ío.

Bulígu

Búl thík'uuqí gó thá alqík'ílimañ k'aíyú d'añí míllañ u alfáiddaa dá máré d'aní míthil bul thík'u thale. Yabús /Daabus /, d'ed'asa / dedesa/, Balas hohá u abbáy....d'añí míllañ alfaídu daa máré shin másal: adu díñ alkáharaba, p'alátháñ, shák'alá gínáñ gunuñ tháñ.

Alqík'ílim Belashangúl gúmuz tha alháikal ásiasó mbá álhakumó

Almakítaba alk'anunú mbá alqík'ílimu thal makítab a maabí ahuní ak'aanun le huluqí (míntha máré mmaáné maabagídí asult'a d'aañí. almakitabalk'aan u nu mbálqí k'ílimu aña s'ulganaqí aña shagaba wagala máré theq. Maabá gídí ak'aanúná d'áání mbák'ódí gíñ k'íllíñí almakítaba alk'aanunu mbá agura alqí k'ílimu ñinéñ maáné.

Aná s'ulgala né thal makitabá lk'a núnúiyú mbá lqík'ilímúiyú. Almakítabá fartí /mbá hakamí/ gídísut'a nadir jama alk'aanún, Ashuk'ula k'ed'e nap'us'a rotha shuuní thalhak bak'á zíyu nahu mamanañe maabá sheehíñóqí u maabá heeiñólá ná shúríñagá mo d'uk'ú nūñ. Sheehíñóqí u Maabá heeiñólá ná shúríñagá mo d'uk'ú nūñ.

Maabá ahoji alk'aanún	<i>Legislative</i>
Maabá k'ódi alk;aanúni	<i>Eæecutive</i>
Maabá tárjam alk'aanú	<i>judiciary</i>

4.3 Alhakúmá alqíkílmú as'últ'a k'ed'e

- Áné áhuhá albarnamija áshuk'ulú másal : Mbá fuudo, adámia, mbá shuk'ula mbá bur galalu nák'óode.
- Áné áhuha alk'aanúnulqí k'ílimú. Nák'óode.
- Áné shák'ala thal k'aanunu ahuhó al ha kúmá d'áání u áné p'us'a shimbila ma halagá mbá thík'u thá k'ed'e maabík'ed'e adimuk'urat', alqadaab, na fuud'a alhak'úmá bílo zí thá bulue míhil alqidárára u alk'abále.
- Áné ahuha alk'aanúná shák'al latháñ máábí shak'al a'sháqábé (maabí shak'alí thalma kítabu).
- Áné álama alblís áné d'ína alqík'ilíma álú.
- Áné aburthíña ajíbira, nak'ap'á gín thiña fudaatháñ thá boolák'ed'e
- Áné athamíña maabígfuudaa s'ak'o mbá gudíla thuiru u mbá p'aslgalad'añí mbálagu k'ílín na k'oode walá k'ap'igáné mamanáñ.

Asúlt'a	<i>Authority</i>
Alk'aanún	<i>law</i>

4.3.1 Maabí sháragí tha almakitabá alk'anunúyú mbá alqík'ilímú

Maabílogu mínmaba shak'al máré hamisa (5) sana álá d'aak'aga albrmaalgu áshaqa bá ná máthí asala gáne manna thal horía máré.

4.3.2 Asúlt'a ássiasó

Adaansíma mbá fusa oqí ná agúr tha salaama bak'a ma naíyu abashua una mus'a maabí bak'á nuluñulá uñnéñ daa astt;a águruá lqík'ilimúé.

4.3.3 Asúlt'a máábá k'ódiiné

Tha alqík'ilimañk'ayu maabá gídí asult'a mbá d'aañí maabí shaaragí tha almakitaba alk'anunuyu mbá agura alqík'ilimu máréñ rothuqí gíñ k'illíñe máré thama ma d'uk'únuñ /máré daaaafguga gíñ k'algala sha agur maabá k'odí gíñ k'illíñqí másal :añá azííginu, aña alharasó u añ á jeeshud'añí, míllañ

Í geera 4.1

Mootha thá d'ak'o thale mbá ma Asse_mbá ma us;añ Bus'añ

1. Alqí K'ílim Belashañgul gídí alqídaará d'añondí talat u al mahafaza talata.
2. Alharita gadaarí na madíña hatháñe shambá gudí gíñ buushú u aa shaqab.
3. Añal madaarasó walá gadaarña áñ madíñe thal haríta.
4. Alqídárár五一 maiyu almahaafaza.
5. Alqík'límá Belashanbúl tha Itop'íaíyu thoñor aña hí munzuñ zíí gáné..

Mootha tha d'ok'othálé áñá walá zííneñ/ añ ásharne

1. Tha alqík'ilíma ñ k'aíyu almahaafza _____ ñíñeñ zííqí.
2. Alqík'ilíma ñk'a thoñor aña hí munzu aíthiguqí thá dáarár s'úla _____ le.

Mootha tha d'ok'othálé.

1. Thal akumalqík'ilím Belashangulu náñ s'ula almakítabá ahuhi alk'a núñ.
2. Thal makítabá lk'anunúyu andí mbágídí asult'a k'odí gíñ k'illíñí?

Ahuluthá rothalaqígu mbá zíí "I" " thabúlé thambá zííqíle thá "A" bólúae "I" "A"

1 as'at'úrá zíí marásm	I, aña gárrala
2. adaansíma daa alfaídaa	A, Asossa
3. almadíí ná d'aañí mbáthá	M, alqík'ilím
4. mbá maayu almahaafaza
Belashangúl gúmuz	L, alhatíta garraa
5 shambá daar jamla alharít'a
tháñ	D, alharitau shambá náfánaqí
	G, S'ak'aalú

A/ d'ok'othale asaatha mbá masse háthú moothá thá

1. Alqík'ilím Belashangúl ándí alqík'ilímá ithí guné tháñ
I, oromo,A Kambele M, Amhara L, K'íllíñí
2. Thá d'ak'othalaíyu andí mbá walá malfaídaa alharító?
I, madíñ shambá p'us'i gíñ p'us'aaluqí
A, madíñ thoñora gínañgunuñúqí
M, madíñ adárqí shambá s'urúñunáqí L, walá zííqí
3. D'ak'umuñ tha máréiyu alqídárár mbá ma mó tha (waradaa) mbá zii tarik
máné
I, búlan A, báwe M, daaangúr ,L Hómasha
4. Ándí alqí daaara (warádaa) zíí thá matakale?
I, wanbara A, agaló mí'té M, Shurk'ale L, máqó gómo
5. thalqí k'ílima Belashangulu almahaáfasa wáné maiyu alqídáár
(waradaagu)
I, Almahaaf sa thamatakal A, mbá tha Assosa
M, mbá thá kamash ,L wala zííqí mbá mathí

4.4 Alqík'ílim Belashangúl gumuz tha addarájá asiasóyú

4.4.1 Ashaqabá Iqík'ílimu u shimbíla gídí máré

Alk'omíagu

Geedí gárraqí nañ k'algaqí nañ k'algala shal k'omía?

Maabí límma s'ak'aañ d'u k'unuñe mbá gídí ndú rothi máré ma d'uk'únúñ ubmbá gídí alqadá ma d'uk'únúñ gu nínañ maáné.

- S'ak'a nafaaale.
- S'ísia d'añondí u gaagú ñinéñ barshiñ ñiné gudndí añ k'illín.
- Gíñ p'us'álu naaré k'ed'e másal : almangoa, albabara, almuz... d'añí míllañ.
- Líñk'1a, alubaan...d'añí míllañ.
- Fudá beñe ní, alfudaa, almaqadínd'añí míllañ.
- Bul d'añondí míthil yaabus, Balas, DeDesa ...d'añí míllañ.
- Mín gíñ buushú ñeeró Boríd, horó, abuñ, p'erod'añí míllañ.
- Gíñ buushu thaayu tíqí mbá añ gídí buushá daaño u mbá gídí buluñ.

Alqík'ílimaňk'a alé/shaman bad'í nafaqí gíñ p'alle mbá mak'osh mithil ua, alfúl, hasíra. Le gíñ p'alla míthil zílí amúhule, gáásha ...d'añí mílleñ shimbílalé thík'u tháñk'a k'illíñ lakiín lé hassa walá nafáñaqítháñ má p'íshí. alqík'ílimaňk'a maay u maabí shak'al p'aala, adíjaara t'uuk'ú gogór p'amaabí míllañ ñinéñ shak'al marégu.

Alk'omía

Nation/ nationality

í geera 4.2

Mootha thá d'ak'o thale mbá mase Asse u mbámbus'añ Bus'añ

1. Ndú álé ruthú tháñ u áné ahulú maabíqí ñinéñ nafagáné.
2. Ndu k'illíñ áshááñ rothí gíñ fed'o ne tháñdú k'ed'e ndú namuqí walá gorúqígu.
3. Ndú shamadíñ maabá gíñ gíñ k'illíní tháñ ñgó abanaú walla bak'á p'uulñáné maáné.
4. Ndu k'illiñ namúqígu walá zíqí mbá gor ahap'une.
5. Alk'omía Ashanashó ndu máre mbá halu máré tháñ ndí ashanasho néñ s'ulláné.

D'ok'othálé asala thá mbá mathí háthú mootha thá.

1. Alk'omialbar to wathik'íne mad'añí (ma hor añ)?
 - I. thassosá ,A thá mathik'íne M, thá kamásh L, tha móqó gómo
2. Alk'omia zíí thá belashangul Gumuz
 - I. gudígu ma d'uk'únúñ A, almadaarasa mad'uk'únúñ M, alqadá márégu faruqí L, k'illíñ
3. Ndú rothí gámuzu náñ máné?
 - I, ndú shínasho, A Amharaña m, ndú gumzusa L, ndú atígíro

Tha alqík'ílim belsha ngulu alk'omia hamísa zííqí mbá gudégu thalo walá mbá saoqígu mín añamañ. mbálogú:

1. Barta
2. Gumuz
3. Ashinásha
4. Móqó u

5. Komó

Tha zíadaa mbá holigushiñ Amara, oromo, agaw, tigire, hadíya....d'añ mílan alk'omía logu holígu thal maaafazaíyu, thalqídaaaraalyu (waaradaaya u lé tha k'abaleyugu).

- Alk'omía mbá Assosa ññinéñ thík'u máré míllañ ndu rothí máré ndulbarto (arut'aana) ñínañ maáné.
- Gamuzu thalmaha afazá thá kamaashú urtha mbá thá matakal u lé tha Assosa thík'uqí gú undú rothí máré mbá gamuzu ñinéñ maáné.
- Ashinasha añá thík'inagu tha matakal, tha dibatié warádaa tha bulan waradaa tha daaangúr u tha wanbara thik'uqígu bíló shugo.
- Maqó thoñor tha idaaara waradaa farakíyu.
- Mágó gomo thaqí daaara mbá s'ullaíyu tha maqó gomo thoñor thalqídáára waradaa Bannbazíyu thik'uqígu nfú máré ñ neñ rothí mare.
- Homa shin rothíndú mare.

Alík'omía alqíkílimale álé thamga Ibaal nándú máré álé garra sha d'uk'íthe k'íllíña ñ k'a nátha mathagalbaal

Ndúrothílá álé huluqí than ññinéñ rothígaláné ayúndú namuqí tha ahapa'unale wala zíqí mbá góر ahap'uné ndú ñinéñ shak'ala adálmia tháñ . p'ulína alqaduqí tháñ, aílíqí tháñ --- d'aní gíñ ad'añ thiñ ndú maabí rothiñe ma d'anaqígu ma thamalaqí tha Ibaal gíñ k'alagalá shandmáñ gor nsúmáñ mathík'a maabí rothiñe míllañ ñínañ maáné másal thalqí k'íllímáñ k'aíyú ndú rothiñlá míllañ amaraña ñinéñ máné. Sha ñinéñ shak'alatháñ ma fed'amaré rothí máre mbá fed'í máré másal: ashíná sha rothí ndú gamuzu gu u albarta rothíndú oromogu ...d'añí míllañ.

4.4.2 Anamua u gugúd añ d'uk'únúñ

Alk'omía thík'uqítha alqíkílimaňk'ayu gudigu tha p'ishañgañ, tha alqíhitiram, thadifak ugíñ zíigu nafa márégí tháñ má d'uk'únúñ másal almadaarasa, anáddaawo, anáfiru ... d'añí. Aú mamánañ íhitarma alqadá alk'omiá máñ

Roothá fíilí Ak'os'olé

Alk'omía maabí zíí añ d'uk'únúñ mbá límma s'ák'a tha alqíkílim d'uk'únúñue mbá rothí ndu d'uk'únúñ gu mma maré.

- Ndu k'íllín ma d'uk'ununuñ ññinéñ maamáré walá zíqí mbá gor ahap'une.
- Tha alqíkílim belashangulu alk'omía humísa ññinéñ zíqí Barta, Ashinasha, Gummuz mágó u omó.
- Thalqí k'íllím k'aíyú zíqí gu walá mbá malk'o míaňk'a másal : oromó, Tigíre.
- Alk'omía thík'uqígu hassa tha alqíkílimaňk'aíyu gudigu tha difak tha p'ishañ gañ tha alqíhitiram.

4.4.3 Shimbílá alqíkílimu

Geedí gárraqí máñ k'algalá sha shimbíl?

Gíñ k'alagala sha shimbíl gíñ mahalaga mbá thik'u tháñgama mbá náfa ashaqab mbá gíymáré fuudaa tháñ ñinéñ máné. Alqíkíilí maňk'a tha shimbílá maha lagayú mbá gídíne míllañ gor alqí k'íllímá ñgúnuñ. Hoshala thá tháñ thábulué háthú fagadaatha.

4.4.4 Alhíissáb giigí míñ roothá shúní sik'í

Alk'adará s'ik'i/ Alk'anúná adíla tháñ tha thoñoru alé p'ula geedíé
Geedí bílo mamáré sa tha tháñ or,u máré sa hal k'aanun. Bak'a íl máré thá thoñoru sha
gíñ mud'u mud'u nígu sa thá thoñorgo tha 10 daaiaqa máré míthíl at'írmbíl, máré thama
Ibaal thoñora hueqí uma máré k'al shá maré guud'a gugu / máré k'íthu thoñoríyú / máré
hoshala añ tháñ thaabá p'íshí u tháábá ganbí at'írmbí le u bak'a sáña thá thoñornínyú
áñ sa thá thoñor hu.

- Geedí gárraqí maha thú álé za(adí)thá tha ñoru náñ tháñgá háthúlbaa?
- Tha thoñora d'añíyu mbá t'írmbílu aña shár tháñórá hú mqñgó huluoáré thal
t'írmbíl lé sháñ adíñó?
- Mango fed'íñgo k'íthu thoñoríyú náñ gíngó?
- Mahátháñ fed'í bakahasal hatháñé adaaqabá s'ík'i hatáñ3 thá shababá t'írimbílú
alk'aanuná thoñorú áñ thama thaalú ma p'íshí ñinéñ maáné. Thal duníu íy u
maabí k'óodé thal k'adaara at'írmbílu u ana daañne mílláñ thaaAfirigá tha daará
Itíop'íiyú sha máabí walá madí alk'aanúná thoñorú gú ñínañ mane.

Maabí yak'as'í mílláñ thár óthá thoñorú láyú geedí bíió gárraqímñínañ maáné maala
sqígu tha lmádaarásáiyúeqí u maala mathoqigu sá walá madí alk'aanú ná thoñor u gu
ñinéñ maáné. Gíñ shak'al geedí fish. tha thoñoru mbá has'u l marthe alk'adaará
átírmbílú másal : alkuuraqí la tha thoñoru, alqájala alama thá tháñotú, thuthul u aqílí
thá haap'úná thá lé ñinéñ maánégu. Thá boolíñk'a maháthú álé saqí u ma háthú álé
mathoqí háthú maadaathá shambá sá háthú.

- Maabá thík'i geedí maalagu ílí / sasó1gú/ áñ p'ula márthé k'íllíñk'a nalk'anúná
thoñorú,
- Geedí k'ala thágagú máré madínúú shambá k'íthula thoñoríyú.

4.4.5 Álqáájala /gíñ móud'úmud'íñígú

- Geedí sha alqájala d'ak'i maabí alú gagátha ma p'ishí.
- Bak'á áshofañ h1thúne / bak'a hoshal háthú áñ tháñ añaámáñé d'ak'i háthú alú.
- Bak'á dáfar(d'éhel) háthú maabí alú.
- Alqajalaáné gíidá alfarmala, albat'aría, anímíra.
- Ma geedí holí thá thoñorré satha barááha u bíyathá alñrasíyú ma saqí tha
thoñorú.
- Alk'aanúná thoñorú háthú maadaathá.
- Mango álé hí thoñorá d'ááñí ñgó ágadaa at; ír mbíl zííqía ngó adaa mas'uríñ í
bak'á áliifia none u bak'a gagíñone míllañ.
- Alqajala walá gídí albat'atia bak'asá hótú natháñ ma áñálé míluqí. Geedí gárraqí
náñ k'algala sha gíñ aduláthí tháñ? gíñ k'algala gíñaduathí tháñ
gíñdsaaafaratháñ, gíñ gíñ haalagundí mbá malhatit mbá adí thafiru. Tha shooru,
tha s'ak'aalú k'íllíñ gíñ adula thítháñ k'agala másal: mbáfíru asfíína, k'urfé,
albalt'ón,,, d'añí mbá thas'ak'aalu : at'írmbíl, almoodaar, alqajala,...d'iañí.Mbá
shórú: at'íyáára, asaarúhd'añí.

q geera 4.3

Mootha thá d'ok'othále mbá massé Asse umbá ma bus'áñ Bus'añ

1. geedí mafed'í máré k'íthu thoñorat'írí mbílyu máré maadaa

2. ak'aanúná thoñoru.
3. Gíñ k'ooodaa maabí alú tha alqáálámú/ thadú níyú alk'adaaraa thírimbílú mmáné.
4. Geedí máré íla gíñ fed'í máré thatoñoru p'íshí walá gí gimañ gú.
5. Ma maabí ágárraníálá alk'aanúná thoñorú adaaqabá mushe thoñoru tha sababa gíñ mud'umudd'í ñigú gagásí baalás shúgo.
6. Sha hatháñ shól alk'aanúná tháñotú ñinén s'ík'l ga hatháñé adaaqab míllañ thá thoñotú.

4.5 Alqáda u gíñ gabulú madí tha are

4.5.1 Gíñ mágí alqádaqí

Geedí gárraqí náñ k'algalá shaaládaa?

Gíñ shak'al maabí añ k'unuňu míthil: mushebebé p'íshaňgañ ashúk'ul d'añí gíñ ahatha maabíiñ k'atháñ mí gábul gabul, Alqadaa madíle thaijáára thadíín. Alqadaa gíñ ad'afarulá maabí tháñ u alk'o míá tháñ alqadaa gíñ faru gudí mmaaan mínañá zí maaba d'aañí aña zíiga gádíqí.

Alqadaa gasamqí áléñ holóñóníñ:

1. Alqadaa madí thaare ma ale shak'ala (gíila).
2. Alqadaa mbáalqiimanú

1. Mbá madí tha are/ mbá müláqí (alqáda mbá alqiddó)

Gíñ shak'al máabí tháábá máré mbá madí míthilí p'aala, ñiñísh. Thiñ thíñ, gugud ...d'anñí. Gamuzú u barta thá p'aalí ññinéñ p'almáré
Lakín mungunuň tha tháñ ññinéñ p'almáré gafa.

Ñíñísh

alk'omía d'afaruqígú thá ñíñísha mare u shambá zí búbaani thá máre ñinéñ ñishi máré.

Asúra Ñiñísha Benishangulú (alberto)

4.5.2 Assak'áfa madí tha are mbá alqík'ílimu

- Geedí gárraqí náñjk'algala sha assak'áfa?
- Assak'afa thá nánó mágíñánéeqí?
- Gíñ k'agalá sha assak'áfa gíñ gígíñolá gábul mbá bak'alá áñ muufal mbá t'k'oló
Assak'afa mágí láqí thá p'aala thá ñiñish, tháñ gundímadaa....d'añí azamaná le
zííña tháyú sha galuyú tha saínsí le assak'áffa bírí míllañ tha gíñ k'illíñ u

4.5.3 Assak'áfa míñ añá góthíné hu

Asábur giida giné saínsué lamín áné athík'iña ñgó annúfaqa /lafáidaa u mbá k'algáné sha náfáqí ma thóha gíné bulúqí tha alfáitaa. Assak'afa gíñ fagad uné tháñ tha shúk'ul, tha gúriyu matho haqí map'íshí ...d'añí

Shambá shak'ala maabí gábólú gíñ p'aalóá ále maaluyu shambá gudaa máré fish máré mathí gíaa súg tha k'oriutha fuudaa beñení hassa barómbá zíigáañ thá fuudá fahashu (dudu) ufufdaa I hatítiñne baro shibíla u tháñ uñinéñ shibíla tháñ.

Gíñ hahagamí ño maabittháñ k'atháñgú gabul (shambá tham thamíñ máré ma agutí u máré e adaafagu maabí p'í;uqí thadárú, Tha zama nalayu alhagúmaazíqí akianúná hakam maabí. Maabí gabulúañá gúdá máré tha zoolalu, tha sururuyú, tháñeerayu thiñ thiña maré añátihík'iñ märéné thá ñeerayú thálo min gíñ p'us'alu na are, giñ buushú

uqúñ, tha k'aara u s'ís'a nñinéñ p'ap'alímáré hassa baró assak'afá hioqí u gíñ ñiníshí ñ máré thadoño walá tháábá alhatíd tha assak'afayú shin fuudá beñehí, alfuudaa ñinéñ ñishílá. Le uñ induñiqneneñ ñishíla hássa.

4.5.4 Assak'áfa na annúfaqá k'edé u alfaidá k'ed'e gíñ náfaga assák'afa

Assak'áfa alfaídæa k'ed'e d'añí míllañ gíñ shak'aláne tháñ míthíl: gíñ p'alatháñ mbá shak'alo la tha digína logí gíñ daaqabíñno hatháñ míllañ naga zínelú bálashú go le alwakídaa has'ulíñone hátháñ thí nagas na alú.

Mbá k'algaña sha hatháñ hia hia assak'áfa yú íla mahatháñ madd'iña anatíjaqí.

Giñ gabulú mbá madí u mbá müllaqí tháábá

- Geedí gárraqí nán K'algala sho gíñ gabulu mbá madí háthúa?
- Thángama añá gudí háthú gíñ gabulu zíí mbá madí háthúa?

Gíñ gabulu alqidaa hábaqí mbá máábí gabulu mbá bak'a máré madaaqaríh geedí ázamznúué. Mathamagala albaal gudí asanakmíllañ geedí waléqí madaaqaríh uma nadíjá máábí dáfare.

Gíñk'algala sha gíñ maabí gabulu ndurptha máré adíínámáré, añá gugudíñ máré, gíñ kathaba mare...d'añí.

Gíñ maabí gabulu shááné gudaa míllañ u shá álé s'úlá hu fedí.

1 gíñ maabí gabulu mbágusuqí (mbá1 malqí)

Thalqáadaayú gíñ s'awarígu míllañ ñinéñ ma máré ----d'aní míllañ nagíñ gíne.

Gíñ k'algala shogíñ gusuqí (gíñ mulí) gíñ thohíle míñ añá zíone aná máné. Míthil: fuudá beññení mahu hú, gíñ níshíla, ber almakámbág 9 faasíd'añí.

Tha belashangul gíñ maabí gabulu mbá gusuqí mithí.

1. tha Assósa gína mbá sheh hojale, gíñ ñisháné, mangífak'ed'e, ber, albanbar a aba moodí zííqí
2. wala mbá gusuqí (múlqi) na gíñ maabí gábulu

Mbá mahuhu añd'uk'únúñ lamíname yak's'a wala thohí mbá surala añd'uk'únúñ míthil / mbá zíítha Assosa dírsha shehhojale u mbbádijas

Ashááfi Hójale le shul gudá máré thaayu holígu. U añá s'ullá añ tha washa ñgo thíkí Belé ma alú ahus'uá mbá s'ulla sha belashangul tha Warada (alqídara) tha Mangeyu.

addárar	Hazard
Addárará ma halagá	Natural disaster

Gíñ maabí gabul alfaida máré u shambá p'us'íne húgú

- Gíñ maabí gabulu gabulala maadaa katabá mamadí máré adaaqarihitháñ.
- Gíñ máábí gabulu ámadu maabí maboolí mare.

- Gíñ maabí gabulu ad'afarú maabí tha alqadá, thá ñíñish, thá thiñ thiñu u zañ alaqarí.
- Gíñ maabí gábulu s'úra ás'ís'í ádaaramaň thá fuudaa.
- Gíñ máábí gabulu bak'íñgó ñgó badaaqa a shú k'lá máñ shin tháalúqa
- Gíñ máábí sabulú sha thik'ína alfaídálegú tha yú añn thamathaga albaalgma p'ishí.

Shambá harabí gíñ maabí gabulu u shambá d'uk'í måré

Gíñ máábí gabulu thá thoñoríndu holónaníñ ñinéñ d'uk'ímåré

1. tha sabaqbaqlqínshahú
2. thal sabábámahalaga

1.Tha sábába alqínsanú

Tha bubaníqí thohíñua. Thá fírí has'ula, thaañ babádí tha d'íshe fifí u zíiqí mbá harabí magúdë mílloñ (mat'awale) á iyúná p'ep'e shíñu nafaruñu gundí.

Gíñ gabuulú shambá mus'nné

Geedí gárraqí gíñ babulú sháné mus'nehú?

Gíñ gabulú dha bak'á hárabímáré añ thamathaqígú thalbáál míllañ k'illíñañk'a bak'á shéhér gáné máám mánáñqí u shabak'a agorla negú añ d'ííña tháalu.

Í geedra 4.4

D'ak'o thálé mbá mab us'1áñ k'alathá Bus'añ mbá masse k'ala thá Assé

1. Alqádaa gíñ faruqí míñ aña zíí máábí d'añondí geedíé.
2. Alqq1daa gíñ zííñine thábishí walá thár otha ñine d'uk'únúñ añrothíné né lé thá sawará rothíné.
3. Gadí baalá sha ál1 anaguthíñia ír k'osh (gíidáñ) alqádá mmáné.
4. Alqidá gíñ shak'al máábí añ d'uk'únúñú.
5. Alqidálf t'íro ma maabí k'óódaa hoofaq.

D'ak'o thá makatabá "I" tha bulue áhlu thnáqí tha mbá maka taba tha "A" hu bulueqí

"I"

"A"

1. Assáinsá fagadíla	I, Alqádá tha bíshí /thalíyu.
Alqinsáñ tháñ	A, Gíñ gabulu walá mbá gusúqí
2. Gíñ shákálá máábí gabulu	M, alqádaab
Mbá gusuqí	L, gínalqadó mbá p'ul thá baqí (mbá madí)
3. Gíñ maabí gabuluewalá mbá gusuqí	D, Niñék'ík'íth
4 alqádá shúúní	G, mbá burgala thiñ thiñ alú Míllañ thágurue
5, Alqidá mbá gíyom 23 shar 6	E, mbá mufala añ tháñ
Itiop'ia	

Thá d'ok'otháláyú ássala thá mbá móthí háthú mootha tháñ

1. Ándí mbá walá malqada? I, p'aala A, gugud ,M níñish ,L haara D, k'illíñ
2. Andí mbá malqádá mul thá baqí? I, haar A adíín Mí, asúrá Li, p'aala
3. Alqidá mufala añ tháñ amaúne gíyne? I shár 1 /17 m, shár 9/23 A,
shaqr /927 L, shár 6/23

4.6 alqádá shúúní

1. Níñé k'ík'íth

Míhí k'ík'íth walá p'íshí bud'í k'áfa alú míllañ u thá wawalu/thá oqólú has'úl márthé adáqab abad'í márre u gadí walá híqí maadaañ sha thoñor aña hinaqí ma bathíre walá guryú fish, u gíñ K'íthiñatha ñgu walá maduyu milák'íl gís'él maqí alfair as námufiña márre édís.

Geedígaale algíñ álé k'ithagu námáre lagíní walá áñ k'íllñale álé wadaagu aña lhagí mue na k'ithagu thíthié sha ale daaagá addáwa gú.

2 had'ua gabula álé d'oñonda

Geedí mushañ wala baagor márre d'aañodaa walá p'íshí shamáré had'u Nanoqí walá t'awaluqítháñgu, t'alagoqígu umushañ thá wawálu gí íné adáqab shawalá d'áánñágáné u walá almádaarasau walá alqáfia walá thí k'ine áshan shugo añ mus'athá sha rootha shuní mane.

3 Ir k'osh anaguthíña

Ir k'osh anaguthíñ gíðaañ walá nafa geedí bílo ak'ol méréiyu u agunú márre álá bak'a k'alábá sha rák'as'í ñ bóólo bus'a ñimaáné.

4 Bus'ík'e s'ííña

Tha alqík'ílañ k'aayu alqádá shuní mílláñn bus'ík'e s'ííña míthíl: ílehu, aregudí, buáre, k'olared'añí aña madíne míllañ thagamuzu u thal bar to sha tha gíñ p'ílínduñ s'ínláné walá p'íshí álá bak'a.

Alqádá p'íshígu (mabá náfaqígu)

- Geedí gárraqí ándí alqádá k'akña sha p'íshí?
- Añañgama mama gaháthú gíñ p'íshíyá?
- Háthú hal maabí d'1año ndí ndu wa?

Mbá k'alágú sha píshí míñ tha alqádábú /mbá ma alqádáb

- Ahamalua
- Ap'adua
- Alqihítíram
- Álé amanu

Alqádá shúúní

Harmful traditional practice

4.7 Alqadab

Gíñ fagadíla maabá p'íshí tháñ / maabá gídí at'abí p'íshí aw mbá shuuní tháñ alqádaab, u shángi fagadaa shamaabá gídí adaab gíngfágadíñóna thángú : haamalu,a alqíhidiram, ap'aadua aamanuadaañí.

Ahamalua

Gíñ k'algala sha hamálá maaba gudínotháñ añd'ukunuñ ma p'ilé, magórage ñgó gíidaaga asábur ñgó d'o k'otha thaaarraha lémin háthú daaafagu thá.

Ap'aadua

Ap'aadu walá alyomá p'íshí añ ñne d'uk'únúñ maáné lé alyómá shun añ, thá fudaa. Tha ashíddaa thá rotha....d'añí.

Alqíhítirám

Tha alqí k'ílíañ k'aíyu alk'oníá dáñí áíyu k'omíá gídí alqádá k'ed'e u alqídá k'ed'e alyómá zíiné mbá maamanáñ álé shaargu u áléqíhídaarama ñineqí walá k'algoalá shan am1 bále gíínó.

Amanaua

Maabí sha máré gudaa mad'u k'unuñ thaa salaama u tha p'íshañgañ fedí álá amanu bak'á lawasuláthí u bak'á k'íthulá gundí thá rothá súúní /thábus'añ/ shagíñ k'íllíñ sha na ádá thaar thé fedí alhák'.

Gíñ shat't'ar hatháñgu

- Anamua (Almusawá)
- Bak'á hasadulá
- Iyú amanua
- Ihídiraamal k'anun
- Almahába /ap'ishua
- Gíñ zííñgo alu ñgó kóode

I. Almasawa (anamua)

Maamanañ ago daaaga gíñ maíyu afaídaa u manaña ñgó daaagá gíñ walá maíyu alfaidá ashúk'úláló walá almasawáno gíñ killíñ alá shak'ala mad'amuqí.

anamua	equality
--------	----------

A, Alhasádaa

Rotha male s'aruíyu shugo Ñgóábnaalu wala p'íshí nagíñ zíí shambálo.

M, Amanua

Aamana míñ alqaíntí alqadaabú maáné alqínsán bak'áhúnáné adaay, alqahal, maabí thayú k'illíñ walá p'íshí.

L, Alk'anún ihidiráma

Geedí gárraqí alqihidiram sha gíñ k'áp'íla ñinéñ mmaáné lásim háthú gíidáthá.

D, Ap'íshua(almahába)

P'ishañgañ gidí alqaína tí míllañ míthíl adaare, abuñothe, maabí ithígí háthúqiyé...d'añí mango sharagu tha adaal míaíyu Ñgó gídí almahabano adaare / p'ishiñgo no u ñgó shák'alagá.

G, Gíñ zíigó alú shambá k'ódíñóne

Gará alhor mmáné sgáñgo has'ulo anadíja shin gíñ zíigó alú no mbá gothíñgo daañoiyúno. Ashan shúgo gíñ góthíngó daaño íyu Ñgó k'óode.

E, Alhoría shambáqí hídaaramáné

Alqínsán gídí alhoría k'ed'e mbá maaná halagá tháñ mbá k'algoáláa Alhoríá Alló míthí: Arúuhá k'ed'e shá nágúdaa thadúníaíyú, shá nárootha shá ná gusu, shá ná thíña...d'añí.

4.8 Shambá gudilá / Shambá sákanlá

Gugúd alqádá alqádá madí thaare ñinéñ maaé maabí gúdí gú thá Belashangúl gumuz shá máré gudaa thale /shá máré zía natúh / p'alígu daaajarígú.

4.8.1 Thíñthíñ

Alqádá thíñ thíñú mbá hoomó

Geedí gárraqí háthú madí alqádá homo shámbá thiñ márýá?

Alk'omíá hoomo thiñ thiña máré t'uk'a gíñ gu ziina tháñ gayí u gíñ thiñlána thayú alhatánala / gádaa/ maabí fále bólí máré u míhí maboolí máré u bangórí bílo thá bunuthálé u mushañ bílo thá mmáánathá lé.

Asúra 4/5 Alqádá thiñ thiñú mbá hoomó

4.9 Alqádá wala p'ul thábaqí illa míñ thalúyu (mbá alqimaanú)

Gíñ gíila ma zañzañla, ma hohóz míñ thaaluyugu míthil: adíín, haara, hohóz ashat'árwa gílagu k'íllíñ walá madí tha are u walá p'úlágí tháábá le mbá shak'al saíns k'ílliñ.

Haara u haará ashat't'aró

Barta, gumuz, Shanasha, maou goomu gídí máré mbá boolí maré. Mín mbá hárráne maabí k'íllíñ á bíshi mare ná k'óla u ná d'oshayú.

Haará shat't'aró

Malaharb zííqí walá mushe ñinéñ harane than.

- Geedí gárraqí háthú madí haara hera agusoweqíya?
- Walá ma madí háthú d'ok'o tho maabí thaíru háthú máthó thá háthú rothu tháqí thaalú.

Asúra 4/6 Alk'omíá ashinashó hoházá máre thalqádaa máre

Adíín :

Tha Iqík'ílímáñk'aíyu aiyu alk'omíá gídí adíína k'ed'e u gídí náá abadí máré gídí añaá ábadí máré gídí alhorí á gó k'íllíñ walá zíiqí mbá k'algálá shagíña mbále bak'á míthil :alíslaam añaá abadí máré k'algálá almasifigid u mbál gíristaanú k'algálá shúlí algíristaanú. Alqádá mááíñk'á gó náá abadí máré naqí tháñ thá thiñ thiñ, thá nísha, thá haara ta díín, thá mushe bebé...d'añí.

Maabí gudí tha gubá k'ík'ítha k'íthi máré geedí gúdur shambá máñ walá huliqí thambá nk'a the. Gadí k'íthílá nád'oñosha thal birshu ámámánáñ shauríñagá náqáhatha u áné ad'ano shíñá 7 maráát máál a haasabíláqí. Álé thama at'arbe sa thaare algis'ahu u álé gíyogalmadíidaa / guguriňa/ thak'o sjálé garoga asahan bíllo ále fuud'a íne tha are álé bía anóba lé assaqa 11 asubu álá k'íthá gadí baró.

Alk'omíá gamuzu shambá feed'u máré gadí itale tha gadí níñele the mafulaqígu tha sugu, thaboshu, walá añaá hoñla, máré ithiqguqí máré haara sawa mina mbá p'ishiga na ángú agádí itale áné d'akotha musháñ Ngó fééd'álá yá? Ealá ma gídí íté nadaaagá alhatiá u musháñ shin nádaa bangóréqí míñ thaló máré gíalyómá Iqírisu máré had'u.

4.10 Alqáda shambá has'uluné

Geedí gárraqí alqadaa shaáné has'uluné?

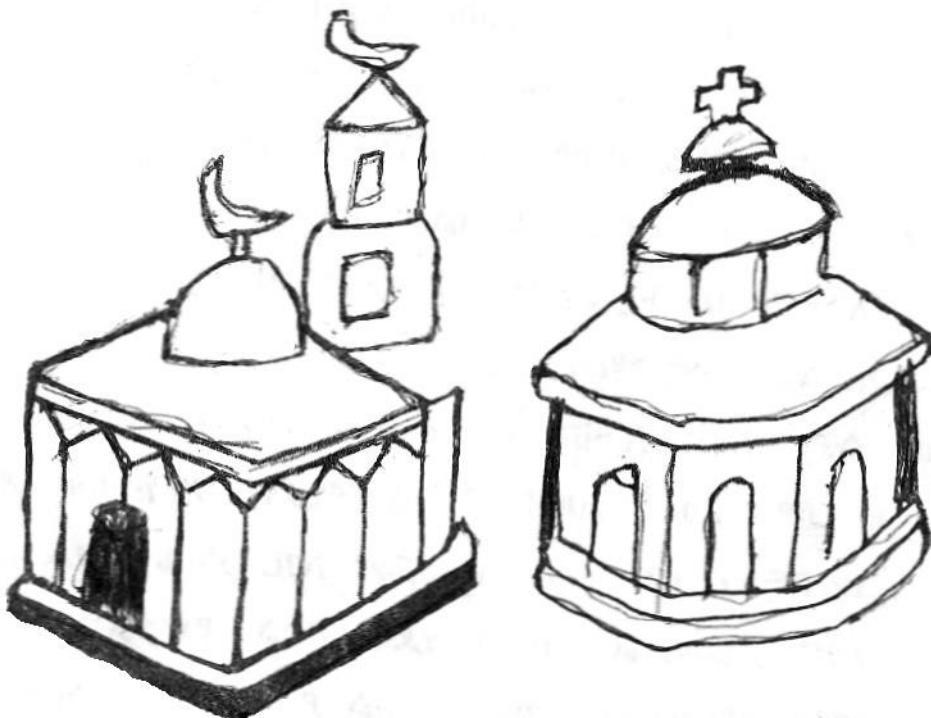
Alqádaa d'afaruqí tha gugídú, thá rothayú has'uluqí. Alqada d'uk'í manañ u manaña na adaatharhé sha zíí shambálo bak'á k'al nñóne sha goruqígú. Ndaamilí maaba t'oríñneñ maáné daajarí fuluqí tha maabí ñgúnñ le, gárraqí thammabíñgu nuñ thé ashan shugo alqadaa márë ma zíí mbáa shun shuniñoqí badaalnalu namus'a na adidiña alqadaa tharthé.

- Geedí gárraqí thaqí k'ílmáñ k'aíyú alqádagú shááñ shabahaw márë?
- Maabí gudí thaqík'ilíma k'aiyu alqadaa márë shááné madíñ márë naqí?

Alk'omíá thík'ila añ d'únuñ tha thíthiñ u tha ñísha namuqíígu. Bartau shanasha d'afa ruqígú thá mushe bebé, tháñísha u tha thiñ thiñ.

4.11 Anamua álqadó

Thalqík'íí mañ k'aiyu alqadaa d'afaríñuqígu zííqí u adííngu zíí gílagu k'íllíñ sha alhoría zííqí shambá fedíí márë ñinéñ shak'al márë né thalqík'ílmáñ- k'aiyu adíína zíígu míthíl : Alqísílaam u algiristaan maabílagú k'íllíñ gudí- gu ma p'ishí.

4.12 Alqida áyadila tha alqik'ílimaňk'ayú

- Geedí gárraqí alqídá gii maabí k'illíñ thalqik'ílimaňk'ayú k'ééráthá hugú.

1. Alqíidá mufala aň tháñ(Adár thaň)

I, Shahar 6 yom 23 Itiop'ía alyó maló gagala Itiop'ía It'ali alú tháñ ñinéñ
Mmaáné
A, Sha har 8 yom 27 ayadila alyomu mufálá adará s'ulla sha Addawa
M,shaar 8 yom 23 alyooma ras'ala Baruañ alú tháñ tha alqáalamú.
L,Shahar 9 yoom 20 alyooma gagala Mangísídu alu alyooma thík'ala alhoría tháñ ñinéñ
maáné.

2. Alqídá adíína alkírástanu

I, Shaha 1 yom 1 Assána t'o k'oló u k'alga máre s'ís'ía amudaa
A, shahar 1tuom 17 Alyooma d'ooshala iyísa gadí marian
M, shar 4 yom 29 Alyoma walála iyísa tháññ ñnéñ ayadí méré
L, shahar 6 yom 11 Alyómá k'at'asala ísa tháñ tha bul s'úllayú sha yurtánós.
D, hoofa shaharéñ,Máré gía alqidí báró

3. Alqídá alqisílaamugu

I, Ma maabí hoofe shahar alyóómá faat'arla álé gía alqid.
A, íd alaqadaha / arrafa: Alyómá k'alálá nabí alah Ibirahím sha nádá ha
thá gadí k'ede / mafufa zílqí alyómá sálá tha maka ñinéñ maáné /
mina mbá k'odí hoof thá 7 yóm álu íne áyadíne.
M, Id alqmáulid: Allyómá walalá Nabí Allá Mahámad ñinéñ mmaáné.

4. Alqídá áshaqabú

Alyómá thamá álk'omía adaansíímá méré tháñ ñinéñ mmaáné u mbá t'íríthiñ méré
alqáadaa máre tháñ ñineñ mmaáné.

í geera 4.4.

Mootha thá d'ak'o thálé asse / bus'aň

1. Alqáda gíñ wáras (thík'i) geedí míñ añá zíí maabí d'añondí añá zíigá géédí wál (ol) maréqíeqí ñinéñ mmaáné.
2. Gíñ zíí maaba tha bíshí walá tha ndu bas ñneñ rothíne lé thá sawara u tha Kataba rothíné.
3. Gadí K'os'í náfaqí álé anaguthúña ir k'osh.
4. Alqáadaa gíñ fagadílá alk'oomia tháñ ñinéñ mmaáné.
5. Id alfit'íra min mbá k'ódíla hoofaqí ñineñ gíiláne.

Ahulu tha d'ak'othalaqígu shambá nafa máré mbálagu zíí thá “ I “íyu u tha “A” íyu le

“I “	“ A “
1. Saínisa fágadilá maaba tháñ	I . Alqádaa bíshu (alu)
2. Gíñ shak'álá máábí gabulu tha	A. Giñ gabulu walá mbá alú máré mbá
mul thabaqí u mbá mad.í	
3. Gíñ maabí gabulu mbá walá gusuqí.	M/Alqádaab
4. Alqádá súúní (mbá durraqí).	L. Alqadaa mul thabaqí
5. Alqídaa gílá shahar 8 róm 23	D. Mihí k'k'íth
6. Assáná t'ok'oló.	G. S'ís'ía amuud'a
	E. Mbá mufala adaara
	S'ulátháñ sha áduue

Azalathá d'ak'o thale mbá mathí háthú moothathá

1. Andi mbá walá malqadá madí tha relw álá mbá múl thabaqí)
I, asult'a A, gugud / asugún M, ñísha ,L haara
2. Ándí alqádá mult habaqí u mbá madí thaare?
I, haara A, adiín M, Alqadaab ,L Asúra
3. Amúné áyadilá alqídá p'ud'aga alqaalam baruwañ alú?
I, Shahar 1 y óm 17 A, shahar 8 y óm 27 M, shahar 8 y óm 23
L, shahar 6 y óm 23

Moothá thá rooth á d'ugu r ílagu

1. Alhaguma íhatig y óma awune gagáné adaar g í alu (míng ís ítu álu).
2. Alqádá thoñorífu faru natháñ k'eera thahu talata.
3. Alqaídá mufálá aduá tháñ awné.

4.13 Añá bür maabí álú tha alqík'ílímáñk'aíyu mbá álqadó u azamanú

Náñ k'algala sha añá bur máábí alu mbá mal moodá u mbá álqado?

Náñ daa máré maabié nalfáídaa?

Bak'í shaqab máré gíídaaa adaaf d'1uk'unúñ u arááqí ma d'u k'únúñ míthíl máré gíá adaajaamu, assí asa u shimbíl. Míthíl:

- Gíñ bur maabí álú
- Añá alígírayó
- Añá addaawó
- Thoñor
- Añá ádíínú
- Gugúd mad'u k'únuñ thá p'ishañgañ

Gíñ bur maabí álú gasamqí aleñ holóñoníñ

1. Mabá álqadó

2. Almóoda (asak'afa)

Mbá k'agalá shambá adó míthil: aňá adínu u gugud sawa / and'uk'únúň / aw roothá fed'ila sháálá gósha aň adínu. Aalmazígidiu shlí galírsítaanu... d'aňí. Maabí ámanígú tha adíin máré sá thálóqí lé aňá garralá alk'uraqán u aňá garra álgíri sitaan...daaňí.

Geedí gárraqí aňá gudí háthú thaáñú tháñ gómaal má1daara samaáñ zííqí mbá garálá mbá huluqí thá adíinaleyá?

Aňá ak'uraqanu u aňa algirisitaanu maabí agárра geedí bílo adíin mágíngala alhuruf gu mbá lk'uuraqanúgú u alqadaabá adínu. Maabí gadaarígu máré rothuqí tha roothá hoonoyu ma maamanaň mushé shááñé beene u shaáné salafaulá thí...d'aňí.

1. *Gíñ bur maabí alú mbá malmóódaa (assak'afa)*

- Almádaarasa
- Aňá áddaó (Aňá ássahó)
- Thoñor
- Aňá firu
- Shúlgudíla thaíyú

1. *Almadaarasa*

Mín gíñ bur maabí alu kk'illín thamáré iyú d'ak'únúň almádaarasa ñnéň maáné tha alqík'límaň k'aíyú ñnéň daa alfaídaa míllaň lakíín walá k'alña sha wasalíňá maabí thí aň k'illíňálé.

2. *Aňá sahó*

Aňáló alhádáfá k'ed'émna d'íña alqafí a fanlílu alu. Másal mbá thík'uqígú thalqí k'ílmáň k'aíyú. Alhosbitalía, almoustashifa, alanbar,...d'aňí lakíín thaíí k'ílí maň k'aiyu walá d'aňí míllaň sháné ahulu maabí d'uthuqí lé hasa.

Aňá assahó	Health center
------------	---------------

3. *Thoñor, almaasúra u shúlí gúdilá thayú*

Gílagu k'illíň sha k'alalagu tha alqík'ilí maň k'aíyú lakíín lé hásá walá hulaqí aň k'illíň.

??

4. Añá ágúrú

Gíñ k'agala sha añá agurú añá agurú añ aná alk'anunú máné u máré ahuha ak'anumbá ásawa wu asháqab u máré madí ñá thoñora adaa lmiyóqí shambá shák'alá. Tha lqík'ilímañk'ayú añá zíí asult'a d'añondí:

- Thalqí k'límú thál má itábá dk'aa aanunúiyú.
- Thalmahafasaíyu thá almák ítáblkanunuñ úiyú.
- Thalqídaaraíyu tha almakítábá lk'anunu núiyú.

Maabí shak'alígu tha makítábálaíyugú maabí asalashaqab ñinéñ maamáré umaré k'óódaa gíñ k'ílliñi.

Almakítábá alk'aanunu

Almakíthabá 10 thasult'a agúrá maalú ñinéñ shak'alne.

Agúrí ma alú mbá almahafasó u mbá warado/alqídaró

Maabí asha k'alíñi agúr u a náyíbá k'ed'e lé aguríndu zííqí thal makítábá s'ulaíyu shamakítába almsawá (anamuwo)

Másal :

- Alfiridí
- Alboolis
- Asígín

Almactabalogo k'ílliñi mbá almasawo ñnéñ mamáre uthik'ilagu thaqí dááraíyú, tha mahafasaíyu, tha alqík'ilímu ulé thalhaíyu/ k'abaleyu.

Shúlí alfirdú

Gíñ shák'al almakíthabáló maabí gíi roothá shuni tha ashaqabu na beerayu nashuthalu áné hákama thafuudaa /tha asígíñ sha bak'á máthí glíné roothále tááni.

Alboolís

Geedí gárraqí ma mamánáñ gía ajaríimá ndá mádiñga háthúne?

Ashúk'úlá álboolishú ashaqab shabak'á gímáré aljaríimá máré thamagalbál u mbá gíyoone máré mu fa máré daa alfiriidiye.

5. Añá shimbílú mbá aáshaqabú

- Albank
- Aná salafíla
- Añá shimbilú/ alfaínans

1. Albank

AShuk'ulak'ed'e áné mus'a shaqabe fuude, áné age na gundí, áné ha s'ulou áné áwala tháñ k'a tha lqík'ilímu albánk holonniñ ñinéñ zííqí náfaqa ashaqabqí tháñ u náábí alma kítabúqí than.

2. Añá asalfío

AShuk'ul/ alhadaaf d'k'unuñ ñnéñ maáné ashaqab thal horío máré gia abuura máré has'ul fuudaa tha salfía íyu máré náfaqa boolí máré than.

- Geedí gárraqí halá háthúiyu mára nagíñ k'algoalá sha asalfíayá/ mahaalá háthú alfái dák'aed'e námbálo?

Alfaídá k'ed'é

- Maabí shak'alígu amanuqígu.
- Ap'adu wa.
- Hawangí d'uk'í.
- Ámoduqí thalbánkthí.

3, Almakíthabá fuudo

Almakítaba thama agurí k'iliñ ñinéñ maáné ashuk'ula k'ed'e nabuura algísia (algíbír) adaaám míñ añá zíí áshaqab mádaa alhakú mé álha kumá ná móóthoma daa mía ashaqabé álé mus'a adaar tháñ.

Í geera 4.5

Mootha tha d'ok'othale asse /bus'añ

1. Alk'aanúná áhuhálá sháaná hákama ashágáb maabí ma alú ñnéñ k'odíñ aqíálé shá k'alaataháñ báró.
2. Lé añá almasawó añá aguru ñinéñ mane.
3. Gíñ k'algoalá shaal hokum thá fudaa/ tha sígin.
4. Almákitabá lk'aanunu maabá áshak'alíné agura ma-alu u anayíbáked'e.
5. Thataqá sáalmahafa sóiyú u mbá lqídaaaróiyú agúr mbá maalu u anayíbak'aed'é ineñ á sha k'oline.

Ahulu tha d'ak'o thal aqí mbá zíí tha "I" íyu tha mbá zííqíle tha "A" íyu

"I"

1. Almádaarasá huluqí thadíína
2. Aná abadilá/ añadíínu
- 3 Añó bur maabílú
- 4 Maabá giyó alrííma

"A"

- I, Almákíthabá lboolí su
A, anásaho
M, almásigid /aná allkiris taanú
L, añá agárralá alk'uraqan/aná
kirsítaanú

Móóthá thá d'ak'o tha bííló d'ugurí lágú

1. Adaarjatí asul'ta tha alqík'iliímañ k'aíyu k'eera tha hu talata.
2. gíñ bur maa bíálú mbá mal moodaa kát aba thá taláta.

4.14 Maabí madí hú

Geedí gárraqí madí háthú na gíñ k'algoalá sha gíñ shaaríqi thatháárá?

Alqinsán shá áné gúdaa tha adúníayu thaara gínañgúnuñqí tha alú k'ene uná thík'áné anatíja thayú ulé hasá daa anatíja ,másal shambá hululá thaqádaaiiyu, thassía saíyu, thá shímbílu gílagu k'illíñ shá máré daa anatíja zííqí nalusura mbá k'ítha gana k'áfamáré, íetha shímbílá máre Leetha shíddá máré. Míthíl gíñ thará máreqí thaalú máré aríáta

Almasírahía, haara, gofíñ, kataba, tháñ alfsafa asáinisu adíginalóogí máálá áswaríñ máré allama máré ashaqab, gílogu k'ill1ñ shabá k'algáané gíñ tharaluqí.
Geedí gíñ tharalaqí madaalíñ garra háthú maadá háthú namáqaná k'edé tha Itopiaíyu maabí shak' ale shambálo shin háthú górr a thá, Háthú shin d'ok'o thotha maabí tháñ gama ma maabí mañ zíiqí mbá sha k'alegu /mbá shak'alígu mina mabale tháañ ñagamaiyu, thalqí k'ilímáñgá maiyú kátabo thá gu nahu háthú sawo thá tháñ álé roothuqí thaalú thalfá.

I, Thá kataba

Geedí gárraqí náñ k'algálá sha kataba?

Tha adaarañk'aíyu tha Itopia maabí s'úlláhu gú thá kataaba madí háthúá? u tha alqík'illímañ k'aíyú?

Gíñ k'algálá sha katabá alkítaa bamajahasa mbá rothí ataqrí hushambá gudíño tha duniaíyu thale, u rootha dugurí /s'as'aríñ/a/ shambá s'ulanagu ná maabí katabígilogú máábí katabo.

P'aadí alu na shuk'ulalo míllañ gíñ fed'íño sha ngo kataba ná ná híngó alu áwalí shambázíne ñnéñ kátabíñóne míthil alqínsáñ mabeeqí mabeeqí madudi'í magudí, mashauñgáñ masshñgañ

Tha Itiyap'íaiyu d'áñína maabí shák'aligu shambálo udá anatíjagu u daamáré lé hásá míthil s'agaíyu kabira mathíhín, Hadís Almáíahu Baqalu Gírima, sabahad Gabíra ígzabér, Daabála saifona.....d'añígu.

Hadís Almaíanu ñnéñ halhu thá ka tab aiyú míllañ thá Itiyop'íaiyu.

Alamaíahu shák'álá ashuk'úlá almakítabu miílláñ masharma sashuk'ula 10 kataba gínañgunuñ.

Ataqríh/alkítáaba d'añnondí alqísím alkitaabalagu: ap'íshua lémin ale díírngó, aljaríima u alhú kum.

Alamaíahu gíñ amoduaáné tha dunía k'íllíñ thí alkítáaba jahasáné mbá s'ula sha ap'íshu alánmínala d'írngó alkítáabalo magaaraño wala shíliñí ñgo mín aná thár náqí le aña k'odíne sha maaíyu ataqríh u alqadaañ k'aumadí ñiñgó thoñor. Maabiñk'a gárramáré u daarjjamala tháñdu lqínglíshu shibílá lálú aduníak'íllíne hal hu míllañ u a s'ulíña adár hu.

kataba	literature
--------	------------

A, Sains u attekínológi

Geedí náñ k'algálá sha sains u atteknalógi?

Sáins: araqí, alk'anún, a daaqa bír (hu k'ik'ith) ----d'añí gíñ.

Mase wala mbá mabus'añ gíñ adí s'íkí kaanímbá alo walá mbá zíí asháqab thaalú/ alhhíbira k'a p'íla gínañ gunuñ tháñ. Adíginalogí shin gíñthík'ila anatíja dáné/ másal alfaidaaá masínaqó gíñ shak'álá mbá madí thaaré.

Gíñ k'algálá shá í geera tha saínis maabí madíñ gundí mbá tháñk'a thasse walá tha bus'añ maasha tha asse máré shá k'ala gíñ made thaare másal: máré búúra alhábralú, máré amad'u, máré rotha tham bálálu shámáába nagudaa tha duniaíyu thale midíñ íne shambá gudíne másal shambá thíne, shambá thik'íne ddaawa shambá ñíshíné mithil anadija saínisú p'aala gíñ buushú raba, u alfidaa máré zíiqí mama nañ shin aña ddaawo gíñ has'ul bad'íñ gíñ álé k'ap'aga addaawa parna are.

Tha dárañk'aíyu tha alqalamu udaa alfa idaagu hasa míthil: Dígidor Agíilu Lam s'ís'ía are máñ mbá s'ula índodí mbá shak'a líñolá ma ór álaíyu dáká báqígu thal bad'ín gína

thíkílathí thafiru mbá s'ula Bilharzia mbá has'ul masho mashiyo samamalal tha addaa wala yak'as'egu daaaniñ addaa wa 10 k'alne gíila magíñ fud'ila albuñiyu than. Le har aqiyutháñ.....d'añi u lamín thík'a alja hisa min tha alqámú mama bíñgunuñ shin zíiqí mbá shá k'alé gu shambálo míñ thaqík'illím añgámaiuyú k'éérá tháhú háthútrothu thágí tháálu thal fásilú.

M, Almasírahía (masala)

Geedí gárraqí náñ k'algala sha almasírahía (attamsiliát)? Gíñ katavíla u gíñ shak'alo gogiñ mbá madíqígu tháñgama katabo thagú na hu máre háthú rothutháqí tha alu tha alfásilú. Tha Itíop'iayu maabá thik'a adarja d'aañi añañ zii ashaqáb maaba p'uliñ ashaabe gína mílláñ másal artísít Wagaíhu Nígaadu ñinéñ manímira wahíd tha adaarañk'aíyu sha k'ale míllañ gia anáatí baráñi yeí máré buuralú tháño máré fasa haqí....d'añi millañ. Daaníñ alkitába k'ali sha ap'ishua lamina álá dirañgó sha maabí k'illíñá na hibá muus'áne u ás'awarí ñáné.

L, Haara

Geedí náñ k'algala sha haara? Thalqí kílímañk'aíyu thá Belashangul tha Assosa thalmadínaíyú maadá háthúqí na maabá hárí máraya? Gíñ k'algala sha haara gíñ p'ishí thailíyu mbá daa almaqaná mbá mad'íno tha íle mbá beela u mbá hara thañ mbá daa almaqana mbá mad'íno tha íle maale beelá mbá alqaado u mbá lmoodo zíiqí añañ addínú u aña albooshó lé añañ alqiidú --- dáñí millañ. Maabí hárí thalu (sak'aafa) moodaa míthil: T'alahun GaSase, mahamud ahamad, aster awak'e Álí birra....mbá p'ishí asháqábaá Ithíyop'íye míllañ T' alahun Gasase.

D Haara mba addíínu

Gadí walalá tha akisum mbá s'úlala k'udús yaare ñnéñ haara haará addíínu kabaal ana haara tha addíína algíriitaanuíyu agagárrala tha gundí d'aak'a u algirialó gasamlá áleeñ talata.

1. Thá gíqis ,2 thá ísílina ,3 tha amararat

Almaqana mare

- Gíqis = mbá tharqí/ awal / mbáthí k'alá.
- Ísílina = mbá mad'í / nimira ídínén.
- Amararat = mbá manímira taláta tha asiata amararat gídí almaqanafísh k'algala gíñ zañzañlá.

K'ídus yaared t'ot'oríñi máálé agarrañ maabí lé tha almadarasayu thá adis ababa almadaarasá zíiqí mbá s'úlatha alqísíma k'ede shambá s'uláné yaared almadaarasá haaró.

G, Haará mbá álqadó

Tháñk'a tha Itíop'íyuiyu thalé maabí mañ zíiqí mbá nafqígu gíñ beelá hare mbá alqado maalé har gamaré míthil: Asafa Abaate u meerí.

Ar moden mádílagu miillañ tha alqáálámú Merí Armoden sha ñine maáné mbá thara haara thá adaarank'aíyu u lammin haarél thalmooda.

E/ Gogíñ

Geedí gárraqí náñ k'algala sha gogíñ?

Ma zíqí tháñgama na maabí shak'alne k'eeratha hu u háthú rothu thágí thayú thal fásilú. Gíñ k'algala sha tha gogíñ d'añí nagíñ zíne thayú másal: sawara kataba, ashuk'ul shak'ala, haara gíñ s'awariñí mbá mbá tharaqigu thaalú fámílu ñinéñ maane maabí halhú tha addarañk'ayu míthil : merit aritist 'Afa wark'. Tagíle madíla lé tha alqaalamu u sha Affrí K'iá náthik'a alhoría p'íluagáné míllañ thá gogíñ induiyú madíñanaqí thalqalamú uthiík'a aniháás ma aljaáhisa.

gogíñ	craft
-------	-------

Ariáda

Geedí gárraqí náñ k'aalgala sha ariáta? u nañ zííné thayú? Tha alqí k'ílímañk'ayu ma maabí máñ zíqí mbá shak'al ariáta d'ak'othothagú háthú rothú thágí tha alfásilú. Gíñ k'algala sha ariátá asheerua míñ tháñ tháñ u fedí alkúrá hú, alkúrá thabo, alkúrá shímbíru, lé buuna, gud'a d'aak'a, --- d'añí míllañgu.

Tha adaarañk'ayu ariáta d'añí míllañ lugin min thambá1lóyúgú mbá maaña nímírá wáhid thayú buuna ñinéñ mmaáné.

Tha dígiray mbá s'ulala nagadíras Gabíre hiwad Baygatáñ badálíñ shak'ale 7 sána tha Itiop'íayú áné ha almuurgab / k'urfe/ áné adá tha Austírlíeqí sha áné gárrao míñ mbá górrané baalá shugo tháño alé agena tha Germáné sháné gárrao ajámaqa shambá garáné 18 sána álé harajalu tha dígítoret dígíri

As'é míllík shambá bad'aa né nádó sháné álaje thá Itop'ia shambá badaáné ále tháma aña sult'ó male shá k'alí tháló nákátaba alkítáábá mbá lhakuóu mbá há kaki asháqab.

Gíñ shak'alalal araqí gíidaalal

Nagadíras gabíre híwad killíñ fíiana alú u áné ámara algínisa gírigu manna shale fía Nagadíras Gabíre híwad daaño le maabí k'ed'e mbá shak'aláné tháñgú ámaráné thá sanad 1911 rú maabá shañne walaléné áné tháma boolák'ed'e thal báál. "Adíñ mbáluqa u Adár mbáñk'a" ñinéñ mmaáné.

Tha alqafírk'íayu U tha alqálámú u as'ulíñá adaara ñ k'ahu míllañ. Alqálámá Itop'io álá áhaatha alú u álá áshushuña thá shor u álé haaraga thadaarañ K'aíyu míñ maabí bunigú mbá ma márégú : Ababe Bik'ila, Momo walde, Baáinéh Tínsámo, Dírartu ulu, fat'uma Roba, Haílé gabire silláse, k'anantisá Bak'ále.

N, Asíasa

Geedí gárraqí gíñ k'algala sha síasa madí háthúá? d'ok'otha thá maabá ágárrañ hathú áné mádiña háthué. Tha alqík'íma ñgámayú maabí daa anadíja tha asiásayú madí háthúá? Ma madí háthú K'éérá thá hu háthú rothu thágí tha alu tha alfásilú. Gíñ k'algala asíasá almáqána k'ed'é ndú Saínsú mmaané, gíñ madíñí ñgó shambá dám ñó adár u shambá ádidiññóne tharthéqí ñinéñ mmaané.

Tha dáráñk'ayu maabí anadíjá tha síasayú d'añigu míllañ másal -: sannat 1878 maabá walalá.

B Gíñ máñ shak'ala mbá t'ok'olo (ALfalsafa)

Geedí gárraqí nañ k'algala sha gíñ máñ shak'ala mbá mbá t'okolo (Alfalsafa)? gíñ k'algala shambáló thoñorindú k'ak'áb tha álé k'áyara gíñ mahalaga thañ sha ale maada shambá zíñé walla gíñ p'erlá gíñ zíiqíyu tháñ sha ale thík'a gíñ máñ shak'ala mbá t'ok'olo (ALfalsafa) sainsú ñinéñ maáné

Tháñk'a tha Itop'íáiyu maabí shák'ala Gíñ t'ok'olo (alfalsafa) d'añí míllañ mbá ma máré gu másal: Zaraíak'oob, T'íbabu, daagata tíyu wolífd maabílagu k'íllín tha samaana as'e saraía k'ooob hoolaqígu / hadaar ámaré shale fagadaa maaba ma agrr u mbá shak'alá gíñ t'ok'olo nalqísímá máré álé s'ulla thagogíñ. Zaraíak'oob gíñ p'ísháné thayú tha alqáalamú Adíín shá áné zíía beeráneyu míllañ tha kataba, thayú p'eera u katabáné tha alwárgayú walá ma hibígáné añ máálá áp'íshugáné ahap'úná thá. Maabí áhuhigiñ t'ok'oló k'íllíñ s'ullá tha gogíñ.

í geera 4-6

Mootha tha d'ak'othale mbá ma asse asse mbá ma bus'añ bus'añ

1. Gíñ k'algalá tha gíñ tharale mbá t'ok'oló gíñ mus'í hatháñ shambá gúdíña tha adúníayú thále mmaané.
2. Ashúk'úlá katabó p'ad'íqí.
3. Asiásá saínsa hakamla tháñ ñinéñ mane.
4. Ariáta walá míñ thaayú ñinéñ thárñáneqi.

Giñ haaró mbá beelá thá gíñ beelá haréqí walá haará mmaané.

Ahulu tha d'ak'othalaqígu mbá zíí tha "I" íyu tha mbá zíiqí le tha "A" iyu

	"I"	"A"
1	Ababe Bík'íla	I kataba
2.	Hatís Alamíahu	A, Almasírahía
3	Gígídor Akílilu Lamma	M, Haara álqadó
4	Wagaiahu Nigadu	L, Assiásá
5	AFa wark' Takíle	D, Haara thá thoñorá t'ok'oló
6	Nagadíras Gabire híwad	G, Asinís walla dígínológí
7	Saríab k'ooob T'bábu	E, Haará díínúgu
8	T'alahun Gasase	u gogíñ
9	K'ídus yaared	N .gíñ mañ shak'al mbá t'ok'olo (alfalsafa)
10	Méérí Armóde	B, Ariáta

UNIT 4 - English Practice Page

I. Nafaqatháqi thá roothá ma kátábá thá asandúk'ú hathú mootháthá mbá huluqí tha asurále.

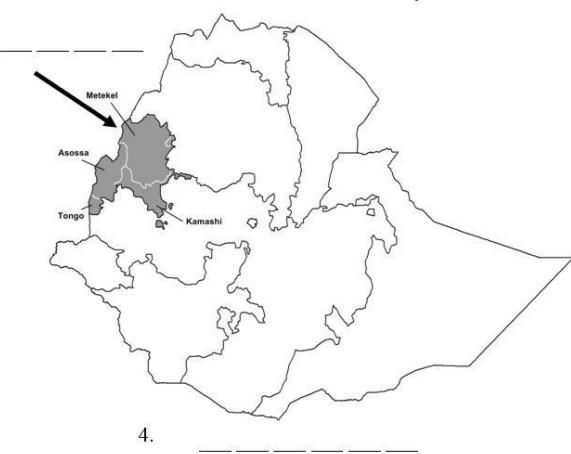

1. h _____
_____ r _____

2. l _____

3.

4. _____

health centre

literature

nation

zone

II Fagadá alhurufá Alqingilizú mbá ma katabá.

1. Thik'athá roothá Alqingilizú mbá kátabilá alhakumá tháñ hathú katábáthá tha alkarasáñgamayú

fgalegislativewnuexecutivekdisjudiciarylm

III. D'ok'othalágú hóli thá bulué ahulutháqigu tha mbá hulu maréqi tháñ.

<u>J</u> 1. key (of map)	A. adarará ma halagá
<u> </u> 2. administration	B. anamua
<u> </u> 3. nationality	C. asak'ááfá
<u> </u> 4. authority	D. alqáádá shúúní
<u> </u> 5. law	E. adarar
<u> </u> 6. civilization	F. mbá alqimaanú
<u> </u> 7. hazard	G. asúlt'a
<u> </u> 8. natural disaster	H. alqidáárá
<u> </u> 9. harmful traditional practice	I. Alk'aanún
<u> </u> 10. equality	J. almuftá alharičó
<u> </u> 11. spiritual	K. alk'omiá

UNIT 4 - English Practice Page

I. Nafaqatháqi thá roothá ma kátábá thá asandúk'ú hathú mootháthá mbá huluqí tha asurále.

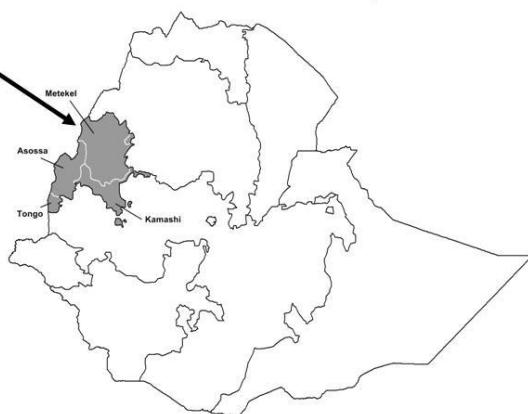

1. health centre

2. literature

3. zone

4. nation

health centre

literature

nation

zone

II. Fagadá alhurufá Alqingilizú mbá ma katabá.

1. Thik'athá roothá Alqingilizú mbá kátábilá alhakumá tháñ hathú katábáthá tha alkarasáñgamayú

fgalegislative wnueexecutive kdijudiciary lm

III. . D'ok'othalágú hóli thá bulué ahuluňu tháqigu mbá fthu maréqitháñ

<u>J</u> 1. key (of map)	A. adarará ma halagá
<u> </u> 2. administration	B. anamua
<u> </u> 3. nationality	C. asak'ááfa
<u> </u> 4. authority	D. alqáádá shúúní
<u> </u> 5. law	E. adarar
<u> </u> 6. civilization	F. mbá alqimaanú
<u> </u> 7. hazard	G. asúlt'a
<u> </u> 8. natural disaster	H. alqidaará
<u> </u> 9. harmful traditional practice	I. Alk'aanún
<u> </u> 10. equality	J. almuftá alharító
<u> </u> 11. spiritual	K. alk'omiá

Glossary

ተ/ቁ	በር ተና	አማርኛ
1	Assak'afa	ሥራጥኬ
2	Bazara	ማብ አሽት
3	Daahale/ s'ahálé	ተበታኑ /ተሰራሙ
4	Hawangí	ድህን ት
5	k'amís'í / k'at'as'í	አለ መጥ
6	D'amus'í	ለለ ላሳ
7	D'eñethí	ንዥህ /ብሩ
8	P'íp'is'í	መብብ
9	P'ulé	ራን የ
10	Niiru íyu	ድኅን
11	Gíñ íli tha fírí are	መን ማ ፍቅር